

A photograph of two penguins, likely Sooty Terns, standing on a light-colored, textured rock surface. The penguin on the left is facing right, and the one on the right is facing left. They have dark brown heads and backs with white underparts and a distinctive white stripe running from the eye down the side of the body. Their beaks are dark with a pinkish-red patch near the base. The background is a continuation of the rocky surface.

S.O.S.

Skrifter om Samtalegrammatik

Årgang 7, nr. 1

Samtalegrammatik i skriftlig online interaktion – en digital-samtaleanalytisk undersøgelse af udvalgte samtalegrammatiske fænomener på Facebook

Maria Jørgensen

Skifter om Samtalegrammatik 7:1

2020

ISSN 2445-7256

Skifter om Samtalegrammatik (SoS) er en serie arbejdsrapporter om samtalegrammatik som udgives af forskergruppen *DanTIN* ("Danish talk-in-interaction"). *DanTIN* består af studerende og forskere fra og omkring Lingvistik på Aarhus Universitet. *DanTIN* bestyrer hjemmesiden *samtalegrammatik.dk*. Udgivelserne i *Skifter om Samtalegrammatik* er arbejdsrapporter, studenteropgaver, rapporter, afhandlinger og andet som beskriver og analyserer samtalegrammatiske fænomener.

Skifter om Samtalegrammatik er ikke fagfællebedømt, men en redaktionsgruppe under *DanTIN* har vurderet at udgivelserne i SoS fortjener at komme til offentlighedens kendskab. I nogle tilfælde er der tale om ældre eller nyere skrifter, som *DanTIN* har fået lov af forfatterne til at udgive. I andre tilfælde er skrifterne lavet til SoS. *Skifter om Samtalegrammatik* kan frit deles med angivelse af forfatter, årstal samt tidskriftets navn og nummer.

DanTIN udgiver også fagfællebedømte artikler. Du kan se mere om vores udgivelser, projekter og resultater på samtalegrammatik.dk, og her kan du også se hvordan du kommer i kontakt med os.

Billedet til forsiden (pingviner i Aalborg Zoo) er taget og redigeret af Ehm Hjorth Miltersen.

Redaktionsgruppen for dette nummer består af Christina Emborg

Redaktionel kommentar

Denne udgivelse udfolder et hidtil uudforsket emne – samtalegrammatik på skrift på Facebook. Sprog i samtale og sprog på skrift bliver tit betragtet som modsætninger, men Maria viser her, hvordan de to rent faktisk kan forenes, nemlig i skriftlige interaktioner i Facebook-tråde.

Undersøgelsen består af en række kollektionsanalyser af fænomener, som vi ved forekommer hyppigt i samtalesprog, nemlig deklarativer, spørgsmål og brugen af fem forskellige partikler i kommentar- og sætningsindledende position. Spørgsmålet er, om disse fænomener også kan findes i de 80 kommentartråde fra Facebook, som undersøgelsen tager udgangspunkt i, og om fænomenerne bruges på samme måde som i mundtlige samtaler.

Meget tyder på, at det kan retfærdiggøres at tale om ”samtalegrammatik på skrift”. Dette viser Maria igennem grundige næranalyser af dataeksempler, hvor hun overfører analyseredskaberne fra samtaleanalysen til samtale på skrift. Samtidigt argumenterer forfatteren for, at fænomenerne har interaktionelt forankrede systematikker og logikker.

Som man kan læse, bidrager denne udgivelse med interessante nye perspektiver på både skriftlig kommunikation på internettet og på den samtalegrammatik, vi kender.

Denne redaktionelle kommentar er skrevet af Christina Emborg.

Abstract

This explorative thesis investigates phenomena of Danish interactional grammar (*samtalegrammatik*) in written online discourse, motivated by a wish to understand the apparent self-contradiction in the existence of *samtalegrammatik* (literally ‘conversation grammar’) in written language. The purpose of the thesis is to explore a hitherto uninvestigated area of both *samtalegrammatik* and written online discourse, specifically the interactions of two Facebook groups, to test *samtalegrammatik* as a framework in working with written online discourse, to find out whether *samtalegrammatik* phenomena actually do exist on Facebook – and if so, how they work – and finally to lay the groundwork for further investigations into this topic.

An introduction to the method of Conversation Analysis, the research group DanTIN (Danish Talk-In-Interaction) and their concept of *samtalegrammatik* is given in the thesis’ second chapter. The thesis then presents six collection analyses of different interactional grammar phenomena as they are used in the two Facebook groups. Declaratively formulated questions are analyzed as asking for a clarification while also containing strong moral aspects. Five comment initial particles are analyzed as reflecting different sequential, epistemic and affective relationships between parts of the sequence they appear in. It is concluded that meaningful descriptions and analyses can be made of these phenomena when using interactional criteria, that they are therefore *samtalegrammatik* phenomena, and that the existence of *samtalegrammatik* phenomena can be attributed to the data material’s interactionality. Different implications of these results for both the study of *samtalegrammatik* and online written discourse are discussed.

It is recommended that researchers investigate the field of written *samtalegrammatik* further, enforcing a positive feedback loop between investigations of written and spoken *samtalegrammatik*, and generally benefitting both the investigation of written online discourse and *samtalegrammatik* as a concept.

Tak til

Tak til medlemmerne af de to Facebook-grupper, hvis kommentar-tråde udgør datasamlingen i dette værk. Uden dem var projektet ikke blevet til noget.

Tak til min vejleder, Jakob Steensig, for kyndig faglig vejledning og moralsk opbakning.

Tak til min familie og venner. En særlig tak til Caroline Grønkjær, Julia Jørgensen og Steffen Madsen for rettelser, kommentarer og opbakning i værkets slutfase.

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Tak til	2
Indholdsfortegnelse	3
1 Indledning: Samtalegrammatik på skrift?	4
1.1 Værkets motivation, formål og problemformulering	5
1.2 Værkets opbygning	6
1.3 Facebook: Introduktion til mediet og terminologien	7
2 Teori, metode og data	8
2.1 Samtaleanalyse	9
2.1.1 Teoretisk grundlag	9
2.1.2 Centrale begreber og temaer i samtaleanalysen	10
2.1.3 Computermidieret kommunikation og digital samtaleanalyse	12
2.1.4 Samtalegrammatikken som ramme	15
2.2 Metode: fra dataudvælgelse til analyse	16
2.2.1 Pilotundersøgelse	16
2.2.2 Overvejelser om data i udvælgelsen af grupperne	17
2.2.3 Dataindsamling, -organisering og -efterbehandling	18
2.2.4 Fænomenudvælgelse og samtaleanalytiske analyseprocedurer	19
2.3 Introduktion til data	21
3 Analyse af samtalegrammatiske fænomener på Facebook	24
3.1 Deklarativt formulerede spørgsmål	24
3.1.1 Opklarende deklaratve spørgsmål uden genafslutninger	26
3.1.2 Opklarende deklaratve spørgsmål med genafslutninger	34
3.1.3 Sammenligning med interrogative spørgsmål på Facebook og deklaratve spørgsmål i mundtlige samtaler	40
3.2 Kommentar- og sætningsindledende partikler	48
3.2.1 Altså	50
3.2.2 A(r)h	55
3.2.3 Ej	64
3.2.4 Øh(m)	72
3.2.5 Hm	76
3.2.6 Opsummering og diskussion	80
3.3 Delkonklusion	84
4 Diskussion: Årsager og perspektiver	85
4.1 Hvorfor findes samtalegrammatik på Facebook?	86
4.2 Er sproget i kommentartrådene samtaleprog?	88
4.3 Feedback-loop	90
4.4 Opsummering	93
5 Perspektivering	93
6 Konklusion	96
7 Referencer	99

Samtalegrammatik i skriftlig online interaktion – en digital-samtaleanalytisk undersøgelse af udvalgte samtalegrammatiske fænomener på Facebook

af MARIA JØRGENSEN

1 Indledning: Samtalegrammatik på skrift?

Samtalesprogets grammatik er anderledes end skriftsprogets. Det har siden 2009 været hovedtesen for forskningsgruppen DanTIN ved lingvistik på AU (fx Brøcker et al. 2012, Samtalegrammatik.dk 2017). Med metodisk-teoretisk udgangspunkt i *samtaleanalysen* (Sidnell & Stivers 2013) udforsker gruppen forskellige fænomener i danske samtaler, der er så regelmæssige og systematiske i distribution og funktion, at de kan kaldes grammatiske, men som bliver helt eller delvist overset i traditionelle grammatikker som fx Hansen & Heltoft (2011). De fænomener DanTIN undersøger er nemlig ikke blot situeret i, men uløseligt forbundet med og betinget af samtalers interaktionelle natur (jf. evt. Thompson et al. 2015). Tager man ikke højde for, at fænomenerne er designet af og til et systematisk ordnet interaktionelt system, er det ikke blot nemt at overse dem, men måske endda umuligt at finde dem. Med sit interaktionelle fokus, afspejlet i brugen af ordene **samtale-sprog** og **samtalegrammatik**, arbejder gruppen således på at vise, at talt sprog skal tages alvorligt, at påpege en vis skriftsproglig skævvridning i den øvrige udforskning af dansk grammatik og at dokumentere fænomener i samtaler, der viser sig som klart grammatiske, når de analyseres på interaktionelle præmisser. DanTINs mål er på sigt at skabe et gennemført interaktionelt baseret alternativ til de traditionelle grammatikker; dette gøres løbende på hjemmesiden Samtalegrammatik.dk.

Som medlem af DanTIN-gruppen siden dens opstart i 2009 har jeg beskæftiget mig med samtalegrammatik gennem hele min studietid og har været mere eller mindre opmærksom på forskellige samtalegrammatiske fænomener i min hverdag. I 2011 arbejdede jeg på en undersøgelse af samtalesprogets forskellige versioner af skriftsprogets *hvad* (Jørgensen 2015) og var samtidig begyndt at udvikle en faglig interesse for, hvordan sproget udfolder sig på internettet – i dette interessekrydsfelt faldt jeg en dag over en kommentar på YouTube,

der startede med ordene: *hvad'øø hvad er dit problem?*, som gav grundlag for en del undren. Kunne det være et eksempel på spørgeindlederen *hva*.; som jeg netop var i gang med at beskrive (jf. Jørgensen 2015), og ville det i så fald ikke være et eksempel på et samtalegrammatisk fænomen på skrift? Hvordan kunne det hænge sammen med, at samtalesprogets grammatik er *anderledes* end skriftsprogets, og at samtalegrammatiske fænomener netop er knyttet til og defineret af samtalesprogets interaktionelle natur? Dette eksempel startede min interesse for at udforske disse spørgsmål nærmere, og efterfølgende sporadiske observationer af organiseringen af interaktion på forskellige sociale medier, herunder YouTube, Twitter og i særlig grad Facebook, gjorde det klart, at det var noget jeg måtte til bunds i. Hvad der startede som anekdotiske observationer, bliver i dette værk udfoldet til en mere systematisk undersøgelse af et udvalgt sæt samtalegrammatiske fænomener på skrift på Facebook.

1.1 Værkets motivation, formål og problemformulering

Som det allerede fremgår af det ovenstående, er værket primært motiveret af en faglig og personlig undren over mine observationer af, hvad der lader til at være samtalegrammatiske fænomener på skrift. Ideen om "samtalegrammatik på skrift" lyder umiddelbart selvmodsigende, og det er netop et ønske om at afdække dette spændingsfelt mellem skrift og tale, der har været værkets motiverende drivkraft. Dertil kommer også et ønske om at afdække nye, hidtil udforskede aspekter af både samtalegrammatikken og skriftsproget på internettet, som forhåbentlig ikke blot kan bidrage til en generelt forbedret forståelse af begge felter, men også fungere som et springbræt for fremtidige undersøgelser af både samtalegrammatik, skriftlig digital kommunikation og det nye felt, værket skriver sig ind i, nemlig samtalegrammatik i digitalt skriftsprog.

Værkets formål er således:

- at undersøge et hidtil udforsket område, nemlig samtalegrammatiske elementer på Facebook
- at eksperimentere med, om – og i så fald hvordan – en samtaleanalytisk tilgang og samtalegrammatikken som ramme kan bruges i undersøgelser af dette, og om de producerer meningsfulde og interessante resultater

- at undersøge konkrete samtalegrammatiske fænomener på Facebook med grundige analyser for at afdække, hvordan de fungerer, og
- at diskutere, hvordan brugen af en metode og ramme, der normalt hører mundtlige samtaler til, har potentiale både i udforskningen af den type interaktion, der udfolder sig på Facebook, og for samtalegrammatikken som forstået i DanTIN-forskningsgruppen.

Undersøgelsen har i høj grad været eksplorativ, men ét sæt spørgsmål har været en del af processen fra start til slut. Disse spørgsmål udgør min problemformulering og dermed værkets rygrad. Problemformuleringen er som følger:

1. Findes der samtalegrammatiske fænomener på Facebook?
2. Hvis ja, hvordan opfører de sig så,
3. - og hvorfor er de der?
4. Hvilke perspektiver giver analysens resultater på vores videre undersøgelser og generelle forståelse af hhv. skriftlig interaktion online og samtalegrammatik?

Problemformuleringens to første spørgsmål behandles i værkets analyse i kapitel 3 (som resultat af undersøgelsens eksplorative tilgang til datamaterialet behandles det første dog kun indirekte), mens de sidste to spørgsmål behandles i diskussionen i kapitel 4.

1.2 Værkets opbygning

For at svare på problemformuleringens to første spørgsmål benytter jeg mig af samme teoretisk-metodiske grundlag og ramme som DanTIN, nemlig samtaleanalysen (Sidnell & Stivers 2013) og konceptet samtalegrammatik (Samtalegrammatik.dk, 2017). Det har været et ganske naturligt valg, idet værkets formål netop er at undersøge samtalegrammatiske fænomener, som afdækkes ved at analysere systematikken i interaktionen. Dette er selve samtaleanalysens formål.

Værkets kapitel 2 præsenterer dette teoretiske og metodiske grundlag. Først gives en redegørelse for de teoretiske grundantagelser om sprog, som samtaleanalysen baserer sig på, samt for nogle af metodens kernebegreber og -temaer. Kapitlet redegør også for tidligere samtaleanalytiske undersøgelser af online skriftsprog og forholder sig til nogle af de kritikpunkter, der kan være hertil. Efter en grundig beskrivelse af rammen for undersøgelsen, nemlig samtalegrammatikken, giver kapitlet en introduktion til det data, analysen baserer sig på.

Herefter følger selve analysen i kapitel 3, der som sagt behandler problemformuleringens spørgsmål om, hvorvidt samtalegrammatiske fænomener findes på Facebook, og hvordan de fungerer. Kapitlet består af to overordnede afsnit, der hver behandler forskellige samtalegrammatiske fænomener på Facebook. I afsnit 3.1 analyserer jeg en kollektion af deklarativt formulerede spørgsmål, et fænomen, der længe har været anerkendt, men aldrig er blevet undersøgt grundigt i dansk grammatik. I afsnit 3.2 præsenterer jeg ligeledes en kollektionsanalyse, denne gang af fem forskellige partikler i kommentar- eller sætningsindledende position: *altså*, *a(r)h*, *ej*, *øh(m)* og *hm*. Hvert afsnit afsluttes med en diskussion af analyserne og de resultater, de viser. Jeg samler op på begge analyser i en kort delkonklusion (afsnit 3.3), som afslutter kapitel 3 og giver en glidende overgang til diskussionen i kapitel 4. Her behandler jeg problemformuleringens to sidste spørgsmål, nemlig hvorfor vi finder samtalegrammatiske fænomener på Facebook, og hvilke perspektiver undersøgelsen giver på vores nuværende forståelse af og fremtidige forskning i både skriftsprog på internettet og samtalegrammatikken. I kapitel 5 giver jeg en perspektivering, der foreslår fremtidige undersøgelser og giver nogle bud på, hvor og hvordan værkets resultater ville kunne anvendes. Værket afsluttes med en konklusion i kapitel 6.

1.3 Facebook: Introduktion til mediet og terminologien

Inden jeg introducerer værkets teori og metode, vil jeg kort give en introduktion til det medie, interaktionen foregår i, nemlig Facebook.

Min oprindelige interesse for at undersøge samtalegrammatik på skrift online var ikke begrænset til ét socialt medie. For at afgrænse undersøgelsen valgte jeg dog at holde mig til Facebook, der af flere årsager virkede mest oplagt. Blandt de vigtigste faktorer var min personlige fortrolighed med og kendskab til mediet som mangeårig bruger samt en vurdering af, at det på Facebook ville være muligt at finde og indsamle en større mængde data uden større problemer og samtidig udføre undersøgelsen etisk forsvarligt. Desuden pegede mine anekdotiske observationer på, at det i særlig grad er på Facebook, at samtalegrammatiske elementer dukker op.

Facebook blev grundlagt af Mark Zuckerberg i USA i 2004. Det fungerer i dag som et verdensomspændende socialt medie, der bl.a. lader brugere dele billeder eller nyheder og kommunikere med hinanden via bl.a. private og offentlige beskeder eller i grupper. Mediet bruges

i øvrigt i høj grad af fx virksomheder og offentlige institutioner som en uformel måde at skabe kontakt til deres brugere eller kunder på (jf. Jensen & Tække 2013).

I værket bruger jeg forskellige termer, der er specifikke for Facebook, og som jeg kort vil afklare her. Den interaktion, jeg undersøger, foregår i to *hemmelige Facebook-grupper*. En Facebook-gruppe er et lille selvstændigt forum på Facebook, der oprettes af brugerne selv, fx til at diskutere fælles interesser eller organisere sig omkring fælles aktiviteter. En hemmelig Facebook-gruppe og dens aktiviteter er kun synlige for dens medlemmer, og gruppen kan ikke findes via fx Google (for flere detaljer om de to grupper, se afsnit 2.3). Interaktionen i gruppen foregår via *opslagskrevet* af de enkelte medlemmer. Alle medlemmer kan se og *interagere* med opslaget, bl.a. ved at markere, at de *synes godt* om det (*liker* det), eller ved at skrive *kommentarer* til det. Et opslag og den samlede kommentarinteraktion, der udfolder sig under det, kaldes i dette værk for en *kommentartråd*.

2 Teori, metode og data

I dette kapitel redegør jeg for den teoretisk-metodiske ramme, hvis hjørnesten som sagt er samtaleanalysen. Derudover giver jeg en introduktion til værkets data.

I dette kapitals første afsnit behandler jeg samtaleanalysen som teoretisk grundlag for værket, og jeg forholder mig til den hidtidige brug af samtaleanalyse i undersøgelser af skriftlig online interaktion (nogle gange kaldet digital CA; se Giles et al. 2015, Paulus et al. 2016). Derudover redegør det første afsnit for samtalegrammatikken som særlig ramme for min undersøgelse. Andet afsnit giver en redegørelse for min fremgangsmåde i databehandlingen, både i udvælgelsesprocessen, dataindsamlingen og efterbehandlingen. Jeg vil her også beskrive både mine overvejelser i udvælgelsen af de fænomener, jeg undersøger, og hvordan jeg konkret har brugt samtaleanalysens analyseprocedurer. Kapitlets sidste afsnit giver en grundigere introduktion til de to Facebook-grupper, hvis interaktion udgør mit data. Jeg vil her bl.a. redegøre for medlemmernes interne relationer, hvad grupperne hver især bruges til, og hvor aktive de er.

2.1 Samtaleanalyse

2.1.1 Teoretisk grundlag

Samtaleanalyse (*conversation analysis* eller CA, Sacks et al. 1974, Sidnell & Stivers 2013) er ikke blot en metode med bestemte fremgangsmåder og procedurer, men er også distinktiv fra andre tilgange til sprog i sine bagvedliggende antagelser om, hvad sproget er, og hvordan det fungerer. Disse antagelser udgør det teoretiske fundament for dette værk.

Samtaleanalyse opstod i USA i løbet af 1960'erne og kan spore sine rødder tilbage til flere forskellige videnskaber, herunder sociologi, filosofi, antropologi og lingvistik (Maynard 2013). Særligt sociologerne Erving Goffman og Harold Garfinkel var store inspirationskilder. Goffmans arbejde sporede i 1950'erne sociologiens opmærksomhed ind på interaktion i hverdagen og på samtaler som et analyserbart socialt system med en orden bestående af standarder, regler, forventninger etc., som interagerende generelt ville arbejde sammen om at opretholde (Sidnell 2010:6-7, se også Goffman 1983). Uafhængigt af Goffman tog Garfinkel på samme tid de første intellektuelle spadestik til det, der skulle blive etnometodologien (se fx Garfinkel 1967). Han forfinede ideen om, at social orden er et resultat af socialisering og internaliserede normer ved at foreslå, at mennesker på ethvert givent tidspunkt må afgøre, gennem såkaldt praktisk ræsonnement, hvilke normer der skal følges i en bestemt situation – og i forlængelse heraf, hvad der er relevante fortolkninger af fx sproglige udtryk (Sidnell 2010:8-9).

Lidt populært sagt kan samtaleanalyse siges at være opstået som studiet af Garfinkels praktiske ræsonnement i Goffmans interessefelt, social interaktion (Sidnell 2010:9). Grundlæggeren af samtaleanalysen, Harvey Sacks, var inspireret af begge tænkere (ibid.), men udviklede efterhånden sin egen særskilte tilgang til interaktion. Gennem sit studie af optagede telefonopkald til en selvmordslinje begyndte han at lægge mærke til samtalers detaljer og fællestræk. Han delte sine observationer med studerende og kollegaer på bl.a. UCLA og lagde dermed fundamentet til samtaleanalysen, som den ser ud i dag (jf. Steensig 2001:15).

En af samtaleanalysens væsentligste indsigter er, at social interaktion er regelmæssig og organiseret – at der er "order at all points," som Sacks (1984:22) formulerede det – og at denne systematik kan findes på alle niveauer af samtalen, fra organiseringen af handlinger

(hvis nogen hilser på en, hilser man igen) til de mindste lydmæssige detaljer (en indånding kan signalere, at man vil have ordet). De interagerende orienterer sig normativt mod disse mønstre og regelmæssigheder. Der findes fx en norm eller regel om, at kun én person taler ad gangen (Sacks et al. 1974:706 ff.). Dette overholdes ikke altid, men sker det, at folk taler i munden på hinanden, vil de interagerende oftest forsøge at gøre noget ved det, enten ved at overdøve hinanden, at holde op med at tale eller ved at italesætte opførslen som et normbrud (ibid., se også Steensig 2001:20). Det er gennem de interagerendes orientering mod normerne, at disse bliver synlige og analyserbare; samtidig er det også de interagerendes orientering mod normerne, der overhovedet skaber og opretholder dem. "Regler eksisterer i kraft af at de bliver bragt til anvendelse og derved normativt orienteret mod, men samtidig er disse regler med til at konstituere samtalen som den er" (Steensig 2001:21).

Det leder os til ideen om kontekst, et afgørende koncept i samtaleanalysen. Ytringer skal undersøges i deres kontekst, fordi de både er skabt af den, afspejler den og samtidig er med til at genskabe den (Heritage 1984). Man kan således ikke forstå, hvilken handling en ytring udfører, uden at undersøge den kontekst, den er formet i og af. Samtidig skaber ytringen selv en kontekst for den næste ytring og viser en forståelse af den hidtidige kontekst (Steensig 2001:22). Denne konstante afspejling og fornyelse af kontekst på ytringsplan er essentiel for konceptet sekventialitet (Schegloff 2007): Handlinger hænger som regel sammen i større enheder, kaldet sekvenser, og den sekventielle kontekst er en af de mest essentielle kontekster for samtaleanalysen (Steensig 2001:24). De interagerende analyserer løbende de handlinger, der udføres med ytringer i deres samtale (og spørger, sagt lidt paroleagtigt: "why that now" Schegloff & Sacks, 1973:299), fordi det fortæller dem, hvilken handling der nu bliver gjort relevant – et forslag kræver fx afslag eller accept. Deres næste handling – fx en accept af et forslag – viser altså deres forståelse af det foregående, samtidig med at det skaber en ny kontekst, der kan reageres på, fx med et udtryk for glæde over accepten.

2.1.2 Centrale begreber og temaer i samtaleanalysen

Det leder os til det næste afsnit, der vil redegøre for en række kernebegreber og -temaer i samtaleanalysen, med fokus på dem, der har særlig relevans for værket.

En handling i samtaleanalysen forstås som dét, en ytring gør, fx at foreslå noget, spørge om noget eller fortælle en nyhed, og at der netop er tale om denne handling bliver, som beskrevet i forrige afsnit, tydeliggjort igennem den handling, der kommer efter – fx en accept af forslaget, et svar på spørgsmålet eller en vurdering af nyheden. Nogle handlinger vil som regel blive særligt relevante efter bestemte andre handlinger, som det er tilfældet med de par, jeg nævner ovenfor; dette kaldes konditionel relevans (*conditional relevance*, Sidnell 2010:63 ff.). Et handlingspar bestående af en første handling og efterfølgende konditionelt relevant anden handling kaldes et nærhedspar (*adjacency pair*, Schegloff 2007:13-14).

Nærhedsparret består af en såkaldt første- og andenpardel og kan udgøre en minimal sekvens i sig selv (se Schegloff 2007 kap. 3); sekvensen kan dog også indeholde noget indledende (*pre-expansions*), noget indskudt (*insert expansions*) og noget afsluttende (*post-expansions*; for disse tre begreber, se Schegloff 2007 kap. 4, 6 og 7). Selvom forskellige andenpardele kan være relevante i en sekvens, er de kun sjældent "symmetriske alternativer" – de vurderes ikke som lige meget værd (Schegloff & Sacks 1973:314). Grunden til dette er, at sekvenser er "the vehicle for getting some activity accomplished" (Schegloff 2007:59). De er til for udførelsen af en bestemt aktivitet, og ikke alle svar er lige brugbare i opnåelsen af dette: En accept af et forslag bidrager fx til at få en aftale om det bestemte forslag på plads, mens et afslag viser et problem i denne realisering. Accepten kaldes et præfereret svar, mens afslag er dispræfereret (hhv. *preferred* og *dispreferred*, *ibid.*).

Organiseringen af præference er et hyppigt tema i samtaleanalysen, og fire begreber er her afgørende. For det første er der kontrasten mellem samordning (*alignment*) og ikkesamordning (*disalignment*; Schegloff 2007:59 ff.). Når en andenpardel viser samordning, samarbejder den med førstepardelen på et strukturelt plan. Den overholder fx konditionel relevans og accepterer de præsuppositioner, der indgår i førstepardelen (Stivers et al. 2011:20-21) – det modsatte er tilfældet ved ikkesamordning. Derudover er der en kontrast mellem begreberne tilslutning (*affiliation*) og fraslutning (*disaffiliation*; *ibid.*). Når en andenpardel viser tilslutning, samarbejder den med førstepardelen på et affektivt plan. Det kunne være ved fx at udvise sympati for de vurderinger, der foretages i førstepardelen (*ibid.*). Et afslag på et

forslag er således samordnende (da det er konditionelt relevant), men frasluttende (da det ikke viser sympati for førstepardelens projekt).

Det sidste samtaleanalytiske tema, der er særligt relevant at komme omkring i netop dette værk, er epistemiske forhold (*epistemics*, Heritage 2013), altså forhandling og udvisning af forskellige niveauer af viden. I en samtale vil deltagerne ofte have forskellig adgang til bestemte vidensområder, altså være mere eller mindre vidende om noget (have forskellig *epistemic status*, Heritage 2013:376). Interagerende viser deres epistemiske status på forskellige måder i samtaler, fx ved at udtrykke usikkerhed om noget og dermed vise mindre viden om det, og de orienterer sig mod hinandens adgang til den viden, der er i spil. Hvis nogen fx ved mere om noget end de andre i interaktionen, vil denne person indtage positionen som epistemisk autoritet. Viden skal ikke her forstås som blot faglig viden, men kan også have at gøre med fx viden om en bestemt persons oplevelser og forhold. Man vil således altid være epistemisk autoritet på områder, der har at gøre med ens egne oplevelser (Stivers et al. 2011:17).

Epistemiske forhold er stærkt knyttet til forskellige former for ret og ansvar og har således et udtalt moralsk aspekt (Stivers et al. 2011). Udviser man fx mere viden på et område end den, der er den epistemiske autoritet, bryder man denne persons ret til informationen, hvilket kan få negative sociale konsekvenser. For mere om viden og moral, se afsnit 3.1.

2.1.3 Computermedieret kommunikation og digital samtaleanalyse

Samtaleanalyse beskæftiger sig, som nævnt, med social interaktion. Dette har i det ovenstående været forstået som mundtlige samtaler, der er samtaleanalysens traditionelle undersøgelsesgenstand. Social interaktion foregår dog efterhånden i høj grad også på internettet. Paulus et al. (2016) skriver det meget præcist i indledningen til deres meta-analytiske gennemgang af samtaleanalytiske studier af digital tekst:

In a recent literature review on notions of embodiment, Nevile (2015) noted that, “as analysts of social interaction, we are interested in how people, together in real time, make sense to do whatever it is they are doing, with whatever resources are available, including talk, body, objects, and the surrounding environment” (p. 141). For the past 25 years, these resources have included the Internet, computing devices and the various kinds of social interaction they support. (Paulus et al. 2016:1)

Internettet er blevet en almindelig ressource i social interaktion, særligt i de senere år, hvor sociale medier som Twitter, YouTube og Facebook er begyndt at indgå som en naturlig del af hverdagen for mennesker overalt på kloden. Facebooks egen statistik for december 2016 viser fx, at siden pr. dag i gennemsnit havde 1,23 milliarder aktive brugere verden over (*Facebook Newsroom* 2017).

Med stigende hverdagslig social interaktion på internettet stiger også interessen for og relevansen for studiet af, hvordan sproget på de sociale medier minder om, adskiller sig fra og eksisterer i samspil med det sprog, vi kender fra andre hverdagssituationer. Disse spørgsmål har været centrale i mange undersøgelser inden for feltet computermedieret kommunikation (*computer mediated communication* eller *discourse*, forkortet hhv. CMC og CMD, jf. fx Georgakopoulou & Spilioti 2015). Nyere studier er bl.a. Iorio (2015), der behandler skriftlighed i ikke-formelle situationer, bl.a. interaktion på sociale medier, som "vernacular literacy", og Stæhr (se fx 2015), der bruger termen "hverdags-skriftsprog". Begge lægger vægt på, at skriftsprog i langt højere grad end før bruges i hverdagssituationer, og at det derfor er ganske naturligt, at det adskiller sig fra fx den formelle genre i en akademisk artikel både stilistisk, normativt og funktionelt. CMC-studier af forholdet mellem mundtlige samtaler og skriftsproget på nettet er også blevet grebet an fra et mere samtaleanalytisk perspektiv (af og til kaldet *digital samtaleanalyse*, jf. Giles et al. 2015). Som Paulus et al. (2016) viser, er dette ikke noget helt nyt: Det tidligste CA-inspirerede studie af skriftlig digital interaktion blev publiceret i 1994 (McKinlay et al. 1994). Antallet af disse studier er naturligvis steget løbende: Årene 1994-1999 bød kun på seks CA-inspirerede studier, mens der i 2011-2015 blev publiceret 49¹ (Paulus et al. 2016:3).

Brugen af samtaleanalyse på skriftligt data kan rejse nogen kritik, og den vil jeg kort forholde mig til her. Et åbenlyst spørgsmål er, om en metode fundamentalt set designet til analyse af mundtlige samtaler kan bruges på skriftligt data, og i forlængelse af dette, om det skriftlige data kan ses som samtaler i den forstand, samtaleanalysen

¹ Paulus et al. (2016) tager udgangspunkt i engelsksprogede, fagfællebedømte tidsskriftartikler, og hverken bøger, bogkapitler eller andre studier, samt alle typer udgivelser på andre sprog end engelsk, er medregnet. Det reelle antal studier er således med al sandsynlighed højere, end hvad der præsenteres i artiklen.

forstår begrebet. Nogle har fremhævet konkrete punkter, som potentielt gør skriftligt data inkompatibelt med samtaleanalysen, heriblandt tekstens asynkrone natur. Selv i nær-synkron interaktion som chat eller *instant messaging* (Crystal 2006:247), hvor de interagerende kan se og svare på hinandens beskeder med det samme, vil der altid være et element af asynkronitet – det, man modtager fra sine medinteragerende, er en færdigproduceret besked, og man har som medinteragerende ikke adgang til (og mulighed for at interagere med) produktionsprocessen, som man har det i synkrone, mundtlige samtaler. Dette sætter fx organiseringen af turtagning ud af spillet (jf. diskussion i Jensen 2014:20 ff.), herunder talerudvælgelsesmekanismer og minimalrespons. Også de grundprincipper, at én taler har ordet eller turen ad gangen (jf. også Sacks et al. 1974), og at samtalen er ensporet – altså at der ikke simultant kan foregå flere forskellige aktiviteter i samtalen (jf. evt. Crystal 2006 kap. 5) – gælder ikke for skrift online.

Det er klart, at skrift og tale adskiller sig fundamentalt fra hinanden. At bruge samtaleanalyse på skriftligt data betyder ikke, at samtaleanalytikeren anser dette data som det samme som mundtlige samtaler (selvom sproget på nettet faktisk er blevet beskrevet som talesprog før, fx af Maynor 1994 og Yates 1996; se Jensen 2014 for en kritik af dette). Det er også klart, at ikke alt, hvad samtaleanalysen er i stand til, kan bruges på skriftligt data, som beskrevet ovenfor. At et vist sæt af samtaleanalysens indsigter ikke kan bruges på skriftsproget online, gør det dog ikke mindre muligt, brugbart og interessant at undersøge, hvordan andre strukturer, der kendes fra samtaleanalysen, fungerer på skrift på nettet. Her åbner man op for et væld af muligheder i udforskningen af organiseringen af skriftlig social interaktion online. I arbejdet med mine analyser har der fx tegnet sig et entydigt billede af, at den sekventielle organisering følger stort set de samme principper på Facebook, som den gør i mundtlige samtaler, hvilket gør samtaleanalyse ikke blot egnet, men velegnet til analyse af interaktionens detaljer på sekvensniveau. De studier, der indgår i Paulus et al.s litteraturgennemgang (2016) (i alt 89 artikler), tegner det samme billede: Analyser af sekvensorganisering figurerer i 32 ud af 89 studier og er således den mest hyppige fundamentale samtaleanalysestruktur i gennemgangen (blandt de andre findes fx reparatur og *membership categorization analysis*, Paulus et al. 2016:4). Der er dog ingen, der tidligere har eksperimenteret med at undersøge, om samtalegrammatiske fænomener findes på Facebook – netop dette er værkets fokus.

2.1.4 Samtalegrammatikken som ramme

Hvor samtaleanalyse danner grundlaget for værket, sættes rammen således snarere af konceptet samtalegrammatik, som det bruges og forstås af forskningsgruppen DanTIN (Danish Talk-In-Interaction, Brøcker et al. 2012). Som sagt i indledningen er det mit engagement i DanTIN samt anekdotiske observationer af, hvad der tilsyneladende var samtalegrammatiske fænomener på skrift, der har lagt grunden for værkets motivation.

DanTIN undersøger fænomener, der er særlige for samtalesproget. Nogle af disse fænomener er former, der er særlige for mundtlige samtaler – fx samtalesprogets fire versioner af skriftsprogets *hvad* (Jørgensen 2015) – mens andre fænomener også findes på skrift, men har ”en særlig logik [i] deres forekomst som har at gøre med hvordan strukturerne anvendes i talesproget” – fx *fordi*-ytringer (Brøcker et al. 2012:12). Derfor understreges det i gruppens ordvalg, at fænomenerne er *samtalegrammatiske*; den distributive og funktionelle systematik og logik, der gør dem grammatiske, er uløseligt forbundet med deres interaktionelle funktioner og distribution i organiseringen af samtaler.

DanTIN bruger samtaleanalyse i udforskningen af potentielle grammatiske fænomener i samtalesproget, og den samtaleanalytiske tilgang er afgørende på flere planer. For det første kan samtaleanalyse afdække og stille skarpt på detaljer i den interaktionelle struktur, der er afgørende for et grammatisk elements funktion, og som det er svært at afdække på anden vis. Grundantagelsen er, at vi ikke kan forstå grammatiske fænomener i interaktion, hvis ikke vi ser på dem fra et interaktionelt perspektiv, altså bl.a. identificerer deres sekventielle position og undersøger med *next turn proof procedure* (se afsnit 2.2.4), hvordan medinteragerende forstår dem. Deres grammatiske form og funktion afhænger nemlig netop af, hvor i interaktionen de forekommer, og hvad de gør, og de kan ikke forstås uden hensyn til, hvad de kommer før og efter.

DanTINs ide om grammatik er således meget lig den positionssensitive grammatik, der fremstilles og foreslås i fx Schegloff (1996) og Thompson et al. (2015), og gruppen markerer dermed både et metodisk og et teoretisk brud med traditionen i udforskningen af dansk grammatik. Dette er også i høj grad en del af den oprindelige motivation for gruppen: Det stod klart, at samtalesproget har nogle helt bestemte regelmæssigheder og systematikker, men mange af disse

overses i de traditionelle grammatikker, i høj grad på grund af en metode, de er skabt af og i. Den oprindelige motivation bestod også i høj grad i at udpege, bryde med og give et alternativ til de skriftsprogligt skævvredne traditionelle grammatikker og slå et slag for at tage samtaleproget alvorligt.

2.2 Metode: fra dataudvælgelse til analyse

Det følgende afsnit gør rede for min fremgangsmåde fra de første valg truffet i udvælgelsen af datamaterialet (som udgøres af kommentartråde fra to Facebook-grupper) til den analysemetode, der resulterede i værkets kollektionsanalyser. Ordet *metode* i afsnittets overskrift skal altså både forstås som den konkrete fremgangsmåde i udforskningen og som værkets videnskabelige metode, altså de samtaleanalytiske analyseprocedurer, jeg har benyttet.

2.2.1 Pilotundersøgelse

I projektets spædste opstart foretog jeg en lille pilotundersøgelse for at finde ud af, om der lod til at være materiale nok på Facebook, og om dette materiale var interessant nok – altså om der så ud til at være en mulighed for at finde samtalegrammatiske fænomener på mediet. Over et par dage noterede jeg fænomener i opslag og tilhørende kommentarer i mit *Facebook-feed* (den side, der møder en, når man åbner Facebook, og som viser de nyeste statusopdateringer fra Facebook-venner og de sider, man følger). Jeg fandt bl.a. eksempler på kopuladrop, forskellige partikler (herunder *okay*, *altså*, *jamen* og *nå*) og forskellige versioner af skriftsprogets *hvad*, der ellers ikke forekommer i skriftsproget (herunder det efterspørgende *hvar*, jf. Jørgensen 2015). Alle disse fænomener er blevet beskrevet i samtalegrammatikregi (af Brøcker et al. 2012, Heinemann & Steensig 2018, Pedersen 2015, Steensig et al. 2013 og Jørgensen 2015). Disse sporadiske observationer var selvfølgelig ikke nok til at bekræfte problemformuleringens første spørgsmål om, hvorvidt der findes samtalegrammatiske fænomener på Facebook; grundigere undersøgelser er nødvendige for at fastslå, om der er tale om elementer med en interaktionel systematik og logik i distribution og funktion. Det var dog nok til at bekræfte, at det var værd at undersøge Facebook-materialet nærmere.

2.2.2 Overvejelser om data i udvælgelsen af grupperne

Jeg overvejede derefter forskellige muligheder for dataindsamling og -udvælgelse, herunder at bruge tråde, som forekom i mit egen Facebook-feed eller at bruge beskedsamtaler (på Messenger, Facebooks instant messaging-service) mellem to eller flere personer. Jeg vil her redegøre for de væsentligste overvejelser bag valget af de to Facebook-grupper, der udgør værkets data.

Jeg var interesseret i at foretage indsamlingen så etisk forsvarligt som muligt, altså at spørge de personer, hvis tekst jeg var interesseret i at bruge, om lov (som det anbefales i fx Kirchmeier-Andersen 2015). Desuden ville jeg gerne have data fra mere end blot én interaktion, og gerne fra mere end to personer. Selvom en undersøgelse som denne, der "kun" indeholder data fra 15 enkeltstående individer, ikke kan kaldes noget nær repræsentativ, er der trods alt mere styrke i påstande om bestemte fænomeners systematikker, hvis de kan påvises på tværs af både flere interaktioner og personer. Sidst men ikke mindst var jeg også interesseret i at kunne følge med i, hvornår de enkelte dele af interaktionen var blevet skrevet – det er, så vidt jeg ved, kun muligt at se fra én persons side i Messenger-interaktion.

Disse forskellige overvejelser samt diskussioner med vejleder mandede ud i beslutningen om at bruge kommentartråde fra grupper, jeg allerede er medlem af. At vælge data fra grupper gav mig adgang til en stor samling interaktioner (flere års kommentartråde). Desuden gav kommentartrådene information om tidspunkter på alle kommentarer, hvilket jeg også var interesseret i at have muligheden for at analysere. Både etisk og praktisk lod det også til at være den bedste løsning, da det præsenterede en ukompliceret måde at sikre, at alle involverede havde muligheden for at godkende eller afvise min brug af deres data. Her kunne jeg nemlig spørge alle deltagere på én gang, hvorimod en indsamling fra enkeltpersoner i mit feed konstant ville kræve nye godkendelser og projektforklaringer. Desuden vurderede jeg, at der i så fald kunne være en større risiko for afvisning. Med netop de to Facebook-grupper, der udgør data, var jeg derimod relativt sikker på, at de ville være interesserede i at hjælpe med projektet, da jeg kender medlemmerne relativt godt. Efter at have spurgt åbent ud i grupperne, om de kunne være interesseret i at deltage, og garanteret fuld anonymitet fik jeg godkendelser fra stort set alle i begge grupper inden for få dage. En enkelt svarede ikke med det samme, og jeg spurgte derfor personen en ekstra gang – det viste sig, at det blot var

en forglemmelse, og jeg havde derefter godkendelser fra alle gruppe-medlemmer.

En potentiel indvending mod valget af kommentartråde er synkronitetsgraden. Begreberne *synkron* og *asynkron* bruges i CMC til at skelne mellem tekstudvekslinger, der sker i realtid, fx chat og tekstudvekslinger som fx e-mails eller forum-posts, hvor svar ikke kommer med det samme (jf. fx brugen af begreberne i Herring 2011 og Paulus et al. 2016). Mit data placerer sig mere i den asynkrone ende af, hvad vi kunne kalde et synkronitetskontinuum; nogle gange kan der gå en hel dag eller mere mellem kommentarer i mit data, mens der andre gange udveksles kommentarer inden for få sekunder. Mundtlige samtaler, hvor de interagerende kan høre og forholde sig til hinandens ytringer, mens de produceres, kan kaldes helt synkrone. Ville det derfor ikke være mere oplagt at undersøge Messenger-beskeder i netop dette værk? Der vil altid være en lille forsinkelse i skriftlig kommunikation, selv i chat: De ytringer, der udveksles, har et afsluttet format, og der vil gå en smule tid, inden andre interagerende har læst og svaret på beskeden (jf. evt. Jensen 2014:21). At data er asynkront, har dog ikke hidtil været en hindring for samtaleanalyse-inspirerede analyser, hverken for min eller for andres (jf. Paulus et al. 2016).

2.2.3 Dataindsamling, -organisering og -efterbehandling

Jeg begyndte dataindsamlingen i slutningen af august 2016, hvor jeg startede med at indsamle data fra den af de to grupper, jeg kalder firemandsgruppen (se afsnit 2.3). Jeg startede med at tage screenshots af alle kommentartråde med minimum én kommentar (hvor der derfor kan siges at være interaktion indblandet) og arbejdede mig derefter bagud i tid. Jeg havde en deadline på dataindsamlingen omkring midten af september og regnede i første omgang med, at jeg skulle indsamle så meget som muligt inden da. Da jeg nåede til trådene fra starten af 2015, havde jeg dog allerede indsamlet 217 kommentartråde (fordelt på 435 screenshots) og besluttede derfor at stoppe ved starten af 2015 for derefter at indsamle en tilsvarende mængde fra den anden gruppe, kaldet madklubben. Igen startede jeg med de nyeste kommentartråde. Denne gruppe er dog både yngre og mindre aktiv end firemandsgruppen, og jeg nåede kun at indsamle 80 tråde (fordelt på 142 screenshots), før jeg nåede gruppens grundlæggelse i sommeren 2014. Disse i alt 297 kommentartråde udgør min basissamling.

Jeg gemte desuden al gruppeaktiviteten for firemandsgruppen som en færdig og søgbar html-fil, hvilket effektivt gav mig et søgbart korpus. Dette gav bl.a. mulighed for at lede efter supplerende eksempler i den del af gruppens tråde, der ikke indgår i min basissamling, eller tjekke, hvem der har liket en bestemt kommentar, hvilket ikke er muligt at se på screenshots af kommentartrådene.

Herefter anonymiserede jeg hele basissamlingen. Dette er gjort manuelt i MS Paint. Nedenstående liste giver en oversigt over anonymiserede elementer i data og nogle overvejelser bag dem.

- Alle medlemmers navne og profilbilleder er blevet erstattet med hhv. et fornavn og en farvet firkant. Navnene reflekterer personens køn, antallet af stavelser i det rigtige navn samt, så vidt som muligt, trykfordelingen i det rigtige navn (bl.a. relevant ved alternative stavemåder af navnene – se også næste punkt).
- Alle proprier og stedsangivelser (fx adresser), der nævnes i interaktionen, er blevet anonymiseret. Hvis det eller de anonymiserede ord har været et link, fx ved taggedede personer, er anonymiseringen skrevet med blått for at markere dette. Anonymiseringen reflekterer også den ikke-anonymiserede skrivemådes brug af fx versaler og, så vidt som muligt, alternative stavemåder: I ét tilfælde staver et medlem af firemandsgruppen fx et andet medlemsnavn med en repetition af vokaler og et afsluttende h, hvilket i anonymiseringen forekommer som Briiittaaah.
- Visse andre elementer er også blevet anonymiseret, hvis jeg i processen har vurderet, at de kunne være potentielt afslørende og personfølsomme. Det gælder bl.a. visse links og rejsedestinationer. Hvor det har været emnemæssigt og grafisk muligt har jeg givet en anonymiseret variant, men nogle få gange (bl.a. ved meget korte links) er det pågældende element blot streget ud med sort.
- Nogle opslag og tråde indeholder billeder taget af gruppemedlemmerne. Billeder med tydelige, genkendelige ansigter er blevet streget ud med sort. Billeder, jeg ikke har vurderet som potentielt afslørende, har jeg bibeholdt.

Til sidst printede jeg datasættet ud, både for nemmere at kunne finde potentielle fejl i anonymiseringen, for at få et bedre overblik og for at kunne skrive noter direkte ved de tråde, hvor det var relevant.

2.2.4 Fænomenudvælgelse og samtaleanalytiske analyseprocedurer

Jeg læner mig som sagt ikke kun teoretisk, men også metodisk op ad samtaleanalysen, da undersøgelser af samtalegrammatikken som sagt

er betingede af det samtaleanalytiske udgangspunkt. Den fremgangsmåde, jeg indtil nu har beskrevet, kan i virkeligheden også ses som en del af en samtaleanalytisk metode: En almindelig samtaleanalytisk proces starter med dataindsamling samt transskription og anonymisering (jf. Steensig 2015). Det først- og sidstnævnte er beskrevet ovenfor, og transskription er naturligvis ikke relevant i denne sammenhæng. Derefter foretager man forskellige observationer i data og forsøger så at "indfange et muligt 'fænomen'" (Steensig 2015:343). Selvom man i samtaleanalysen ofte lader data "tale til sig" og går til det uden forventninger om, hvad man vil finde, kan det også være tidligere observationer og hypoteser om mulige fænomener, der guider en. Det var i høj grad tilfældet i min proces. Da værket har samtalegrammatikken som ramme, var jeg fra start interesseret i alle de samtalegrammatiske fænomener, jeg kunne finde, og noterede forskellige observationer af mulige fænomener ned, mens jeg indsamlede og anonymiserede data. De fleste af disse var enten beskrevet før i større eller mindre grad eller var blevet vendt i DanTIN-gruppen som emner for mulige fremtidige undersøgelser. Nogle af de fænomener, jeg observerede, fangede i særlig grad min opmærksomhed og interesse, herunder brugen af deklarativt formulerede spørgsmål, forskellige typer reparatur samt brugen af interjektioner og andre partikler. Da det naturligvis ikke er muligt at undersøge alt, valgte jeg at fokusere på deklarativt formulerede spørgsmål og partikler, da der lod til at være gode eksempler på begge fænomener, og – for partiklernes vedkommende – da de lagde sig godt i tråd med min praktik på Ordbog over Dansk Talesprog (ODT, 2017), som netop undersøger interjektioner i samtaler (se evt. Jørgensen 2016).

For indledningsvist at få en forståelse af fænomenerne, herunder en ide om, hvorvidt der kunne være tale om praksisser, der regelmæssigt udfører bestemte handlinger, og dermed om samtalegrammatiske fænomener, foretog jeg nogle meget foreløbige single case-analyser. En single case-analyse sætter fokus på en enkelt databid og forsøger at beskrive alt, hvad der sker i denne bid i detaljer. Single case-analysen er det mest almindelige sted at starte i samtaleanalysens indledende fase (Steensig 2015:342-343). Efter at have afgjort gennem single case-analyser, at der så ud til at være tale om mulige systematiske fænomener, indsamlede jeg alle de eksempler, jeg kunne finde på fænomenerne, ved at gennemgå min basissamling manuelt. Jeg gik således i gang med at skabe en eksempelsamling, jeg kunne basere en

kollektionsanalyse på. I en kollektionsanalyse baserer man sin beskrivelse af et fænomen på, at det opfører sig regelmæssigt på tværs af eksempler (Steensig 2015:344). Jeg organiserede de indsamlede eksempler i et Excel-ark, hvor de var nemme at sortere efter forskellige kriterier (fx hvilken gruppe eksemplet var fra, hvilken ortografisk form det antog etc.). Derefter udviklede og reviderede jeg mine analyser: Gennem et komplementerende arbejde med hhv. nye og udvidede single case-analyser, sammenhold af mine analyser med eksisterende CA-litteratur og sammenligninger af eksemplerne på tværs af hinanden kom jeg efterhånden frem til, hvilken systematik og logik der var at finde i fænomenernes distribution og funktion (Steensig 2015:344 ff.). Mere konkret bestod analysearbejdet bl.a. af identificeringer af nærhedspar og af de handlinger, de foretager. Til dette har jeg bl.a. brugt *next turn proof procedure*, som er en af samtaleanalysens mest velkendte og stærkeste analytiske redskaber (Sacks et al. 1974:728-729). Ved at se på den forståelse af foregående ture (kommentarer), der vises i en given kommentar, giver det en forståelse af, hvad turen gør, om den er problematisk eller ej, etc. Hvor det har været relevant, har jeg i min analyse også trukket på fx brugen af smileys, versaler og tidsinterval mellem de enkelte kommentarer, inspireret af, hvordan man i samtaleanalyse også tager gestik, intonation, volumen og pauser mellem kommentarer med i sin analyse. Jeg påstår dog ikke, at der er en direkte korrelation mellem disse elementer af mundtlige samtaler og kommentartråde på Facebook, og inddrager kun elementerne på en understøttende måde. Yderligere undersøgelser må slå fast, i hvor høj grad der kan siges at være en relation mellem disse elementer i mundtlige samtaler og skriftlig online interaktion, og hvordan en sådan relation bedst forstås.

2.3 Introduktion til data

Inden jeg går til analysen, vil jeg give en redegørelse for data og en introduktion til de eksempler, jeg bruger.

Jeg er som sagt selv medlem af de to Facebook-grupper, der indgår i undersøgelsen; dette ser jeg ikke som noget problem for projektet. Der er kun indsamlet en måneds data fra den periode, hvor jeg var bevidst om projektets eksistens, men selv i denne periode – og naturligvis i resten af gruppernes levetid – har jeg indgået i grupperne som en kompetent og naturlig sprogbruger på linje med resten af gruppernes

medlemmer og brugt grupperne, som jeg plejer. Alle kommentartråde består altså af autentisk interaktion (Steensig 2015:338). Desuden er det ikke ualmindelig praksis i andre beslægtede tilgange til sprog, herunder etnometodologien, at bruge sig selv og data, man selv producerer. Derudover har min baggrundsviden om grupperne været nyttig i analysen, bl.a. til at supplere nødvendig kontekst.

I det følgende giver jeg en introduktion til de to Facebook-grupper i undersøgelsen for at give læseren en bedre forståelse af den globale kontekst, interaktionen foregår i, og dermed af selve interaktionen.

Den ene gruppe – som jeg vil referere til som firemandsgruppen – består af fire venner, to mænd og to kvinder, der i skrivende stund er mellem 26-29 år. De to mænd bor sammen. To af gruppens medlemmer er studerende, og to er færdiguddannede (men var studerende i noget af den tid, det indsamlede data dækker over). Den fælles Facebook-gruppe blev oprettet i 2012, men gruppen har kendt hinanden siden 2009 og har et nært forhold til hinanden. De mødes omkring en gang om måneden, nogle gange lidt oftere. Som regel træffes de hjemme hos gruppens to mandlige medlemmer til fælles aftensmad og film, men tager også af og til i teatret, til forelæsning eller på skovtur sammen. Meget af gruppens kommunikation foregår gennem Facebook-gruppen, men de enkelte medlemmer kommunikerer også nogle gange med hinanden via fx private Facebook-beskeder og sms og mødes også af og til på to- eller tremandshånd. Facebook-gruppen bruges mest til at planlægge komsammener som fælles aftensmad, filmaftener og udflugter, til at dele musik, quizzer, nyheder og lignende fra nettet og til at dele små glimt fra de enkelte medlemmers hverdag, fx i form af billeder af steder og mad eller små rejsebeskrivelser. Af og til spørger gruppemedlemmerne også hinanden til råds i studierelaterede spørgsmål eller om emner som SU og bolig. Selvom aktivitetsniveauet i gruppen varierer i perioder, kan gruppen generelt siges at være meget aktiv. Der postes af og til flere opslag på én dag, og mængden af kommentarer og andre reaktioner pr. opslag varierer fra ingen til omkring 80, med et estimeret gennemsnit på ca. 8-20 kommentarer pr. opslag. Reaktionstiden er forskellig, selvom der generelt reageres samme dag og ofte kort tid efter forrige kommentar – af og til kan der dog gå en hel dag eller mere inden en reaktion.

I mit datasæt fra denne gruppe indgår alle opslag med minimum én tilhørende kommentar postet mellem januar 2015 og september 2016, hvilket giver i alt 217 kommentartråde.

Den anden gruppe er en madklub bestående af 13 kvinder i tyverne – heraf er dog kun 12 aktive i gruppen; det sidste medlem skriver aldrig opslag og reagerer heller ikke på andres (ved fx at like eller kommentere dem). Alle medlemmer er studerende og kender hinanden gennem fælles studier. Nogle ses ofte, både i og uden for madklub-regi, mens andre stort set kun interagerer med resten af gruppens medlemmer via Facebook-gruppen eller til madklubmøder. Medlemmerne mødtes i 2011, og gruppen blev oprettet i 2014. Den eksisterer primært til planlægning af fælles aftensmad i form af sammenskudsgilder, selvom der også deles fx nyhedsartikler, videoer, invitationer til forskellige arrangementer m.v. Madklubben er knap så aktiv som firemandsgruppen, og der går sommetider en eller flere måneder uden opslag. Der gives generelt lidt færre kommentarer end i firemandsgruppen, med et estimeret gennemsnit på 6-7 kommentarer pr. opslag. Reaktions tiden på opslag varierer meget fra medlem til medlem, men generelt vil der altid være nogle, der svarer samme dag, som opslaget postes i gruppen.

Mit datasæt fra denne gruppe består af alle opslag med mindst én tilhørende kommentar postet mellem august 2014 og september 2016, hvilket giver i alt 80 kommentartråde.

Jeg vil i løbet af analysen give eksempler på fænomener ved at vise uddrag fra gruppernes kommentartråde. Her illustrerer et uddrag fra en tråd i firemandsgruppen, hvordan eksemplerne er stillet op. Gruppen er i gang med at finde en dato til en filmaften.

0) Planlægning (A:16-03-17.1); 12-12.1

Britta Kan det være enten tidligt næste uge(fx mandag) eller torsdag/lørdag?
Synes godt om · Svar · 1 · 19. marts kl. 01:48

David Mandag er vi ikke hjemme, og tirsdag kommer er vi hjemme tidligt på eftermiddagen og frem. Ellers tror jeg ikke der er det store på programmet. Agnete ? 😊
Synes godt om · Svar · 19. marts kl. 02:06

I overskriften gives først eksemplets nummer og en kort, beskrivende titel. I parenteser følger den kode, jeg har givet tråden i min samling, så den fulde tråd nemt kan findes igen. I trådkoden kan læseren identificere, hvilken gruppe tråden er fra (med A for firemandsgruppen og B for madklubben), hvilken dato opslaget er postet (i rækkefølgen ÅÅ-

MM-DD for at lette sortering; det opslag der starter denne kommentartråd er således fra 17. marts 2016), og hvilket nummer tråden har den pågældende dag; dette er således den første kommentartråd i firmandsgruppen på denne dato. Bemærk, at datoen henviser til *opslagets* dato – kommentartrådene i grupperne strækker sig ofte over flere dage, som det er tilfældet i dette eksempel, hvor kommentarerne skrives d. 19. marts. Til sidst i overskriften ses kommentarenes numre i tråden. I dette tilfælde er Brittass kommentar den tolvte kommentar i udvekslingen. David har skrevet sin kommentar ved at trykke på *Svar* umiddelbart under teksten i Brittass kommentar, og hans kommentar ordner sig således under Brittass. Denne underordning i kommentarerne kommer til udtryk i Davids kommentarnummer, 12.1. Opslag gives altid kommentarnummer 0.

Er der noget bestemt læseren skal lægge mærke til i uddragene, udpeges dette med en pil og en understregning af det element, der er i fokus. Ud over teksten i opslaget og kommentarerne inddrager jeg i visse tilfælde også, hvornår en kommentar er blevet postet, og om den er blevet *redigeret* (altså ændret og genpostet med nyt indhold – jeg har i de relevante tilfælde undersøgt, hvordan kommentaren så ud præ-redigering). Begge disse informationer står med lysegrå skrift under selve kommentarteksten.

3 Analyse af samtalegrammatiske fænomener på Facebook

Dette kapitel er værkets hoveddel. Her præsenterer jeg min analyse af udvalgte samtalegrammatiske fænomener på Facebook.

I afsnit 3.1 præsenteres en analyse af deklarativt formulerede sætninger som opklarende spørgsmål. Jeg diskuterer deklarativ sætninger med og uden genafslutninger (hhv. i afsnit 3.1.1 og 3.1.2) og giver til sidst en opsummering og diskussion af analysens resultater i afsnit 3.1.3. I afsnit 3.2. analyserer jeg fem kommentar- eller sætningsindledende partikler, nemlig *altså*, *a(r)h*, *ej*, *øh(m)* og *hm*. Hver partikel behandles i sit eget afsnit, og derefter opsummeres og diskuteres resultaterne i afsnit 3.2.6. Sidst i kapitlet giver jeg en kort delkonklusion (afsnit 3.3), der opsummerer analysens vigtigste pointer.

3.1 Deklarativt formulerede spørgsmål

Dette afsnit analyserer et fænomen, der hidtil kun er blevet sparsomt og perifært behandlet i dansk grammatik, nemlig deklarativt formulerede spørgsmål. Deklarativ ordstilling regnes i dansk grammatik som

regel som fremsættende (Christensen & Christensen 2009), mens spørgefunktionen varetages af interrogativ ordstilling. Deklarativt formulerede spørgsmål er dog ikke et ukendt fænomen; det bruges på dansk (jf. Heinemann 2010) og er velkendt blandt grammatikere, hvilket gør den tynde behandling af fænomenet en smule overraskende. Det nævnes kort i bl.a. Mikkelsen (1911:489), der nævner det i en anmærkning, Hansen (1967:287), der omtaler det kort i forbindelse med partikler, og Hansen og Heltoft (2011), der tager højde for det i behandlingen af andre fænomener, bl.a. *vel* (Hansen & Heltoft 2011:1034, 1051 ff., 1061, 1063), men ikke behandler det som fænomen i sig selv. Den begrænsede behandling kunne have noget at gøre med, at der er tale om et fænomen, der oftest bruges i interaktion, og som derfor bedst beskrives i interaktionelle rammer.

Jeg finder fænomenet i mit Facebook-data. Her lader det til at have en særlig interaktionel systematik og logik, der ikke kun viser, at deklarativt formulerede spørgsmål deler et sæt handlings- og distributionsmæssige fællestræk, men også tegner dem som forskellige fra interrogativt formulerede spørgsmål – de kan altså forstås som et samtalegrammatisk fænomen.

De i alt 9 deklarativt formulerede spørgsmål i mit data fungerer primært som opklarende spørgsmål; de udfører også andre handlinger, men det opklarende element går igen i dem alle og kan siges at være kernefunktionen. Ved *opklarende spørgsmål* forstår jeg spørgsmål, der tager afsæt i en næsten tilstrækkelig viden om de forhold, der spørges ind til, men søger en præcisering eller afklaring af et uklart element i denne viden. Det er en anden person end spørgeren selv, der har den epistemiske ret til dette element (Stivers et al. 2011:9; se også nedenfor). Den viden, spørgsmålet trækker på, er i en fælles videnspulje, der er tilgængelig for alle interagerende, enten i kraft af fælles oplevelser, almen viden eller af, hvad der løbende er blevet lagt i puljen i interaktionen. Det element, der skal afklares, er ikke i puljen, og selv hvis man kan inferere eller gætte sig til, hvad den uklare information består i, ligger den inden for en anden persons epistemiske ret.

Netop forskellige hensyn til epistemisk ret og ansvar spiller en afgørende rolle for deklarativt formulerede spørgsmål. De interagerende viser med deres brug af denne type spørgsmål en simultan orientering mod forskellige dimensioner af viden, nemlig *epistemisk adgang* (hvor meget man ved), *epistemisk forrang* (hvem der har retten til at vide noget) og *epistemisk ansvar* (bl.a. for hvad man selv og andre

bør vide; termene er min oversættelse af *epistemic access*, *epistemic primacy* og *epistemic responsibility* som brugt i Stivers et al. 2011:9). Interagerende kan holde hinanden op på brud på respekten for disse dimensioner, og viden kan i den forstand siges at være et moralsk anliggende (Stivers et al. 2011).

Deklarativt formulerede opklarende spørgsmål lader til i høj grad at have et moralsk aspekt, både i kraft af deres komplekse orientering mod disse dimensioner, og i kraft af hvilken social og interaktionel effekt det har at placere sig vidensmæssigt tæt på den epistemiske autoritet i situationen: Det kan fx bruges til at stille andre interagerende til ansvar for, hvad de ytrer, og er ikke nødvendigvis en socialt urisikabel handling (jf. afsnit 2.1.2).

Inden selve analysen vil jeg kort forklare, hvordan ordene *deklarativ* og *spørgsmål* forstås i denne undersøgelse. En *deklarativ sætning* forstås rent formmæssigt; det er en sætning, der indeholder minimum et subjekt og et verballed og følger et helsætningsskema med forfelt og evt. ekstraforfelt (Christensen & Christensen 2009:223). *Spørgsmål* definerer jeg ud fra den handling, de udfører, nemlig i de deklarativt formulerede spørgsmåls tilfælde² at anmode om en be- eller afkræftelse, med en stærk præference for bekræftelse. Analysen medtager således ikke kommentarer, der ligner spørgsmål i format, men udfører en anden handling, fx forslag, der gør en accept eller et afslag relevant som andenpartdel. Jeg bruger *next turn proof procedure* til at fastslå dette, og den kollektion, der danner basis for analysen, inkluderer derfor kun besvarede spørgsmål³.

Det følgende afsnit behandler deklarativt formulerede spørgsmål uden genafslutninger, mens afsnit 3.1.2 behandler deklarative spørgsmål med genafslutninger som *ikke* og *eller*.

3.1.1 Opklarende deklarative spørgsmål uden genafslutninger

I de to Facebook-grupper finder jeg fire deklarative spørgsmål uden genafslutninger. Nogle af disse spørgsmål er formulationer (se mere

² Andre typer spørgsmål kan også anmode om information, men dette er aldrig tilfældet med de deklarativt formulerede spørgsmål.

³ Heraf besvares to med likes, som jeg regner for bekræftelser, baseret på min medlemsintuition. Derudover har jeg to ekstra eksempler, der ikke besvares med hverken et like eller en kommentar, og derfor ikke er medregnet; jeg nævner dem dog som hhv. eksempel 9 og 10 i afsnit 3.3.

nedenfor, jf. også Heritage & Watson 1979) – det gælder fx eksempel 1:

1) Brunch (B:15-01-12.1); 4-14

Dea

Beklager sent svar; jeg får først eget internet d. 22.
Jeg er til rund fødselsdag i København d. 31. Havde det været aftensmad som sædvanligt, havde jeg kunne nå det, men til brunch... 😞

12. januar 2015 kl. 18:22 · Redigeret · Synes godt om

Eva

Altså, for min skyld kan vi da også godt lave aftensmad igen denne gang, og så udskyde brunch til februar?:)

13. januar 2015 kl. 11:35 · Synes godt om

Beate

Det er fint med mig 😊

13. januar 2015 kl. 12:34 · Synes godt om

Gina

Jeg er med Beate ! 😊

13. januar 2015 kl. 13:26 · Synes godt om

Ida

Jeg kan desværre ikke være med til aftensmad :c men i må hygge jer!

13. januar 2015 kl. 14:15 · Synes godt om

Dea

Bare vi kommer til enighed; og nu siger Ida , hun ikke kan om aftenen, så jeg synes ikke I skal lave om på tingene, hvis jeg er den eneste det direkte gavner ^^

13. januar 2015 kl. 19:35 · Synes godt om

Johanne

Jeg kan komme uanset hvad... 😊

13. januar 2015 kl. 19:48 · Synes godt om · 👍 1

Gina

Også mig, Johanne 😊

14. januar 2015 kl. 09:47 · Synes godt om

Anne

Nu skal vi jo også lige huske at der er julefrokost den 31. januar, så det kunne godt tænkes man var lid smadret dagen efter 😞

14. januar 2015 kl. 09:52 · Synes godt om · 👍 1

Eva

Så der er også større chance for, at du kommer, hvis det bliver om aftenen, Anne ? 😊

14. januar 2015 kl. 10:03 · Synes godt om

Anne

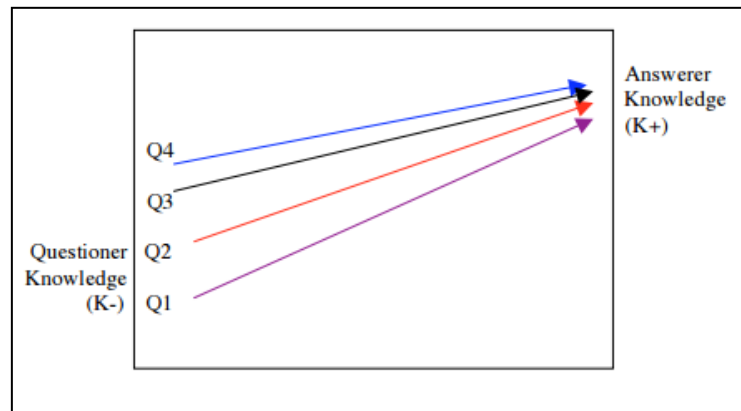
ja, hvis det bliver den 1. februar ..

14. januar 2015 kl. 10:04 · Synes godt om

Tråden er fra madklubben, og den starter med et opslag fra Eva, der beder om en tilkendegivelse fra gruppens medlemmer på, om de er interesserede i at mødes d. 1. februar, og om de vil være med til at spise brunch i stedet for aftensmad, som gruppen ellers plejer. Dea svarer i uddragets første kommentar, at brunch ikke passer hende så godt; det får Eva til at foreslå at udskyde brunch, hvorefter gruppens medlemmer begynder at tilkendegive deres præferencer for enten

det ene, det andet eller begge dele. Annes præferencetilkendegivelse er til gengæld ikke så direkte som de fleste andres: Hun bruger det generiske *man* i stedet for fx *jeg* og skriver, at *det [godt kunne] tænkes*, at nogle var *lid smadret* efter den julefrokost, hun refererer til, og ikke at hun selv eller andre *bestemt* kommer til at være det. Kommentarens indledende bemærkning – *Nu skal vi jo også lige huske* – indrammer desuden kommentaren som relevant for alle gruppemedlemmernes overvejelser; flere af dem skal da også med til den julefrokost, der refereres til. Summen af disse detaljer er, at det efterlades en smule uklart eller upræcist, hvordan Anne selv forholder sig til spørgsmålet om brunch eller middag, som ellers diskuteres i det ovenstående; dette forholder Evas efterfølgende kommentar sig til. Den er formuleret deklarativt og er et eksempel på en formulation – et metalingvistisk udtryk for viden, som bl.a. kan opsummere eller gengive essensen af, hvad der netop er blevet sagt, og i så fald opfører sig som en spørgende førstepardel, der gør en bekræftelse konditionelt relevant som andenpardel (Heritage & Watson 1979:100). Modtageren – i dette tilfælde Anne – er den, hvis ytring sammenfattes i formulationen, og derfor også den, der giver bekræftelsen. Eksemplet er også et typisk A-statement om et B-event (Labov & Fanshel 1977), altså en fremstilling af én talers forhold foretaget af en anden taler. A-statements om B-events behandles i interaktion også som noget, der afkræver en bekræftelse. Evas deklarativ sætning er altså et spørgsmål, idet den afkræver og får en bekræftelse, og kan desuden kaldes opklarende, da det søger at præcisere og afklare noget uklart i det forudgående.

Spørgsmålets format peger dog på, at Eva allerede har en klar formodning om, hvad svaret er – og i hvert fald noget forhåndsviden at bygge spørgsmålet på. Heritage og Raymond (2012) har vist, at man, ved at bruge et spørgsmål i deklarativt format, kan vise sig selv i en vidensposition, der er meget nær den person, man spørger. Det kan illustreres som i nedenstående graf, som viser, hvordan forskellige spørgsmålstyper (*question types*) udviser forskellige mængder forhåndsviden hos spørgeren. Heritage og Raymond (2012:180) giver følgende eksempel på hver type: Question type 1 (Q1) er spørgsmål som "Who did you talk to," Q2 er spørgsmål som "Did you talk to John," Q3 er spørgsmål som "You talked to John, didn't you," mens Q4 er deklarativ spørgsmål som "You talked to John?"

Figur 1: Epistemiske gradienter (Heritage & Raymond 2012:181)

Eva viser altså med brugen af en deklarativ, at hendes vidensniveau er højt. Hendes viden stammer fra den fælles videnspulje. Denne pulje indeholder bl.a. Annes forudgående kommentar, der, på trods af det vage og uklare aspekt, stadig er meget entydig og nem at inferere en bestemt betydning fra: Det er mere sandsynligt, at Anne kommer, hvis gruppen mødes til aftenmad, da hun regner med at være *lid[t] smadret* om formiddagen d. 1. februar. Havde Eva spurgt med en interrogativ, fx *Er der større chance for, at du kommer, hvis det bliver om aftenen, Anne?* havde hun vist lavere grad af viden og derfor større tvivl om sin forståelse. Eva viser altså, at det er meget ligetil at inferere denne information. En af forklaringerne på hendes udvisning af høj forhåndsviden er, at det er en del af de interagerendes epistemiske ansvar at forholde sig til allerede etableret viden og ikke spørge ind til noget, de kan forventes at vide i forvejen (Stivers et al 2011:18). Eva kan altså vise sin orientering mod sit epistemiske ansvar ved at forholde sig til viden, hun *bør* have. Dette ville hun have haft svært ved med en interrogativ formulering.

Men hvis Eva allerede er stort set sikker på, hvad Annes kommentar indebærer, hvorfor konstaterer hun så ikke blot sin fortolkning, uden at få den bekræftet, og går videre med aftaleforhandlingen? Ud over det faktum, at noget i Annes kommentar faktisk skal opklares, fordi det er vagt og indirekte, er der i hvert fald to moralske faktorer, der spiller ind: Respekten for Annes epistemiske forrang og det faktum, at spørgsmålet også ser ud til at have til formål at stille Anne til regnskab for, hvad hun gør i sin kommentar. Lad os starte med epistemisk forrang. Som sagt har Eva et ansvar for at forholde sig til, hvad der er i

den fælles videnspulje, men Anne har samtidig en ret til information om sig selv (Raymond 2010): Hun har epistemisk forrang og autoritet i spørgsmål, der vedrører hendes egne forhold (jf. afsnit 2.1.2). Ved at stille sit spørgsmål i et deklarativt format viser Eva således både en orientering mod sit ansvar for at tage højde for allerede etableret viden og en orientering mod Annes epistemiske forrang og dermed hendes ret til at afgøre, om Evas fortolkning er korrekt eller ej.

Derudover udpeger kommentaren, hvad Anne netop har gjort, nemlig indirekte at tilkendegive, at hun regner med at have tømmermænd om morgenen d. 1. februar. Ved at udpege dette trækker Eva informationen ud af sin vage, indirekte indpakning og gør den åbenlys og eksplicit. Hun stiller således Anne til regnskab for, hvad hun siger. Det gøres dog med et glimt i øjet; bemærk Evas brug af smileyen med tungen hængende ud af munden, der ofte bruges i jokende sammenhænge (Urban Dictionary, 2017a). Det spejler smileyen og humoren i Annes forudgående kommentar: At skrive på en indirekte måde, at hun regner med at have tømmermænd, er måske mest af alt et humoristisk greb. Dette understøttes af hendes brug af smileyen :3, der skal ligne en kat og symbolisere "coyness, cleverness, anime-geekiness, cuteness and funny [...] behavior" (Urban Dictionary, 2017b). Efter Evas spørgsmål brydes "smiley-kæden" dog. Anne giver en simpel bekræftelse og forholder sig ikke til humoren i spørgsmålet, men i stedet til den overordnede aftaleforhandling. Ved at stille Anne til ansvar for det, hun siger og gør, får Eva hende altså til at forholde sig mere konstruktivt til den overordnede aktivitet, hvilket giver et mere brugbart svar. Det er dog også en risikabel manøvre: At lægge sig vidensmæssigt tæt op af en person med epistemisk forrang kan potentielt tolkes som en udfordring af denne forrang, hvilket gør det socialt risikabelt. Anne reagerer ikke eksplicit på Evas spørgsmål som en udfordring, men bryder dog alligevel humorkæden, hvilket kunne tyde på, at hun ikke tager Evas spørgsmål helt positivt op.

Deklarativt formulerede opklarende spørgsmål behøver ikke at være formulationer, hvilket vi kan se i eksempel 2, der er fra firemandsgruppen. Det er også lidt atypisk, idet det ikke får en simpel bekræftelse – det er der flere grunde til, som jeg vil komme ind på nedenfor. Spørgsmålet har dog stadig opklaring som kernefunktion, og det viser samme orientering mod forskellige vidensdimensioner og deres moralske aspekter som det første eksempel. I opslaget spørger David resten af gruppen, om de kender nogen, der taler finsk, da han

vil bede nogen tjekke en finsk ordliste i forbindelse med sit studie. David skriver i løbet af tråden, at han har brug for at få tjekket listen inden kl. 12 den følgende dag:

2) Inden kl. 12 (A:16-04-10.1); 3.7

David Cirka ja. Jeg har allerede én som har tilbudt at hjælpe, men hun er ikke så forfærdeligt stærk i dansk. Vi skal have dem tjekket inden kl. 12 i morgen, for der skal vi til at runde af med at konstruere vores undersøgelse.

Synes godt om · Svar · 10. april kl. 21:06

Britta tilbyder at kontakte en bekendt, der muligvis kan hjælpe, og det foranlediger en længere ordveksling mellem Britta og David. Da den bekendte ikke er så god til dansk, hvilket også er et kriterie, David har, vælger de i sidste ende ikke at kontakte den bekendte. Efter at have lovet at hjælpe til en anden gang afslutter Britta deres ordveksling (første kommentar i uddraget). Dagen efter spørger hun, om projektet lykkedes.

3) Deadline (A:16-04-10.1); 3.14-5.3

Britta okay....andre finsk spørgsmål (hvis det ikke er til dansk) kan jeg hjælpe med en anden gang, mys mys!

Synes godt om · Svar · 10. april kl. 22:08

Skriv et svar ...

Britta **David**, søde, fandt du ud af det her? Det håber jeg... 😊

Synes godt om · Svar · 11. april kl. 13:03

David Umiddelbart ikke. Leder stadig efter en der kan tjekke dansk/finsk oversættelser.

Synes godt om · Svar · 11. april kl. 13:04

Britta Jeg troede I havde deadline for en time siden?

Synes godt om · Svar · 11. april kl. 13:05

David Det var for at ændre finsk til et andet syntetisk sprog, men den frafaldt vi. Det skal bare være klar til at vi kan sende det til vores underviser i aften til tjek.

Synes godt om · Svar · 11. april kl. 13:06

David Det komplicerede er at vi skal lave lydfiler med ordene, og derfor skal det tjekkes asap helst 😊

Synes godt om · Svar · 11. april kl. 13:06

Skriv et svar ...

David's svar på Brittass spørgsmål om, hvorvidt han har løst problemet, stemmer ikke overens med den viden, Britta ellers har fra tråden: David skriver d. 10. april, at hans deadline er kl. 12 den efterfølgende dag (jf. eksempel 2), men kl. 13:04 d. 11. april *[l]eder [han] stadig efter en der kan tjekke dansk/finsk oversættelser*. Britta præsenterer sin nu muligvis ugyldige viden om situationen som et deklarativt formuleret spørgsmål, indledt med *Jeg troede*. Det får David til at forklare, at det ikke var en endelig deadline.

Som i eksempel 1 fungerer Brittass deklarativ som et spørgsmål, der viser høj epistemisk adgang. Spørgsmålet trækker på viden, der er blevet etableret tidligere i tråden, og således indgår i en fælles videnspulje. Britta viser også en orientering mod David som epistemisk autoritet og anerkender hans epistemiske forrang: Hun har sin viden om situationen fra David selv og lader det være op til ham at svare på spørgsmålet. Og som i eksempel 1 er det primære formål med spørgsmålet at opklare noget uklart. Denne gang er årsagen til uklarheden dog ikke en vag formulering, men snarere den informationsdiskrepans, David skaber med sit svar på Brittass spørgsmål om, hvorvidt projektet lykkedes. Hendes deklarativt formulerede spørgsmål minder således om det, Steensig og Heinemann (2013) kalder "knowledge discrepancy questions":

These are questions that are based on a discrepancy between what the questioner originally knew (or thought he knew) and what the co-participant's talk suggests. Here then, the questioner is in a position of K+, which is suddenly threatened by something the co-participant says. (Steensig & Heinemann 2013:217).

Som også de spørgsmål, Steensig og Heinemann undersøger, indgår der et element af A-statement om B-event i spørgsmålet ovenfor, nemlig *I havde deadline for en time siden*, hvilket er med til at prompte et svar fra David. Svaret er dog ikke en simpel be- eller afkræftelse. Forklaringen er dels i spørgsmålets design (et bekræftende *Ja* ville gå på det indledende *Jeg troede*), dels i det faktum, at *knowledge discrepancy questions* afkræver en forklaring (Steensig & Heinemann 2013:217). Det er dog samtidig værd at bemærke, at David ikke afkræfter eller affejer Brittass viden – hans indledende *Det var for at...* viser en anerkendelse og bekræftelse af den viden, hun præsenterer som relevant og delvist gyldig; snarere justerer og afklarer David hendes viden, så den vidensballast, Britta spørger ud fra, bliver tilpasset

virkeligheden; spørgsmålet minder således også om et transformativt svar "through which question recipients retroactively adjust the question posed to them" (Stivers & Hayashi 2010:1). Det bruges for at modsætte sig de præsuppositioner, der sættes op i spørgsmålet (ibid.).

Brittas indledende *Jeg troede* er også interessant. Ved at indlede sit spørgsmål på denne måde understreger hun for det første, at den information, hun indtil nu har haft i samtalen, ikke svarer til den, David nu giver, og at spørgsmålet søger at opklare dette misforhold. For det andet sætter det både Brittass og Davids viden i et moralsk lys ved at gøre det aktuelt, hvad de hver især bør vide og allerede ved. Spørgsmålet viser nemlig, at Britta har fulgt med i interaktionen og orienterer sig mod sit epistemiske ansvar ved at forholde sig til viden, hun har. Samtidig retfærdiggør det, hvorfor hun efter deadline kl. 12 spørger David, om han *fandt [...] ud af det her*. Davids efterfølgende respons viser nemlig, at det i virkeligheden ikke er en særlig relevant ting at spørge om, hvilket gør det lidt problematisk. Ved at italesætte sin hidtidige viden med *Jeg troede* kan Britta imidlertid bakke legitimiteten i det første spørgsmål op. Hun kan også holde David oppe på det nyopståede mismatch: *Jeg troede* udpeger, at David muligvis har givet hende forkert eller ufuldstændig information tidligere i samtalen. Samtidig holdes dog den mulighed åben, at det er Britta selv, der har misforstået noget i den information, David har givet (hvilket en formulering som fx *Du sagde* ikke i samme grad ville gøre). David stilles altså til regnskab for, at han muligvis ikke lever op til sit epistemiske ansvar (ved at forholde sig til den viden, han selv har lagt i fællespuljen), men på en ikke alt for udfordrende måde.

Deklarativer uden genafslutninger kan altså fungere som spørgsmål i mit data. Deres kernefunktion er at initiere en opklaring eller præcisering af noget i det umiddelbart forudgående. De viser både høj epistemisk adgang, respekt for epistemisk forrang og en orientering mod epistemisk ansvar. Alene derfor kan de siges at have et moralsk aspekt. Dette kan dog også udvides til at gælde de andre handlinger, de udfører, som bl.a. er at retfærdiggøre tidligere handlinger og stille de medinteragerende til regnskab, fx ved at udpege hvad de egentlig gør i det forudgående, eller ved at adressere, at de muligvis ikke lever op til deres epistemiske ansvar.

3.1.2 Opklarende deklarative spørgsmål med genafslutninger

Nogle af de deklarative spørgsmål, jeg finder, er vedhæftet forskellige typer genafslutninger, nemlig *ikke*, *eller* og *eller hvad*. Disse spørgsmål, der svarer til Q3 i figur 1 (jf. Heritage & Raymond 2012), fungerer også opklarende, viser høj epistemisk adgang og viser de interagerendes orientering mod forskellige dimensioner af viden. Genafslutningerne giver dem dog et ekstra betydningslag. Nedenfor giver jeg et eksempel på hver genafslutning.

Lad os starte med *ikke*. Konstruktionen deklarativ+*ikke* er ikke ukendt i spørgende funktion; Hansen & Heltoft (2011:1148) beskriver fx *ikke* som havende "suppletiv spørgefunktion", når det står på interjektionalpladsen "til højre for ytringsemnet". Jeg finder for deklarativt formulerede spørgsmål med genafslutningen *ikke*, at de i særlig grad lægger op til en bekræftelse. I eksempel 4 fra firemandsgruppen planlægger David, Christian og Agnete et sammenskudsgilde. Agnete har foreslået at lave friske forårsruller (rå grøntssagsstænger, urter og tilberedt kød rullet i rispapir). Efter Davids accept af forslaget i uddragets første kommentar kvitterer Agnete og tilføjer, at hun også kan købe *nogle af de klassiske [forårsruller] med* fra frost. Hun understreger også, at hun ikke har prøvet at lave de almindelige, friturestegte forårsruller før.

4) Forårsruller (A:16-05-11.3); 5-8

David Forårsruller er klart en god idé 😊
Synes godt om · Svar · 12. maj kl. 00:10

Agnete Jep, jeg laver friske ruller! Kan også evt. købe nogle af de klassiske med - jeg har ikke prøvet at lave almindelige forårsruller før, men hvis I kan leve med dalaon eller noget lignende kan jeg godt lige købe sådan en pakke med!
Synes godt om · Svar · 12. maj kl. 09:21

Christian Du ved godt jeg har kavet forårsruller mange gange ikk 😊
Synes godt om · Svar · 12. maj kl. 10:08

Agnete Jo! Men hvad tænker du, skal vi købe ingredienser til dem og så tage det med så vi kan lave dem hos jer? Jeg laver de friske hjemmefra, jeg har det hele til dem - men jeg er bange for at jeg ikke får tid til at tage ned og købe ind til de almindelige!
Synes godt om · Svar · 12. maj kl. 10:11

Som respons på Agnetes kommentar skriver Christian en deklarativ sætning med genafslutningen *ikke*, som Agnete efterfølgende bekræfter. Deklarativen fungerer altså som et spørgsmål, og som i de

forrige eksempler udviser det høj epistemisk adgang: Christian har flere gange lavet forårsruller til gruppen før, og han ved derfor, hvad Agnete vil svare. Denne fælles erfaring kan nemlig siges at være en del af den fælles videnspulje. Genafslutningen *ikke* peger yderligere mod Christians forventning til svaret, da den kan siges at lukke for svarmulighederne: Der er en stærk præference for bekræftende svar på spørgsmål med negative genafslutninger (Heritage & Raymond 2012). Spørgsmålet får også en bekræftelse, endda på trods af at Agnete virker en smule forvirret over, hvorfor Christian stiller spørgsmålet (jf. *Men hvad tænker du [...] og hendes gentagelse af, at hun har tænkt sig at lave friske ruller hjemmefra*). Umiddelbart virker spørgsmålet da heller ikke videre relevant for interaktionen. Det er imidlertid nødvendigt at tage i betragtning, at Christian og David misforstår, hvilke forårsruller Agnete har tænkt sig at lave. Da de tre til sidst mødes, viser det sig, at David og Christian regnede med, at Agnete ville lave klassiske, friturestegte forårsruller af den slags, hun foreslår at medbringe fra frost. Set fra dette perspektiv kunne Agnetes kommentar fremstå som en måde at sige, at hun ikke er sikker på, at hendes egne, hjemmelavede forårsruller vil lykkes, da hun ikke har prøvet at lave dem før. Christians efterfølgende påpegning af, at *han* har prøvet kræfter med dem, bliver et opklarende spørgsmål, der samtidig fungerer som en mulig bebrejdelse: Med spørgsmålet viser han, at Agnete burde have taget hans erfaring med i sine overvejelser, og at hun overser noget, hun ellers bør vide og derfor bør forholde sig til. Hun kunne fx have spurgt ham til råds eller blot taget højde for, at det faktum, at Christian har lavet dem før, viser, at det ikke er umuligt at lave hjemmelavede forårsruller. At Agnete (i Christians øjne) overser eller glemmer hans erfaring, er noget, der skal opklares (har hun mon virkelig glemt det?), men i endnu højere grad noget, der skal rettes anke mod. Agnete bliver altså holdt op på sit epistemiske ansvar, da hun overser noget, Christian er sikker på, at hun har epistemisk adgang til og derfor bør forholde sig til i denne situation.

Som sagt bekræfter Agnete spørgsmålet, men hun forholder sig ikke til anklagen. Den går nemlig på et forhold, der ikke er relevant fra hendes perspektiv. Hun havde aldrig tænkt sig at lave friturestegte forårsruller, og Christians erfaring er derfor ikke relevant. Hun ser dog ud til at opfatte, at der er en eller anden misbilligelse i Christians spørgsmål, og forholder sig til den ved at nævne, at hun er i tidspres, hvilket kan ses som en formildende omstændighed.

Det næste eksempel er et deklarativt formuleret spørgsmål med genafslutningen *eller*, der snarere end at lukke svarmulighederne (som *ikke gør*) åbner op for dem. Gina har foreslået madklubben at spise i byen d. 23. oktober i stedet for at lave det sædvanlige sammen-skudsgilde, da alle ser ud til at have en travl periode. Gruppemedlemmerne har indtil nu brugt tråden på at beslutte sig for en restaurant samt tilkendegivet, om de har planer om at komme eller ej. I alt har seks personer tilkendegivet, at de regner med at komme, herunder Dea. På selve dagen poster hun dog følgende kommentar:

5) Tuberkulosebarn (B:15-10-22.1); 11-15

Dea Er fortsat tuberkulosebarn, så jeg tænker ikke folk er interesserede i, at jeg hoster mine lunger op, mens vi spiser. 😞
EDIT: AKA, jeg bliver nødt til at springe over.
Synes godt om · Svar · 23. oktober 2015 kl. 13:03 · Redigeret

Liva Er det er bord til fem, som skal bestilles?
Synes godt om · Svar · 23. oktober 2015 kl. 13:00

Johanne Seks? Med Fie, Dea, Liva, Camilla, Gina og mig selv. Men du er syg så Dea eller..?
Synes godt om · Svar · 23. oktober 2015 kl. 13:02

Dea Nejnej, jeg kommer ikke!
Synes godt om · Svar · 23. oktober 2015 kl. 13:02

Johanne Okay, så er det bord til fem 😊
Synes godt om · Svar · 23. oktober 2015 kl. 13:03

Som man kan se umiddelbart under Deas kommentar, er den blevet redigeret. Den oprindelige kommentar blev postet kl. 10.28, og den eneste forskel er, at sætningen der starter med *EDIT* ikke er med. Kommentaren, som den ser ud inden redigeringen, er således en smule uklar og forholder sig ikke direkte til Deas egen beslutning om, hvorvidt hun kommer eller ej, men snarere til, hvordan hendes hoste vil påvirke resten af gruppen. Liva, der har lovet at bestille et bord til gruppen, spørger ind til, om Deas kommentar betyder, at hun skal bestille et bord til fem. Spørgsmålet er dog ikke rettet mod Dea specifikt. Johanne tager det på sig at svare: Hun starter sin kommentar med en reparatur (Kitzinger 2013) af Livas fem til *Seks?* og nævner som belæg de gruppemedlemmer, der har skrevet, at de deltager. Blandt de nævnte navne er Dea; Johanne viser altså først en fortolkning af Deas kommentar som noget andet end et afbud. Derefter viser hun dog alligevel tvivl ved at stille det deklarativt formulerede spørgsmål *Men du er syg så Dea eller..?*, der skal opklare Deas vage formulering. Som i de

tidligere eksempler er der altså igen tale om et opklarende spørgsmål, og det tager også form af et A-statement om et B-event, der trækker på etableret viden – her Deas tilkendegivelse af, hvor meget hun hoster. I kraft af at være netop en deklarativ og et A-statement om et B-event viser spørgsmålet, at Johanne har epistemisk adgang til den information, hun spørger ind til. Spørgsmålet viser også anerkendelse af Deas epistemiske forrang: Havde Johanne svaret på Livas kommentar med enten *Ja, vi bliver fem* eller *Nej, vi bliver seks*, ville hun have taget noget viden for givet, som Dea egentlig har retten til, da den handler om hende. Det ville også være at svare meget sikkert på noget, der tydeligvis er en vis mængde tvivl om, og som derfor skal opklares. At Johanne først skriver, at de bliver seks personer (inklusive Dea), og derefter indleder sit spørgsmål med *men*, viser en klar usikkerhed i den personopgørelse, hun giver, og gør det også tydeligt, hvor problem- og tvivlkilden er, nemlig i Deas kommentar. På trods af tvivl lever Johanne dog også op til sit epistemiske ansvar ved, med en deklarativ, at vise, at hun har registreret og tager højde for den information, Dea giver om sin tilstand. Denne information indgår i den fælles videnspulje og er derfor forventelig viden. Det ville være et brud på Johannes epistemiske ansvar ikke at forholde sig til den.

Så Johanne er altså både bevidst om den fælles viden, tråden indeholder, men mangler opklaring på, hvordan Deas kommentar skal fortolkes. Tvivlen ser også ud til at være årsagen til hendes brug af *eller* som genafslutning. Hvor *ikke*-genafslutninger lukker for mængden af præfererede svarmuligheder og presser for en bekræftelse, åbner *eller*-genafslutninger op for acceptable svarmuligheder og for, at der evt. kan komme et transformativt svar (Stivers & Hayashi 2010); med en *eller*-genafslutning kan man dermed foregribe potentielle problemer i spørgsmålets påstand, der vil blive adresseret i svaret (Sørensen 2015:388).

Dea svarer hurtigt med et *Nejnej*, der peger mod, at spørgsmålet i virkeligheden ikke skulle have været stillet (at det var *inapposite*; Heinemann 2009). Det var altså meningen, at kommentaren om hendes hoste skulle fungere som et afbud. Hun redigerer derefter sin oprindelige kommentar, så dette fremstår tydeligt. Johanne accepterer hendes svar som en bekræftelse af påstanden i det deklarativt formulerede spørgsmål og konstaterer derefter, som svar på Livas spørgsmål, at de skal have et bord til fem.

Den sidste genafslutning, der dukker op i mit data, er *eller hvad*, der ser ud til at fungere både efterspørgende (Jørgensen 2015) og åbende, som det enkeltstående *eller*. Dette eksempel (af layoutmæssige hensyn placeret på næste side) adskiller sig fra de fleste andre i mit datasæt ved at være "begravet" i en kommentar og ikke stå som kommentarens sidste eller eneste element. Firemandsgruppen har planlagt en udflugt, og Britta bager bagels til turen. Hun har postet billeder af bageprocessen i gruppen. David kommenterer positivt på dem i uddragets første kommentar. Britta kvitterer først for komplimentet, men viser derefter en stigende bekymring om, om brødet overhovedet kan bruges, da det ikke ser så pænt ud længere. Hun spørger derefter, med en deklarativ, ind til Davids forhold til frø og nødder i brød, da hun også har bagt bagels, der ikke er *super hvide* – har han problemer med frø og nødder, kan det nemlig blive nødvendigt at hente ekstra brød hos bageren, hvis de hvide er blevet uspise-lige.

Spørgsmålet skal også i dette tilfælde opklare noget, der er en smule uklart, i dette tilfælde Davids forhold til frø og nødder i brød. Det er også et A-statement om et B-event, der viser høj epistemisk adgang og orientering mod både epistemisk forrang og Brittas epistemiske ansvar: Informationen i spørgsmålet er hentet fra en fælles videnspulje på den måde, at det er velkendt for alle i gruppen, at David er kræsen. Det er viden, Britta bør have, og ved at tage højde for den viser hun en orientering mod sit epistemiske ansvar. Ved at lade det være op til David at be- eller afkræfte, om han har et problem med frø og nødder, viser hun desuden en orientering mod hans epistemiske forrang.

6) Frø og nødder (A:16-07-07.1); 2-2.9

David

Det ser skide godt ud i øvrigt!!

Synes godt om · Svar · 7. juli kl. 23:36

Britta

Jo tak. Det har også taget omk 6 timer med en masse hævning og æltning. Det er en meget underlig process, og så ser de desværre ikke så pæne ud efter sukkerkogning som under hævning på billedet. Men jeg håber de kan spises alligevel. David, du er ikke glad for frø og nødder i boller, eller hvad? Jeg havde lavet 6 super hvide og nogle med nødder og frø, men de hvide(ekstra gluten like) blev underlige....Jeg har taget et par stykke med, som forhåbentligt stadig smager godt. Men jeg har mest med frø. Skal jeg løbe til bageren før jeg tager ud til jer i morgen?

Synes godt om · Svar · 7. juli kl. 23:51

David

Behøver du ikke - jeg vil dog gode vide hvilke nødder/frø 😊

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:09

Britta

mandler og hørfrø

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:16

Britta

Har I en termokande til kaffe eller skal jeg tage min med?

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:16

David

Vi har ikke en som er tæt, desværre...

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:24

David

Og hørfrø er helt i orden med mig - kan ret så godt lide dem 😊

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:26

David

Og kan heller ikke se det mindste problem med mandler.

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:27

Britta

Så tager jeg termokanden med! Super! Det lyder godt! Så skulle jeg da vist have brød nok med!

Synes godt om · Svar · 8. juli kl. 00:40

David

Herligt! Vi ses i morgen tidlig 😊

Synes godt om · Svar · 1 · 8. juli kl. 00:43

Skriv et svar ...

📷 😊

Spørgsmålet afsluttes med genafslutningen *eller hvad*, der ser ud til at have to funktioner. Spørgsmålet viser en stærk forventning om, at det A-statement om et B-event, der gives, er sandt, ikke mindst pga. spørgsmålets brug af *ikke* (jf. Heritage 2002). *Eller hvad* understreger dog det spørgende i sætningen og beder om en be- eller afkræftelse

(Jørgensen 2015). Desuden ser *eller hvad* ud til at pege på, at Britta trods alt ikke er helt sikker i sin sag. Som i eksemplet ovenfor lader hun til at åbne op for Davids svarmuligheder. Han svarer til sidst – efter nogle indskudte sekvenser⁴ – også afkræftende på påstanden med kommentarerne *hørfrø er helt i orden med mig* og *kan heller ikke se det mindste problem med mandler*.

Deklarativt formulerede spørgsmål med genafslutninger er altså også A-statements om B-events, der fungerer opklarende, viser høj epistemisk adgang, respekt for epistemisk forrang og orientering mod epistemisk ansvar. De kan, som også de "rene" deklarativer spørgsmål, bruges til at holde de interagerende op på ting, de bør vide. Genafslutningerne giver dog et ekstra betydningslag: *Ikke* lukker for svarmulighederne, hvorimod *eller* åbner op. Det samme gør *eller hvad*, som også fungerer efterspørgende.

3.1.3 Sammenligning med interrogative spørgsmål på Facebook og deklarativer spørgsmål i mundtlige samtaler

Efter denne analyse presser særligt to spørgsmål sig på: Hvordan fungerer de opklarende, deklarativt formulerede spørgsmål i mit Facebook-data i forhold til interrogativt formulerede spørgsmål i samme data, og hvordan fungerer de i forhold til deklarativt formulerede spørgsmål i mundtligt samtaledata?

Sammenligner man med de interrogative formuleringer i data – i alt over 200 – er der afgørende forskelle på en række punkter. De kan fx anmode om information, hvilket de deklarativt formulerede spørgsmål ikke gør⁵. De kan dog også anmode om bekræftelser, som i de to følgende eksempler. I eksempel 7 (på næste side) er firemandsgruppen ved at planlægge endnu en komsammen, hvor de bl.a. skal have drinks. I løbet af samtalen spørger Britta ind til, om Christian og David har vodka, hvilket Christian bekræfter.

⁴ Brittas deklarativt formulerede spørgsmål er en førstepardel, hvortil Davids to kommentarer, der vurderer *hørfrø* og *mandler* som i orden, agerer andenpardel. Herimellem er der indskudt to sekvenser: Davids opklaringsanmodning (førstepardel) *jeg vil dog godt vide hvilke nødder/frø* får svaret *mandler og hørfrø* (andenpardel). Inden David når at reagere på dette, starter Britta en ny sekvens ved at spørge, om David og Christian har en termokande (førstepardel), hvilket David svarer på i kommentaren umiddelbart efter (andenpardel).

⁵ På nær eksempel 5; jf. analysen.

7) Vodka (A:16-03-21.1); 20-21

→ **Britta** Så køber jeg cachaca og lime men så er mit beløb også ret højt så jeg tager altså ikke slik eller andet med. Har i egentlig vodka, drenge?
Synes godt om · Svar · 22. marts kl. 12:58

 Christian Ja vi har 😊
Synes godt om · Svar · 22. marts kl. 13:15

I eksempel 8 skal Eva være vært for madklubben den følgende aften og skriver derfor sin adresse i opslaget. Dea, der ankommer i bil, spørger til parkeringsmulighederne, og om de er *lige så umulige, som ved [Evas] gamle lejlighed*. Eva afkræfter med et *Nej, de er rigtig gode!*

8) Parkeringsmuligheder (B:16-01-30.1); 0-2

→ **Eva** 30. januar ·
Gentager lige: Centervej 42 , 1. 03 😊 Og ved halv 6-tiden i morgen? 😊
Glæder mig!

👍 Synes godt om 💬 Kommenter

👍 1 ✓ Set af 11

 Dea Hvordan er parkeringsmulighederne? Er de lige så umulige, som ved din gamle lejlighed? D:
Synes godt om · Svar · 30. januar kl. 22:14

 Eva Nej, de er rigtig gode! 😊
Synes godt om · Svar · 30. januar kl. 22:14

I disse tilfælde viser spørgsmålene langt lavere epistemisk adgang end de deklarativt formulerede spørgsmål. Naturligvis kan forskellige interrogativer vise forskellige vidensniveauer (jf. figur 1 og Heritage & Raymond 2012), men ingen af de interrogativt formulerede spørgsmål, jeg finder, viser lige så meget forhåndsviden, som de deklarativt formulerede spørgsmål gør. Interrogativt formulerede spørgsmål, der anmoder om bekræftelse, baserer altså ikke spørgsmålet på en fælles videnspulje; spørgsmålet stilles netop, fordi informationen er mere eller mindre utilgængelig. De viser altså ikke en orientering mod et epistemisk ansvar om at tage højde for noget, spørgeren *bør* vide – de spørger nemlig ikke ind til fælles viden, som de ville kunne blive stillet til regnskab for ikke at tage højde for. Spørgere orienterer sig tydeligt mod denne forskel og kan følge deres interrogative spørgsmål op

med deklarative spørgsmål, hvis de opdager, at de mangler at tage højde for noget viden, de burde have forholdt sig til, hvilket kan ses i eksempel 9 og 10:

9) Liva kommer vel også (B:15-01-22.1); 20-22

→

Gina Bliver vi ikke kun Beate , Anne og mig så? I er da meget velkomne, men jeg synes også, vi skal finde en anden dag, hvor flere kan. Og Dea , bliv du hellere hjemme og få lidt søvn 😊
1. februar 2015 kl. 16:18 · Synes godt om · 👍 1

Gina Nej, Liva kommer vel også kort eller hvad?
1. februar 2015 kl. 16:18 · Synes godt om

Gina OG, god bedring / held og lykke med ting til dem, der ikke kommer 😊
1. februar 2015 kl. 16:19 · Synes godt om · 👍 3

Gina annoncerer i et opslag i madklubben, at næste fælles aftensmad bliver hos hende d. 1. februar. Der er dog ikke så mange, der reagerer på tråden, og efterhånden falder flere langsomt fra. Kun Beate, Anne og Liva har svaret, at de kommer, selvom Liva samtidig skriver, at hun må gå tidligt og derfor ikke spiser med. Gina samler i slutningen af tråden op med spørgsmålet *Bliver vi ikke kun Beate, Anne og mig så*, men følger hurtigt op på dette med et deklarativt spørgsmål – hun har nemlig glemt at tage højde for Liva, hvis deltagelse også er en del af den fælles videnspulje. Med det deklarativt formulerede spørgsmål reparerer hun sin interrogative formulering, viser sin bevidsthed om fællespuljen og kan således undgå de potentielle sociale konsekvenser, der kunne være i ikke at leve op til sit epistemiske ansvar. Samtidig kan hun stadig vise, at hun ikke er helt sikker og har brug for at få opklaret, hvem der faktisk kommer – Livas tilkendegivelse er en smule forvirrende (hun kommer, men går tidligt og spiser derfor ikke med), og denne uklarhed kan opklares med det deklarativt formulerede spørgsmål.

I eksempel 10 (på næste side) annoncerer Anne, at hun har problemer med at blive optaget på sit nye studie. Eva reagerer med en negativ vurdering og spørger, om hun har kontaktet administrationen – hun følger dog hurtigt op med et nyt, deklarativt formuleret spørgsmål, der viser, at hun har læst og forstået indholdet i Annes kommentar og derfor kan forholde sig til den viden, Anne har lagt i fællespuljen. Hun er muligvis informeret af at have læst Annes uredigerede kommentar, som svarer langt mere positivt og optimistisk på Evas første spørgsmål. Redigeringen er sket efter midnat, som var deadline

for svar på, om hun var blevet optaget, og derfor tager højde for den situation, at hun ikke har fået dette svar.

10) Det var lige i går (B:16-07-29.1); 2-4

Eva Yay! Har du planer om at komme tilbage til Horsens om snart eller bliver du dernede i Bredebronx (som Steen ville sige det)? 😊
Synes godt om · Svar · 29. juli kl. 23:28 · Redigeret

Anne Jeg ved det ikke. Der gik noget galt med min ansøgning, så har aldrig fået mit optagelsesbrev, så missede naturligvis også deadline for bekræftigelse - og det har jeg først fundet ud af nu. En måned senere. Øv. Har dog fået tilbudt bolig. Hmm...
Synes godt om · Svar · 30. juli kl. 01:03 · Redigeret

Eva Ej hvor nedern..... Har du fået taget kontakt til dem i administrationen?
Synes godt om · Svar · 30. juli kl. 09:56

Anne Jeg så det først igår. Må lige ringe på mandag.
Synes godt om · Svar · 30. juli kl. 12:11

Eva Eller det var lige i går du kiggede på det?
Synes godt om · Svar · 30. juli kl. 09:57

Annes svar er dog til det første spørgsmål, som muligvis er det første af de to, hun ser.

Mængden af interrogative spørgsmål i forhold til deklarativer spørgsmål er ganske overvældende, med blot 9 deklarativt formulerede spørgsmål (11, hvis eksempel 9 og 10 medregnes), mod over 200 interrogative formuleringer. Heinemanns (2010) undersøgelser af danske spørgsmål i mundtlige samtaler tegner et lignende billede. Hun finder 160 interrogativer og 59 deklarativer med spørgsmålsfunktion i dansk i et datasæt på i alt 262 spørgsmål. Det skal dog bemærkes, at Heinemann regner sætninger uden fx verbum eller subjekt med i sin optælling af deklarativer, og at det reelle tal derfor må være lavere end 59.

Det er ikke kun kvantitativt, at de deklarative spørgsmål i min undersøgelse tegner et billede, der ligner det, vi ser i mundtlige samtaler. Undervejs i min analyse har jeg trukket på forskellige undersøgelser af mundtlige samtaler (fx Heritage & Raymond 2012), og ud over at skabe en meningsfuld ramme for analysen peger den overensstemmelse, der er mellem disse undersøgelser og mit Facebook-data, på, at de deklarative spørgsmål, jeg har undersøgt, ligner dem, der findes

i mundtlige samtaler. En mere direkte sammenligning kunne dog stadig være interessant; der findes dog ikke nogen samtaleanalytiske (eller, for den sags skyld, andre) undersøgelser af deklarativt formulerede spørgsmål på dansk. Det er heller ikke inden for dette værks rammer at udføre en omfattende undersøgelse af dette, men jeg har alligevel fundet og analyseret to eksempler fra autentiske mundtlige samtaler. De udgør et lille pilotprojekt for beskrivelsen af deklarativt formulerede spørgsmål i mundtlige samtaler, hvilket giver et vist sammenligningsgrundlag til mine Facebook-eksempler. Eksemplerne er fra samtaler, der er foregået ansigt til ansigt, og som kan findes på den offentligt tilgængelige samtaledatabase SamtaleBank (*SamtaleBank* 2017). Her findes der også transskriptioner af samtalerne efter Jeffersons (2004) transskriptionskonventioner, som er den normale transskriptionsstandard i samtaleanalysen, men med et par modifikationer (jf. SamtaleBank, *Transskriptionskonventioner* 2017). Jeg har kopieret transskriptionerne direkte fra SamtaleBank.

I det første uddrag fra en samtale mellem Anne og Beate (*SamtaleBank, anne_og_beate* 2017) ses to eksempler på deklarativt formulerede spørgsmål. Begge spørgsmål er uden genafslutninger, og det første er en formulation. Beate fortæller på dette tidspunkt i samtalen om en opgave, hun skal skrive på sit studie. Hun har ikke afleveret opgaven, da det ikke lykkedes hende at interviewe de personer, hun havde udset sig til sit projekt; de var nemlig *først på arbejde på næste søndag* (l. 1).

11) Aflevering (AnneOgBeate: 70-94)

01 *BE: +≈ de var først på arbejde på næste søndag↘
 02 (0.7)
 03 .h: å den skulle afleveres tirsdag så (.) derfor så °har jeg ikke
 04 fået den lavet°↘
 05 (0.3)
 06 *AN: kunne du ikke få rykket øh (.) din aflevering
 07 *BE: &=host (.) °m m°
 08 (0.8)
 09 *BE: Jesper øh Stolleman han skrev til Bent Muk sådan et la:ng lang .h:
 10 med- altså en eller andet sådan sindssyg (.) fed god undskyldning han
 11 virkelig sådan havde brugt tid på at konstruere≈
 12 *BE: +≈ han fik bare sådan no way der ikke nogen der får øh (.)
 13 °dispensation°
 14 (0.4)
 15 → *AN: så: nu har du bare ikke afleveret noget→
 16 (0.3)
 17 *BE: jo jo men jeg skal bare aflevere den senere men jeg får ikke
 18 feedback på den nu skal jeg bare lave den uden at jeg (0.4) får
 19 noget feedback på den↘
 20 *BE: jeg skal aflevere den °for at komme til eksamen°↘
 21 (0.8)
 22 → *AN: det er en obligatorisk en→
 23 *BE: &=host m
 24 (0.6)
 25 *AN: ej øv

Begge spørgsmål fungerer opklarende og illustrerer en høj grad af epistemisk adgang, anerkendelse af epistemisk forrang, og hvad der kan kaldes et moralsk aspekt. Det første deklarativt formulerede spørgsmål i uddraget (l. 15) er en formulation; som i eksempel 1 ovenfor udtrækker det essensen af den forudgående ytring og beder om en bekræftelse. Beate har ikke direkte sagt, at hun ikke har afleveret sin opgave, kun at hun ikke har *fået den lavet* (l. 04), og at det ikke var muligt at få den udsat. Anne destillerer den information med sin formulation i l. 15 og bruger formulationen til at spørge, om Beate har afleveret sin opgave. Beate behandler Annes formulation som et spørgsmål, der skal besvares, men svaret viser hverken samordning eller tilslutning (jf. afsnit 2.1.2). I stedet for at bekræfte Annes antagelse med *nej* svarer hun i stedet med *jojo*, der her er en dispræfereret afkræftelse (Heinemann 2015:151 ff.), og udvider med en forklaring. Her anerkender hun selv, at hun ikke har afleveret opgaven endnu og skal *aflevere den senere*, hvilket betyder, at Anne har ret i sin antagelse om, at Beate ikke har afleveret noget. Alligevel afkræfter Beate Annes spørgsmål og understreger, at opgaven skal afleveres – det bliver i hendes svar klart, at det, hun ikke har afleveret, blot er et første udkast. Hvad hun anfægter i Annes spørgsmål, må altså være, hvad hun

fortolker som en bebrejdelse om ikke at tage sit studie og sin aflevering seriøst. Som i flere af eksemplerne ovenfor ses altså, at deklarativt formulerede spørgsmål har et moralsk aspekt og kan bruges til at udpege noget eller anklage nogen for, hvad de har ytret. Her kommer dette mere til udtryk i Beates fortolkning end i selve Annes ytring, der også kan have været ment som et simpelt opklarende spørgsmål. Der er også andre moralske aspekter, der er interessante at udpege: Selvom Anne har en vis forpligtelse til ikke at spørge ind til ting, der allerede burde være tilgængelige for hende, og derfor formulerer sit spørgsmål, så det viser mest mulig forhåndsviden (og altså orientering mod epistemisk ansvar), kan dette også være en "farlig" manøvre, der kan sætte sociale relationer i interaktionen på spil, fordi ytreren placerer sig videnskæssigt tæt på den, der har epistemisk forrang. I dette spændingsfelt har man både mulighed for at udvise lydhørhed ved at gøre det klart, at man har fulgt med og ved, hvad den fælles videnspulje indeholder, men kan også blive tolket som udfordrende og evt. moraliserende.

Et hint om, at Anne måske ikke har ment sit spørgsmål som specielt anfægtende, kommer faktisk i hendes næste spørgsmål i l. 22, der igen er et deklarativt formuleret opklarende spørgsmål. Her ser det ud til, at Anne arbejder særligt meget for at gøre spørgsmålet så lidt udfordrende som muligt. Der er først en længere pause mellem Beates forklaring og Annes spørgsmål, og selve spørgsmålet har en markant anderledes prosodi end det første; den opadgående intonation på *obligatorisk* får det til at lyde mere spørgende og mindre konstaterende end det første spørgsmål. Der er dog, som nævnt, stadig tale om et deklarativt formuleret opklarende spørgsmål. Som i l. 15 har Anne noget, der skal opklares, samtidig med at det forudgående giver hende så udførlig information, at hun kan stille sit spørgsmål som en deklarativ og altså vise forhåndsviden. Denne gang bekræfter Beate spørgsmålet med et *m* (l. 23). Anne tager i dette spørgsmål altså både højde for sit ansvar for om at forholde sig til viden, hun allerede har (ved at spørge med en deklarativ), til Beates epistemiske forrang (ved at spørge i stedet for at konstatere) samt til det forhold, at sådanne spørgsmål kan fortolkes som udfordrende, anklagende og moraliserende og derfor, særligt i lyset af det forgående spørgsmål, kan være socialt risikable at stille (som også i fx eksempel 1 ovenfor) og derfor gode at modificere eller mildne, hvis intentionen blot er at præcisere

eller opklare noget. Dette spørgsmål forholder sig altså også til forskellige moralske aspekter af viden.

Det sidste eksempel er et deklarativt formuleret spørgsmål vedhæftet genafslutningen *ikke*, der ligner eksempel 4, ikke blot i form, men også i handling. Eksemplet er også fra SamtaleBanken (Fyrene 2017), og de interagerende er denne gang fire teenagedrenge. Uddraget er fra starten af optagelsen, hvor drengene er blevet bedt om at tælle til ti og sige deres navn.

12) Du er David (Fyrene: 84-98)

01 *DA: lenJ to tre fire fem seks syv otte ni ti David
 02 (0.7)
 03 *UK: ʔxxʔx hha hha ʔ hha hha hha
 04 *DA: lja jeg hedder Pelle J
 05 %com: flere griner muligvis samtidig
 06 (0.3)
 07 *UK: ʔxxxʔ
 08 %com: flere griner og hoster samtidig
 09 (1.3)
 10 *UK: °ʔhejʔ°
 11 → *CH: du er David ikke↗
 12 *DA: jo
 13 (0.3)
 14 *CH: du siger Daved
 15 *DA: ʔjaʔ (.) David

Davids tællen til ti udløser latter; det adresserer han i linje 04⁶ ved at lave sjov med sit navn og derved tilslutte sig humoren i situationen, hvilket udløser mere latter. I l. 11 stiller Chresten David spørgsmålet *Du er David ikke↗*, efter Davids bekræftelse konstaterer Chresten: *Du siger Daved*. Spørgsmålet lader til at have flere formål. At være opklarende er stadig kerneformålet, men måske ikke det vigtigste i denne situation. Vi må antage, ud fra den måde, de fire taler sammen på, at Chresten udmærket ved, hvad Davids navn er – det viser sig dog i l. 14, at Chresten mener, at David siger sit navn forkert, og det lader til at have været grunden til latteren i ll. 03 og 05-08. Det er altså snarere udtalen, Chresten vil have opklaret eller præciseret end selve navnet. Spørgsmålet bruges dog i langt højere grad til at stille David til regnskab for noget, han har et ansvar for at vide, nemlig, hvordan hans eget navn udtales (jf. Stivers et al. 2011:17). Han udtaler det på en

⁶ Navnene er anonymiseret med hvid støj i lydoptagelsen, og det har derfor ikke været muligt at undersøge, om navnet i l. 4 virkelig er et andet navn end det, der bliver givet i l. 1, eller om det er en fejl i transskriptionen.

måde, der vurderes mærkelig eller forkert af resten af de interagerende og kan derfor stilles til regnskab for det. Det er dog ikke blot Davids ansvar at kende sit eget navn, det er også hans ret: Han har epistemisk forrang. Denne anfægtes ikke, idet Chrestens anklage tager form af et spørgsmål og således orienterer sig mod David som epistemisk autoritet. Spørgsmålet er dog ikke blot formuleret deklarativt, men også vedhæftet genafslutningen *ikke*, der får det til i særlig grad at lægge op til et bekræftende svar, som vist i eksempel 4. David bekræfter spørgsmålet, men behandler det ikke som en anklage, hvilket prompter Chrestens forklaring i l. 14, der gør anklagen tydeligere. David ser ikke selv ud til selv at mene, at hans udtale er forkert, og bekræfter i l. 15 Chrestens markerede udtale fra l. 14 med et *”ja”* i højt toneleje og en gentagelse, som han lader til bruge til at cementere sin epistemiske forrang og autoritet i spørgsmålet om sit eget navn (jf. evt. Stivers 2005).

Deklarative spørgsmål i mundtligt samtaleprog har altså ikke blot de samme former, som jeg finder i mit data – med og uden genafslutninger, som *formulation* etc. – men også de samme funktioner. De kan fungere som opklarende spørgsmål, og fordi de indlejrer en væsentlig mængde forhåndsviden, er der også et stærkt moralsk aspekt i dem: De interagerende skal forholde sig både til deres egen og andres epistemiske ret og ansvar, og deklarativerne både bruges og tolkes som moralske påpegninger eller bebrejdelser.

De analyser, jeg har fremlagt i afsnit 3.1.1, 3.1.2 og denne pilotundersøgelse, peger mod, at deklarativer i mundtligt dansk samtaleprog og på Facebook udfører handlinger, der er anderledes end interrogative spørgsmål. Deklarative spørgsmål i de to medier udfører tilmed de samme handlinger og kan beskrives i de samme rammer og med de samme termer. Hvad der er helt afgørende, er tilmed, at disse rammer og termer er interaktionelt forankrede; den logik og systematik, vi finder, kan beskrives meningsfuldt, når vi tager højde for spørgsmålene som et interaktionelt fænomen. Med andre ord er der altså tale om et samtalegrammatisk fænomen: Det opfører sig interaktionelt systematisk.

3.2 Kommentar- og sætningsindledende partikler

I det følgende analyseafsnit undersøger jeg, hvordan medlemmerne af de to Facebook-grupper bruger et udvalgt sæt partikler, der er hyppige i mundtligt samtaleprog, nemlig *altså*, *a(r)h*, *ej*, *øh(m)* og *hm* (se

hhv. afsnit 3.2.2 og 3.2.4 om sammenskrivningen af formerne *ah/arh* og *øh/øhm*). Partikler forstås i dette værk som små, ubøjelige ord med grammatisk betydning (jf. fx DDO 2017a og Crystal 2008:352) og med væsentlig interaktionel funktion (jf. Hansen & Heltoft 2011:1047). Der er ikke altid enighed om, hvordan ordet partikel skal forstås og defineres (Blakemore 2006), og der er ikke nogen udbredt tradition for at bruge ordet i dansk grammatik (selvom Hansen & Heltoft 2011 lader til at være interesserede i at gøre op med dette). Ikke desto mindre bruges ordet ofte i samtaleanalytiske undersøgelser af dansk og andre sprog, hvor partiklerne forstås og belyses ud fra interaktionelt forankrede kriterier som fx funktion og distribution. Baseret på min analyse kan jeg konstatere, at disse kriterier også er meningsfulde, når vi undersøger partiklerne i brug på Facebook.

De fem partikler i undersøgelsen har en tendens til at placere sig som kommentarernes første eller næsten første element (se evt. Heritage 1998 om "effektivt turindledende position"), eller som det første element i sætninger inde i kommentarer (herefter kaldet kommentarinterne sætninger), og undersøgelsen er derfor blevet begrænset til partikler i denne position. Her kan drages en parallel til den turindledende position i mundtlige samtaler, som adskillige undersøgelser har vist er:

a prime location for the placement of sequential markers that convey some relation between what the current speaker is about to say and what the previous speaker has just said. (Heritage & Sorjonen 1994)

Dette er også tilfældet for de partikler, jeg undersøger i kommentarindledende og kommentarinternt sætningsindledende position. De udfører forskellige handlinger, der enten afslører noget om det strukturelle forhold mellem første- og andenpardelen i sekvensen, viser ytrersens vurdering af noget som problematisk eller viser en anden epistemisk eller affektiv (vurderende) positionering til første- eller andenpardelen.

Partiklernes ortografiske form kræver en kort bemærkning. Jeg tager selvfølgelig afsæt i de former, der gøres meningsfulde af de interagerende i deres udvekslinger. Derfor har jeg i udgangspunktet behandlet forskellige former som forskellige partikler, hvilket analysen i langt de fleste tilfælde viser, er meningsfuldt. Den viser dog også, at visse former bedst behandles under én kategori, til trods for deres forskelligartede ortografi. Jeg undersøger således både *AH* (eksempel

16) og *Arh* (eksempel 17) i afsnittet om *a(r)h*, da deres funktion og distribution viser så klart et overlap, at der må være tale om samme partikel – eller sagt med andre ord, at de interagerende behandler dem som samme partikel. Jeg kommenterer naturligvis samtidig på den betydning, de forskellige ortografiske træk som fx versaler kan indebære, og diskuterer også, om nogle af formerne muligvis ville kunne sorteres anderledes, end jeg har gjort.

Nedenfor følger min analyse af partiklerne, der behandles i hvert sit underafsnit. I afsnit 3.2.6 runder jeg af med en opsummering og diskussion, hvor jeg samler op på de interaktionelle funktioner, jeg har fundet for hver enkelt partikel, og diskuterer, hvordan de kan bruges til at kategorisere og adskille partiklerne fra hinanden.

3.2.1 *Altså*

Den første partikel, jeg vil undersøge, er *altså*. Ordet *altså* er blevet behandlet både diakront og synkront i bl.a. Jensen (2000), men er så vidt jeg ved kun blevet analyseret som partikel i Heinemann & Steensig (2018). De analyserer turindledende *altså* som en partikel, der kan indikere en afvigelse fra samtals progression og samtidig retfærdiggøre den som nødvendig. Da der er en generel præference for progression i en samtale, er en partikel, der kan retfærdiggøre en afvigelse, nyttig, og partiklen bruges bl.a. til at indlede reparatur og detaljeafklarende spørgsmål (jf. Heinemann & Steensig 2018.).

I mit Facebook-data finder jeg 17 eksempler på *altså* i kommentarindledende eller kommentarinternt sætningsindledende position. *Altså* bruges i alle disse tilfælde på samme måde, som det *altså* Heinemann & Steensig (2018) finder, nemlig til at indikere en afvigelse fra den ellers forventelige progression i samtalen og retfærdiggøre den som noget, der er nødvendigt for sekvensens videre forløb.

Det første eksempel er et *altså*-indledt spørgsmål. Firemandsgruppen skal se Melodi Grand Prix sammen og har planlagt at købe takeaway-mad til aftenen. I en tidligere tråd har det været diskuteret, hvor maden skulle købes fra. Britta foreslog i den forbindelse *Fried Rice*, et takeaway-sted i nærheden af, hvor hun bor, men viser i nedenstående opslag usikkerhed om den endelige beslutning. Hun spørger derfor *Blev vi enige om, hvor vi skal have mad fra [...]?* Hun stiller dog samtidig en række andre spørgsmål, herunder om hun skal tage takeaway-mad med fra torvet, hvor hun bor.

13) Fried rice 1 (A:16-05-13.1); 0

→

Britta
13. maj

Jeg bliver altså lige nødt til at dele denne lækre collection - mit study mix! Jeg bliver helt glad i låget! Det er svært at sidde stille!

Og stort tak til mine kære venner: [Agnete](#) og [David](#) fordi I vil hjælpe mig med læsning af speciale og [Christian](#) for kage og alt madrelateret og nørdniveauet generelt!

Og til sidst et spørgsmål: Hvad sker der i morgen? Blev vi enige om, hvor vi skal have mad fra og hvornår vi mødes? Skal jeg have noget med fra torvet ?

[UPDATED] Electro Swing Collection

Playlist of these seperate songs:
<https://www.youtube.com/watch?v=C6-TWRn0k4I&list=PLskW5b1fsXAC28FmRx4LmrAAO...>

YOUTUBE.COM

 Synes godt om

 Kommenter

 Del

[✓ Set af alle](#)

Christian er den første til at svare, og han orienterer sig i sin kommentar kun mod opslagets sidste spørgsmål (jf. evt. Sacks 1987 om at behandle det umiddelbart forudgående først).

51

14) Fried rice 2 (A:16-05-13.1); 1-1.

The screenshot shows a chat interface with a header "Set af alle" (checked). The conversation is as follows:

- Christian** (red square): Du skal bringe mad med hvis du har tid og lyst ja 😊 Vi finder lige vores ønsker her til aften
Synes godt om · Svar · 13. maj kl. 19:41
- Skjul 20 svar** (blue arrow)
- Britta** (yellow square): Altså, jeg foreslog jo Fried Rice her fra torvet og kan tage med, hvis folket ønsker det, så vi ikke skal bruge penge på fragt. Men jeg kan ikke huske, om vi blev enig om et andet sted eller FR ?
Synes godt om · Svar · 13. maj kl. 19:43
- Christian** (red square): Nej det er der vi køber fra 😊
Synes godt om · Svar · 1 · 13. maj kl. 19:46

An arrow points to Britta's message.

Brittas serie af spørgsmål i opslaget er dog struktureret på en måde, så et svar på det sidste spørgsmål ikke er videre brugbart uden et svar på det forudgående spørgsmål om, om gruppen havde besluttet sig for et sted. Der er med andre ord en detalje, Britta mangler at få på plads, før resten af sekvensen kan udfolde sig, nemlig, hvor hun skal tage takeaway med fra. Hvis hun *ikke* havde været i tvivl om dette, kunne man have forestillet sig, at hun svarede på Christians kommentar med en accept eller en tilkendegivelse af, at hun har *tid og lyst*. Det ville være en relevant næste handling. Hun afviger imidlertid fra denne progression med sit spørgsmål, og *altså* indikerer således en detour fra sekvensprogressionen.

Heinemann & Steensig (2018:14) finder for *altså*-indledte spørgsmål, at de er "dedicated to clarifying some particular detail, before the larger activity sequence can be continued," hvilket lader til at være præcis, hvad der foregår i eksempel 13. Britta kan med *altså* indikere, at afvigelsen fra progressionen kan retfærdiggøres, fordi sekvensen ikke kan fortsætte, hvis ikke nogle bestemte detaljer falder på plads først. Det er med andre ord nødvendigt at foreslå at tage mad med igen. Med sin brug af *jeg kan ikke huske* sidst i sin *altså*-indledte kommentar understreger Britta denne nødvendighed og viser desuden, at hun ikke bebrejder nogen for progressionsafvigelsen, hverken Christian eller sig selv – problemet ligger udelukkende i, at hun har glemt den tidligere aftale.

Kommentarindledende *altså* kan også indlede andre handlinger; i eksempel 14 (placeret på næste side igen af layoutensyn) kommer det fx umiddelbart inden en andeninitiering af reparatur (jf. Schegloff

et al. 1977). Her diskuterer gruppen igen Melodi Grand Prix – denne gang handler det dog om forskellige nyheder og kontroverser efter Grand Prixet i 2015. Christian starter interaktionen med den nyhed, at det ikke var seerfavoritten, der vandt. Agnete spørger, hvordan det kan lade sig gøre, hvorefter Christian uddyber med, hvad han ved om afstemningssystemet. Derefter bringer han en ny information på bordet, der får Agnete til at reagere med en reparaturinitiering, der starter med *altså*. Reparaturinitieringen ser ud til at være en reaktion på, at Christians kommentarer om afstemningssystemet kan tolkes både meget konkret og mere generelt. I kommentar 4 kommer Christian ind på nogle principielle ting om systemet (*Det baseres på et ratingsystem [...]*), og selvom forklaringen stadig er forankret i den konkrete situation (fx med sætningen *Dommerne kunne ikke lide Italien lige så godt som seerne*) forholder kommentaren sig også til dommersystemet i al almindelighed. Agnete læser øjensynligt også denne dobbelthed ind i Christians efterfølgende kommentar (nummer 5 i uddraget), der ikke er forankret i noget konkret – ingen lande, datoer eller årstal nævnes. *Der har også været to skandaler* kunne referere til årets konkurrence, men kunne også have at gøre med dommerpanelet generelt og således potentielt gå på tidligere års skandaler. Der er altså en tvetydighed i Christians kommentar, som Agnete må have afklaring på, inden hun kan kommentere på selve indholdet af nyheden.

14) Fusk (A:15-05-24.1); 0-9

Christian
24. maj 2015

Agnete, en info til diskussion. Det var ikke seernes favorit der vandt!
Stemmerne havde en anden suveræn vinder, men dommerjuryerne var så
hypet på sverige at deres stemmer endte med at vende resultatet. Seernes
favorit var Italien 😞

 Synes godt om Kommenter

✓ Set af alle

David

Dam dam daaaaaam!

24. maj 2015 kl. 20:54 · Synes godt om · 1

Christian

Og nummer to for seerne var... Rusland!
Dommerne har så meget at sige at de flyttede sverige to pladser !

24. maj 2015 kl. 20:58 · Synes godt om

Agnete

Woow...! Flot klaret af Italien alligevel! Er dommere og seere
ikke 50-50 i hvad de har at sige?

25. maj 2015 kl. 09:02 · Synes godt om

Christian

Jo men systemet er mere kompliceret. Det
baseres på et ratingsystem, så hvis dommerne har været meget enige om
sverige, så giver det et større udfald end hvis de havde haft flere favoritter i
dommerpanelet. Dommerne kunne ikke lide italien lige så godt som seerne,
de lå et godt stykke nede, men da seerne havde sverige på nummer tre, så var
dommernes enighed nok til at skyde den i vejret.

25. maj 2015 kl. 09:48 · Synes godt om

Christian

Der har også været to skandaler hvor to
landes juryer blev diskvalificeret pga fusk med deres afstemning

25. maj 2015 kl. 09:49 · Synes godt om

Agnete

Altså i den her omgang, eller tidligere?

25. maj 2015 kl. 11:40 · Synes godt om

David

Til finalen i lørdags vist nok.

25. maj 2015 kl. 11:50 · Synes godt om

Agnete

Omg?! Hvem var det??

25. maj 2015 kl. 11:51 · Synes godt om

Agnete

og hvordan fuskede de?

25. maj 2015 kl. 11:51 · Synes godt om

→ Agnetes reparaturinitiering er således en detour fra samtalens progression. Ved at indlede sin reparatur med *altså* viser Agnete en orien-

tering mod, at hun bryder progressionen, og foretager desuden reparaturinitieringen på en ikke-konfronterende måde: Christian beskyldes ikke direkte for at have været uklar, og Agnete tager heller ikke selv skylden for problemet. Dette retfærdiggør afvigelsen: Den er ikke et produkt af nogens fejl, men derimod nødvendig for sekvensens videre udfoldelse (jf. Heinemann & Steensig 2018.). Efter afklaringen spørger Agnete nemlig straks ind til selve indholdet i Christians nyhed, og interaktionen fortsætter, som man kunne have forestillet sig den uden Agnetes progressionsdetour.

Den indledende partikel *altså* kan således hjælpe med at retfærdiggøre en afvigelse fra samtale progression og kan indlede en række forskellige handlinger, herunder spørgsmål og selv- og andeninitieringer af reparatur. Det er fristende at kalde *altså* for en markør for noget problematisk – noget, jeg vil vende tilbage til i afsnit 3.2.4 om *øh(m)* og 3.2.5 om *hm* – men det ville være misvisende; partiklen peger nemlig netop på, at afvigelsen fra progressionen er nødvendig og retfærdig, hvilket hjælper med at gøre progressionsafvigelsen uproblematisk.

Altså udpeger primært et forhold i strukturen mellem de enkelte dele af en sekvens, da det handler om progression. De fleste andre partikler viser snarere, hvordan de interagerende forholder sig epistemisk eller affektivt til indholdet i første- eller andenpardelen – det er bl.a. tilfældet med den næste partikel.

3.2.2 *A(r)h*

Jeg lagde også tidligt i databehandlingen mærke til de to former *ah* og *arh*, selvom de optræder knap så hyppigt som *altså*. *Ah* og *arh* er, så vidt jeg ved, ikke blevet undersøgt samtaleanalytisk før, men beskrives i både Den Danske Ordbog (DDO 2017b, 2017c) og på Ordbog over Dansk Talesprog (ODT 2017a). I DDO behandles *ah* som hhv. et udtryk for velbehag (udtalt [ʔ æ]) og et udtryk for bl.a. ”forbehold, lettere uenighed, tvivl el. lign.” (udtalt [ʔ a]), DDO 2017b). *Arh* behandles som synonymt med denne sidste betydning, men DDO foreslår en minimal forskel i udtalen ([ʔ a] for *ah* og [ʔ a h] for *arh*). ODT’s opslag om *arh* giver flere funktioner, end der gives i DDO – herunder *informationskwittering* og *korrektion* – og foreslår en række udtalevarianter, dog alle med den samme vokalkvalitet, [a].

De to former er altså hidtil blevet behandlet som udtrykkende samme funktion og udtale. Baseret på de to formers sammenfald i

funktion og distribution, som de forekommer på Facebook, behandler jeg dem også her som én partikel, slået sammen i formen $a(r)h$.

Blandt ODT's betydninger af partiklen er, som sagt, informationskvittering. Nærstuderer man ODT's eksempler, ser det dog ud til, at de bedre beskrives som tilstandsskiftemarkører (*change of state markers*, Heritage 1984b), der angiver, at brugeren "has undergone some kind of change in his or her locally current state of knowledge, information, orientation or awareness" (Heritage 1984b:299). Dette er kernefunktionen for $a(r)h$ i mit data: Alle kollektionens 11 forekomster viser en grad af epistemisk tilstandsskifte hos brugeren af partiklen og altså en forandring i deres viden. Tilstandsskiftet er for alle forekomsternes vedkommende desuden baseret på en modifikation eller afklaring af information, der allerede var i spil i interaktionen.

I 7 tilfælde forekommer $a(r)h$ som kvittering på reparation (illustreret af eksempel 15 og 16). Her indtager partiklen en bestemt sekventiel position, nemlig som første element i sekvenslukkende tredje "ture" (*sequence closing third*, Schegloff 2007), hvor de bruges som kvitteringer for en opklaring af noget information, ytreren selv har efterspurgt i en reparationinitiering. De markerer, at ytreren har undergået et epistemisk tilstandsskifte og nu har forstået information, der før var uklar eller var blevet misforstået af selvsamme person, samt at den information, der gives, er tilstrækkelig. Dertil kommer ét tilfælde (eksempel 17), hvor reparationen udføres indirekte. Her har $a(r)h$ -ytteren ikke selv efterspurgt reparationen, men $a(r)h$ markerer stadig et epistemisk tilstandsskifte og fungerer som kvittering for en tilstrækkelig opklaring.

I to tilfælde (illustreret af eksempel 18) indleder $a(r)h$ en selvreparation, der minder om mundtlige samtalers *transition space*-reparation (Kitzinger 2013:244 ff.)⁷. Det ellefte og sidste eksempel er, som de andre, en epistemisk tilstandsskiftemarkør, men lader sig ikke så nemt analysere (eksempel 19).

⁷ Turtagning på Facebook fungerer ikke, som det gør i mundtlige samtaler (jf. afsnit 2.1.3.), og der kan derfor ikke på samme måde som i mundtlige samtaler findes et *transition space*. Det er dog den type reparation i mundtlige samtaler, mine eksempler minder mest om, og jeg mener derfor, at det er en relevant sammenligning.

Jeg starter med *a(r)h* som reparaturkvittering i sekvenslukkende tredje kommentar. Liva har lavet en Doodle-afstemning⁸ for at få planlagt madklubbens næste fælles aftensmad; kort tid forinden har hun skrevet i en anden tråd, at hun gerne vil være vært for gruppens næste møde. Datoerne i afstemningen strækker sig over flere måneder, men ca. ti dage er ikke mulige at vælge, og hverken den nærværende tråd eller tidligere tråde forklarer, hvorfor disse dage mangler, og om de er blevet udeladt bevidst. Dea pointerer problemet med *Mangler der ikke ca. 10 dage i den doodle* og initierer derved en reparatursekvens.

15) Doodle (B:15-07-20); 0-3

The screenshot shows a Facebook post from Liva, dated 20. juli 2015. The post contains a Doodle poll link for a dinner club in August, followed by the text "Stem stem stem" and "AFSTEMNING SLUT". Below the post is a Doodle advertisement featuring a large blue 'd' logo and the text "spiseklub august - Doodle: easy scheduling". The ad also states: "Doodle radically simplifies the process of scheduling events, meetings, appointments, etc. Herding cats gets 2x faster with Doodle. For free!" and includes the URL "DOODLE.COM". Below the ad are interaction buttons: "Synes godt om", "Kommenter", and "Del". A comment section is visible, showing a comment from Katrine with a "Set af alle" link. Below that, a comment from Dea asks: "Mangler der ikke ca. 10 dage i den doodle?". This is followed by a comment from Liva explaining that the dates in August might not be possible, but she will add more dates if needed. Finally, a comment from Dea responds with "AH! Gotcha." and an arrow points to this comment.

Liva
20. juli 2015 ·

Doodle til spiseklub i august: <http://doodle.com/...>

Stem stem stem 😊

AFSTEMNING SLUT 😊

d **spiseklub august - Doodle: easy scheduling**
Doodle radically simplifies the process of scheduling events, meetings, appointments, etc. Herding cats gets 2x faster with Doodle. For free!
DOODLE.COM

👍 Synes godt om 💬 Kommenter ➦ Del

Katrine ✓ Set af alle

Dea Mangler der ikke ca. 10 dage i den doodle?
20. juli 2015 kl. 16:09 · Synes godt om

Liva Det er de dage, jeg kan i august (hvis jeg skulle være værtinde), men hvis I ikke kan de dage, må jeg lægge hus til en anden gang. 😊
20. juli 2015 kl. 16:16 · Synes godt om

Dea AH! Gotcha.
20. juli 2015 kl. 16:17 · Synes godt om

⁸ Doodle er et online planlægningsværktøj, der lader brugere tilkendegive, hvilke dage de har mulighed for at deltage i en bestemt begivenhed.

Liva reparerer i sekvensens andenpærdel ved at forklare, at Doodlen indeholder de dage, hun kan være vært i august, hvilket hun, som nævnt, havde meldt sig til i en tidligere tråd. Implicit forklarer hun dermed, at hun ikke kan være vært de ti udelukkede dage. Dea kvitterer for reparaturen med *AH! Gotcha* og lukker dermed sekvensen. *AH!* viser eksplicit skiftet i hendes forståelse. Brugen af versaler i skrift online fortolkes ofte som illustrerende højere volumen (Crystal 2006:37), og det kunne her være en ikonisk måde at intensivere eller forstørre det tilstandsskift, Dea viser. Det samme lader til at ske med to andre eksempler i datasættet med alternativ ortografi, hvor det dog i stedet for versaler er repetitioner af *a* og *h*, som giver en forlængende effekt (ibid.), der gør det intensiverende arbejde. Muligvis ser Dea det som nødvendigt at intensivere sit tilstandsskift: Liva skriver nemlig også i sin reparerende kommentar, at en anden må være vært, hvis gruppen hellere vil mødes på de manglende dage. Muligvis har hun tolket Deas spørgsmål som et udtryk for sådan en præference. Dea bekræfter dog ikke denne tolkning (som et *God ide, for jeg kan kun d. 10.* for eksempel ville). Hun viser derimod i sin sekvenslukning en tydelig afklaring og intet andet og viser således, at informationen er tilstrækkelig. Med det intensiverede tilstandsskift i versalerne kan hun lægge endnu mere afstand til Livas negative tolkning af hendes spørgsmål om de manglende dage.

Den engelske interjektion *Gotcha* (kort form af *I got you* i betydningen *jeg forstår*, jf. The Free Dictionary 2017) er med til at understrege, at Dea har fået tilstrækkelig information. Der er en mulighed for, at *ah* i dette tilfælde også er engelsk, da det står side om side med en engelsk interjektion; det ændrer dog hverken på partiklens betydning i det konkrete tilfælde eller på det faktum, at jeg også finder den i kommentarer, hvor der intet engelsk indgår. Jeg mener således ikke, at dette er et problem for analysen.

A(r)h forekommer også uden versaler eller bogstavrepetition, i alt i 5 ud af 7 tilfælde af kollektionens tredjeturskvitteringer. Et eksempel er det følgende, som også er den eneste kvittering med formen *arh*. Madklubben skal mødes hos Anne, der i opslaget skriver sin adresse. Beate spørger derefter, hvilke busser man kan tage for at komme derhen. Ida og Anne svarer først med busnumre, hvorefter Anne følger op ved at give et fysisk pejlemærke (*Learnmark*). Til det svarer Beate *Arh okay, det ser ud til at være nemt nok at finde på cykel*.

16) Nemt nok (B:16-09-05); 1-4.2

WhatsApp chat interface showing a conversation between Beate, Ida, and Anne. The messages are as follows:

- Beate** (purple bubble): Ved du, hvilken bus, der går derud? 😊
Synes godt om · Svar · 5. september kl. 19:33
- Ida** (blue bubble): Ved at 1, 2 og 3 bringer dig tæt på 😊
Synes godt om · Svar · 5. september kl. 19:59
- Anne** (red bubble): that is so true. Også 4 'eren
Synes godt om · Svar · 5. september kl. 21:08
- Anne** (red bubble): i skal bare hen til Learnmark, så bor jeg nærmest ved siden af 😊
Synes godt om · Svar · 5. september kl. 21:08
- Beate** (purple bubble): Arh okay, det ser ud til at være nemt nok at finde på cykel 😊
Synes godt om · Svar · 6. september kl. 15:46
- Anne** (red bubble): Det er det også 😊
Synes godt om · Svar · 6. september kl. 17:14

At the bottom, there is a text input field with the placeholder 'Skriv et svar ...' and icons for attaching media and emojis.

Annes supplerung af et pejlemærke er ikke, hvad Beate har efterspurgt, men lader til at være det, der for alvor ændrer hendes viden om situationen. *Arh* ekspliciterer et epistemisk tilstandsskift for Beate, mens *okay* kvitterer for informationen (jf. også ODT 2017b). I dette tilfælde er der måske ikke på samme måde tale om en reparatursækvens, men snarere en spørgsmål-svar-sekvens; det svar, der gives, er dog stadig afklarende, og *arh* giver en kvittering for dette.

Det næste eksempel viser en *ah* i en lidt anden position, nemlig efter en indirekte reparation, som *ah*-yreren ikke har bedt om. Camilla har i opslaget spurgt madklubben, om de har erfaringer med at sælge større samlinger af tegneserier, da hun er interesseret i at sælge en specifik serie. Madklubben deler alle et fælles fremmedsprog (fransk), flere af dem er interesseret i tegneserier, og den serie, Camilla er interesseret i at skille sig af med, er netop fransk, men, som hun bemærker i parentes i sit opslag, i en dansk oversættelse.

17) Samlingen (B:15-06-03.2); 0-3

The screenshot shows a Facebook chat interface. At the top, a message from Camilla (green profile picture) is dated 3. juni 2015. The message asks if anyone knows where to sell a comic book collection (38 volumes, mostly used but in good condition) for a reasonable price. Below the message are buttons for 'Synes godt om' (Like) and 'Kommenter' (Comment). A dropdown menu is open, showing two replies. The first reply is from Dea (red profile picture), who suggests asking the 'frankofile' group and mentions she keeps the collection herself. The second reply is from Camilla (green profile picture), who laughs and explains she moved and forgot the collection, then asks if she can try the group. A third reply from Dea (red profile picture) is partially visible, where she realizes the collection is in Danish and she might not want it. At the bottom is a text input field for a comment.

Camilla 3. juni 2015 ·

Hej med jer! Jeg kom til at tænke på noget... Jeg ejer HELE tegneserienavn -serien (på dansk) - på nær ét bind, tror jeg! - og jeg er ikke super interesseret i at eje den længere. Er der nogen af jer der kender et sted jeg kunne sælge samlingen og få en bare LIDT fornuftig pris for den? Eller kender i måske nogen der kunne være interesseret i at købe den? Der er 38 bind (minus ét, måske bind 17 eller 18...), ca. halvdelen er købt brugt, men alle er i fin stand. Jeg tænkte der måske var nogen af jer der havde prøvet noget lignende før..? 😊 Håber alle har det godt og klarer sig igennem eksamenerne! 😊

👍 Synes godt om 💬 Kommenter

✓ Set af alle

Dea Prøvet det før? Vi frankofile beholder altid lårtet selv 😊 Joke (not) aside, prøv måske i en anden Facebook -gruppe? 3. juni 2015 kl. 11:44 · Redigeret · Synes godt om

Camilla Hahaha! Det var jo også min oprindelige tanke at beholde det, men da jeg flyttede her for et par måneder siden bemærkede jeg hvor tung serien var..! Det er dælme meget at slæbe rundt på i sit liv! Så vil jeg hellere slæbe på tegneserier på fransk efterhånden, hvis det SKULLE være. 😊 Ja, det kan godt være jeg prøver den store gruppe også. 3. juni 2015 kl. 11:31 · Synes godt om

Dea Ah, havde lige overset, at den var på dansk. Så havde jeg heller ikke gidet holde på den 😊 3. juni 2015 kl. 11:33 · Synes godt om

Skriv en kommentar ...

Dea svarer hurtigt på Camillas opslag og foreslår hende at spørge i en anden Facebook-gruppe, de begge er medlem af. Til Camillas bemærkning om, at nogle af gruppemedlemmerne måske har prøvet at sælge tegneseriesamlinger før, skriver Dea desuden: *Vi frankofile beholder altid lårtet selv*. I sin efterfølgende kommentar forholder Camilla sig først til humoren i Deas kommentar (synlig i både hendes brug af *frankofil*, stavemåden *lårtet* og smileyen) ved at skrive *Hahaha*. Derefter lader hun til at udføre et større stykke arbejde for at vise, at hun også i nogen grad tilhører gruppen *frankofil*, som hun på grund af

sit ønske om at sælge serien ikke tilhører, i hvert fald ifølge Deas kommentar, da hun i så fald ikke *beholder lårtet selv*. Camilla forklarer, at det var hendes *oprindelige tanke at beholde det*, og retfærdiggør yderligere med den forklaring, at samlingen er tung at flytte med. Derefter nævner hun, at hun måske ville have beholdt serien, hvis den havde været på fransk. Dette minder lidt om en tredjepositionsreparatur (Schegloff 1992:1302 ff.), der tillader ytreren af en førstepardel (i dette tilfælde Camilla i opslaget) at reparere problemer i denne, der dog først gøres øjensynlige i andenpardelens behandling af den (her Deas første kommentar). Camilla viser, ved igen at nævne det faktum, at serien ikke er på fransk, at hun kan se i Deas kommentar, at hun regner med, at serien er på fransk. Det nævnes dog ikke eksplicit, så Camilla kan ikke være sikker. Samtidig er hun i gang med et forsvar af sit tilhørsforhold til gruppen *frankofile*, og en direkte andenreparatur ville således muligvis være for aggressiv – dette resulterer altså i den indirekte tredjepositionsreparatur. Deas næste kommentar viser, at det var tilfældet: Hun *havde lige overset, at den var på dansk*. Deas kommentar indledes med *Ah*, der, som i resten af eksemplerne i dette afsnit, ekspliciterer, at der er sket en forandring i hendes viden, og at noget er blevet afklaret for hende. Til forskel fra de andre eksempler er Dea dog i dette tilfælde ikke selv klar over, at den information, hun før havde, var uklar eller fejlagtig. *Ah* fungerer altså også her som en kvittering for noget afklarende information og en epistemisk tilstandsskiftemarkering, men ikke som sekvenslukkende tredje i en reparatursekvens; det er snarere en kvittering på en *indirekte* tredjepositionsreparatur.

Som sagt fungerer *a(r)h* også som selvreparatur, hvilket kan ses i følgende eksempel. Tråden er fra firemandsgruppen, og den er startet med et link til Harry Potter-inspirerede drinks. Gruppen diskuterer derefter, hvad en Harry Potter-temafest kunne indebære, og hvilke af de otte Harry Potter-film de skulle se i den forbindelse. Christian skriver, at de bedste film i hans øjne er film nr. 1, 2, 4, 5 og 7-2 (altså den ottende og sidste film), og gruppen diskuterer derefter andre forhold. Nogle kommentarer senere tager Agnete filmene op igen (fra og med *Sjovt* i uddragets første kommentar) og deler sin opfattelse af, hvilke film er bedst.

18) Yndlings (A:15-02-22); 15-16

 Agnete Sejt! Men igen - vi kan også bare starte med drinks! Så kan vi jo altid lægge vores helt kæmpe epic planer der. Sjovt, det med hvilke film det er ens yndlings - jeg kan virkelig godt lide 3 og 6..! Men 1, 2 og 7-2 er også rigtig gode. Holder meget af bog 4, så den film nåede mig aldrig rigtigt, og 5 havde jeg bare en dårlig bio-oplevelse med... Tror det har farvet min holdning til filmen in general.
22. februar 2015 kl. 20:05 · Synes godt om

 Agnete *Arh*, faktisk er 2'eren ikke så stærk i mit hovede (bogen ja, filmen ik). Og faktisk kan jeg også godt lide 7-1! Synes virkelig det er sjovt hvor forskellige holdninger folk altid har til det (selvom jeg kender mange der ikke kan med film 3, fordi det var deres yndlingsbog).
22. februar 2015 kl. 20:07 · Synes godt om

Den første kommentar gør det tydeligt, at Christian og Agnete foretrækker forskellige film. Det er Agnetes indledende *Sjovt [...]* med til at rammesætte som noget pudsigt snarere end som uenighed – hun tager således højde for, at hendes svar ikke viser tilslutning – altså viser en anden vurdering end Christians. I forlængelse af dette skriver Agnete dog også, at hun kan lide film 1, 2 og 7-2, som Christian også nævner blandt sine favoritter. Derefter udfører hun dog hurtigt en selvinitieret reparation i sin næste kommentar. *Arh* initierer reparaturen, der består af *faktisk er 2'eren ikke så stærk i mit hovede [...]*. Reparaturen er ikke en reaktion på noget ydre (såsom en andeninitiering); *arh* lader snarere til at markere, at Agnete har genovervejet sin vurdering af filmene, som hun nu mener at have vurderet forkert, måske i et forsøg på ikke at vise for meget fraslutning i en kommentar, der allerede var præget af fraslutning. Samtidig lader *arh* til at have et vist aspekt af negativ affektiv vurdering, da Agnete udviser skepsis mod sin tidligere vurdering af 2'eren, der i virkeligheden *ikke [er] så stærk* i hendes øjne.

Det sidste ellefte eksempel på *a(r)h* indeholder, som i alle de andre tilfælde, et epistemisk element, og der er muligvis igen tale om en selvreparaturindleder. Umiddelbart inden uddragets start har Britta tilkendegivet, at hun har brug for en pause fra sin eksamensskrivning, og David skriver i uddragets første kommentar, at hun *har fortjent* sådan en pause. Det foranlediger følgende udveksling:

19) #muffintime (A:16-04-19.1); 19.1-19.5

David Btw - du har fortjent det!!
Synes godt om · Svar · 20. april kl. 21:45

Britta Tak musse....jeg har også skrevet siden kl.12.30...så...mit hoved er træt og min krop er træt af at sidde stille og glo på en skærm!
Synes godt om · Svar · 20. april kl. 21:46

David Så er det jo lige før du trænger til en aften spadseretur 😊
Synes godt om · Svar · 20. april kl. 21:48

Britta Ah, vi var lige ud at købe lidt mad, så vi har gået lidt...vi tager en bage-pause! #muffintime
Synes godt om · Svar · 20. april kl. 21:49

David Well, the Brain doth liveth off of Sugar.
Synes godt om · Svar · 20. april kl. 21:50

Som i det ovenstående eksempel på selvreparatur har *ah* her en mere indledende og mindre selvstændig rolle, hvor det i de fleste eksempler på kvitteringer i højere grad fungerer selvstændigt. Her ville det dårligt kunne stå alene og skal altså forstås i lyset af det, det indleder. Der kunne være tale om, at den indleder en tredjepositionsreparatur (Schegloff 1992:1302 ff., se også eksempel 17). Førstepardelen i denne sekvens er Brittas kommentar om, at hun er træt efter en lang dags eksamensskrivning, mens andenparden er Davids forholden sig til dette med en kommentar om, at det er *lige før du trænger til en aften spadseretur*. I tredje position reparerer Britta og viser, at David misforstod hendes første ytring. Den var ikke ment som en tilkendegivelse af, at hun slet ikke havde lavet andet end at *sidde stille og glo på en skærm* – hun har også været ude at gå og tager nu en *bage-pause*. Der kunne også være tale om, at *ah* indleder en afvisning af et forslag; Davids kommentar om at gå en tur kunne være et forslag til, hvordan Britta kan afhjælpe sin træthed – en gåtur i frisk luft ville kunne give fornyet energi. En accept eller en positiv vurdering af forslaget må være den præfererede handling, men Britta afviser forslaget med forklaringen om sin gåtur (en afvisning ved *account*, Heritage 1988).

Under alle omstændigheder reparerer Brittass kommentar på Davids forståelse af hendes førstepardel-ytring – hendes træthed skyldes ikke nødvendigvis manglen på frisk luft eller en gåtur. Det kan være formålet med ytringen i sig selv, og i så fald er *ah* en repara-turindleder. Det er dog samtidig det, der afviser relevansen af Davids

forslag, og dermed forslaget selv, og *ah* kunne således kaldes en afvisningsindleder. I hvert fald forholder Brittass tredjepositionskommentar sig til, at David måske har misforstået hendes førstepardel; *ah* indleder altså en kommentar, der orienterer sig mod Brittass opdagelse af misforståelsen, og partiklen viser således et epistemisk tilstandsskift.

For at opsummere bruges partiklen *a(r)h* til at markere en epistemisk *positionering* (mit bud på en oversættelse af begrebet *stance*, jf. Stivers 2008). I de fleste tilfælde er der tale om en tilstandsskiftemarkør, der ekspliciterer en ny forståelse af noget, der tidligere indgik i interaktionen, og at noget, der før var uklart, er blevet afklaret på tilstrækkelig vis. *A(r)h* kan også fungere som selvreparaturindleder, der ekspliciterer en genovervejelse af noget umiddelbart forudgående. Dette *a(r)h* har også et element af negativ affektiv positionering.

3.2.3 *Ej*

Ej er en hyppigt brugt partikel i dansk samtaleprog (Tholstrup 2014:2). Ordet er blevet behandlet som partikel/interjektion både af DanTIN-gruppen (Tholstrup 2014), ODT (2017c) og DDO (2017d). Blandt de adskillige funktioner, der er beskrevet for *ej*, er bl.a. vurderingsindleder (Tholstrup 2014), vurderende partikel i sig selv (Tholstrup 2014, DDO 2017d, ODT 2017c), reparaturindleder (ODT 2017c) og udtryk for negativ, modvillig eller uenig respons til bl.a. spørgsmål (ODT 2017c) og forslag (DDO 2017d).

I mit skriftlige Facebook-data finder jeg 8 eksempler på *ej* som partikel. *Ej* optræder som kommentarers eller kommentarinterne sætningers første element, bl.a. i reaktioner på annonceringer og forslag, som vurderingsindleder og i selv- og andenreparaturinitiering. Partiklen udtrykker oftest epistemisk positionering som en type tilstandsskiftemarkør, der viser, at det, ytreren reagerer på, har nyhedsværdi for personen. Til forskel fra *a(r)h* er det, ytreren reagerer på, altså ikke allerede i spil i interaktionen. *Ej* kan også indlede selvreparatur, og også her spiller dens markering af nyhedsværdi ind. I to tilfælde kan den dog kaldes afvisningsindleder og en markør for overgang fra noget humoristisk til noget mere seriøst; her udtrykker den affektiv snarere end epistemisk positionering. Til de 8 eksempler på *ej* kommer et niende tilfælde med stavemåden *arj*; det behandler jeg for sig selv sidst i dette afsnit og diskuterer også, om partiklen bedst kategoriseres som et *ej* eller et *a(r)h*.

Mest hyppigt i mit Facebook-data er *ej* som vurderingsindleder (5 ud af 9 tilfælde), hvor den både varsler en kommende vurdering og markerer, at det, den reagerer på, har nyhedsværdi for ytreren. Eksempel 20 indeholder den faste konstruktion *ej+hvor+adjektiv*, der er hyppig i mundtligt samtaleprog (Tholstrup 2014:13).

20) Glædelig meddelelse (B:16-08-09.1); 0-1.1

The screenshot shows a Facebook post from a user named Anne, dated 9. august. The post text is: "Halløj allesammen. Jeg håber i nyder sommerferien. Jeg kan glædeligt meddele, at jeg endelig er blevet optaget på studiet. Derudover er jeg for længe siden blevet tilbudt en studiebolig og flytter tilbage til Horsens den første september. Yay! I den anledning vil jeg gerne holde housewarming/ fødselsdagshygge i september, hvis i er friske på det? 😊". Below the post are interaction buttons: "Synes godt om" and "Kommenter". A list of people who liked the post is shown: "Camilla, Dea, Beate og 5 andre" and "Set af 11". There are two comments. The first comment is from Eva, dated 9. august kl. 18:42, with the text: "Ej hvor fedt!!! Tillykke!!! 😊 jeg vil rigtig gerne komme på besøg! 😊 var det her i torsted ? 😊". The second comment is from Anne, dated 9. august kl. 19:11, with the text: "Tusind tak. Det ligger lidt længere ude. Lige ved siden af Learnmark 😊". At the bottom of the comment section is a text input field labeled "Skriv et svar ...".

Anne udfører flere forskellige handlinger med sit opslag, der på den måde indeholder flere forskellige førstepardele. Hun indleder opslaget med at annoncere, at hun er blevet optaget på sit studie, noget, hun indrammer som en *glædelig meddelelse*. Studieoptaget er noget, hun har haft problemer med at få bekræftet, hvilket hun før har skrevet i madklubbens Facebook-gruppe (jf. eksempel 10). Derefter annoncerer hun, at hun også har fået tilbudt en studiebolig, og i forlængelse af dette inviterer hun madklubben på housewarming. Eva er den første, der reagerer; hendes kommentar indledes med en vurdering, *hvor fedt!!!*, som i sig selv indledes med et *Ej*. Hendes *ej*-indledte vurdering er andenpardelen til den *glædelig[e] meddelelse*, da hun tydeligvis

allerede kender nyheden om boligen (og kan spørge *var det her i torsted?*). Vurderingen kan således siges at være en reaktion på en nyhed eller annoncering. Denne adressering af nyhedsværdi går igen i alle eksempler på *ej* som vurderingsindleder i mit data.

Ej foran en vurderende ytring kan altså vise et epistemisk tilstandsskift; taleren viser med *ej*, at hun har undergået et skift fra uinformeret til informeret, og kan med *ej* understrege informationens nyhedsværdi. Desuden er *ej*, som sagt, en vurderingsindleder og kan således siges have vurderingsvarslende funktion. Vurderingen er i dette tilfælde positiv, men ser også ud til at kunne være negativ, hvilket er tilfældet i et af de fem vurderingsindledende *ej*'er (der dukker op i eksempel 10).

Ej kan dog også markere andre typer tilstandsskift. I det følgende eksempel indleder *ej* (eller måske hele ordforbindelsen *Ej, ja*) en andeninitieret selvreparatur. Johanne har givet madklubben et link til en forelæsningsrække, man kan melde sig til, og spørger, om de vil med. Hun forholder sig senere til sin egen interesse for begivenheden med et *Jeg skal helt sikkert til det, tror jeg....* Johannes brug af to modstridende markører for, hvor sikker hun er på sin deltagelse (*helt sikkert* og *tror jeg*), peges hurtigt ud af Dea, der indleder en reparationsekvens ved at spørge hende *What to make of that*. Med sin eksplicitte udpegning, den storsmilende smiley og muligvis sit brug af engelsk ser hun ud til at understrege, at hun ser problemet som underholdende. I den efterfølgende kommentar indleder Johanne sin reparation. Hun skriver først *Haha* samt en storsmilende smiley med sammenknebne øjne (xD), der i min erfaring bruges til at markere noget sjovt, men også at noget i ytringen selv eller i det, smileyen reagerer på, samtidig vurderes som skørt, pinligt, el. lign. I den fortolkning ser Johannes indledende *Haha! xD* ud til at tilslutte sig Deas vurdering af problemet som underholdende og samtidig at placere Johanne i en lidt selvnedgørende position. Herefter fortsætter reparationindledningen med *Ej, ja* og udvidelsen *det kan jeg godt se nu*. I den efterfølgende kommentar kommer selve reparaturen: *Men jeg skal helt sikkert til det. PUNKTUM.*

21) What to make of that (B:15-24-03); 1-6

WhatsApp chat interface showing a conversation between Dea, Anne og Liva and Johanne. The messages are as follows:

- Dea**: Er totalt på. Tak, Johanne!
24. marts 2015 kl. 21:36 · Synes godt om · 1
- Johanne**: Jamen det var da så lidt! 😊 Jeg skal helt sikkert til det, tror jeg....
24. marts 2015 kl. 21:54 · Synes godt om
- Dea**: "Helt sikker" og "tror jeg" om samme ting, i samme sætning. What to make of that
24. marts 2015 kl. 21:55 · Synes godt om
- Johanne**: Haha! xD Ej, ja det kan jeg godt se nu...
24. marts 2015 kl. 21:59 · Synes godt om · 1
- Johanne**: Men jeg skal helt sikkert til det. PUNKTUM. 👍
24. marts 2015 kl. 21:59 · Synes godt om
- Dea**: Godt så! Skriver det fluks i min kalender!
24. marts 2015 kl. 22:00 · Synes godt om · 1

An arrow points to the message from Johanne: "Haha! xD Ej, ja det kan jeg godt se nu..."

Ej (ja) ser her ud til at være en markør for, at det er gået op for Johanne, at kombinationen af *helt sikkert* og *tror jeg* kun dårligt går sammen. Hun understreger sit indsigtsskift yderligere med det efterfølgende *det kan jeg godt se nu*. På den måde ligner dette *ej (ja)* en anden dansk tilstandsskiftemarkør, nemlig *nåja* (Emmertsen & Heinemann 2010), der kan bruges til at markere, at noget går op for en, enten fordi man husker noget eller forstår noget. *Ej (ja)* adskiller sig dog fra *nåja* på et afgørende punkt. Brugen af *nåja* kan rette op på tidligere problemer i en samtale – det kunne fx være en problematisk ytring eller fraværet af en passende respons (Emmertsen & Heinemann 2010:116). Samtidig viser brugen af *nåja*, at ytreren af markøren tager skylden for problemets opståen ved at forklare, at relevant information først er blevet forstået eller genkaldt senere. Der er altså et element af genkendelse i brugen af *nåja*, der i begge tilfælde påberåber sig epistemisk adgang til, hvad der er gået galt. Det gør *ej* ikke; det understreger i stedet reparationinitieringen som noget, der er nyt for ytreren – igen, som noget, der har nyhedsværdi. Ved at bruge *ej (ja)* viser Johanne altså både et epistemisk tilstandsskift – at noget er gået op for hende – og samtidig, at det har en nyhedsværdi, eller, med andre ord, at problemet er overraskende. Hun kunne nok godt have brugt et *nåja* i stedet, men et overrasket *ej* går muligvis bedre i tråd

med Johannes brug af det lidt selvnedgørende *Haha! xD* og muligvis med, at *ej* også i andre sammenhænge bruges til at indlede vurderinger. *Nåja* er mere neutralt og har ikke på samme måde vurderingskonnotationer.

Ej kan også indlede en selvinitieret selvreparatur, som i det følgende eksempel. Christian har lagt links ud i gruppen til *nogle af de mest mærkelige superhelte der findes*.

22) Superhelte (A:16-03-23.1); 0-7

The screenshot shows a Facebook conversation in a group. At the top, a post by Christian (red profile picture) dated 23. marts contains the text: "Vi har her to eksempler på nogle af de mest mærkelige superhelte der findes. Den ene endda dansk!" followed by two links: <https://da.wikipedia.org/wiki/DukseDrengen> and <https://en.wikipedia.org/wiki/Spider-Ham>. Below the post are buttons for "Synes godt om" and "Kommenter".

Below the post, a comment thread is visible, with a "Set af alle" link on the right. The comments are as follows:

- Agnete (green profile picture): "SPIDER HAM!!" (25. marts kl. 22:02)
- Christian (red profile picture): "YES 😊" (25. marts kl. 22:13)
- Agnete (green profile picture): "Vildt nok at det er Marvel selv der udgiver den! 😊" (25. marts kl. 22:16)
- Christian (red profile picture): "Ja 😊 Hvad med Duskedrengen der, wtf. Der blev endda lavet tv episoder som er på dvd!" (25. marts kl. 22:17)
- Agnete (green profile picture): "Har ALDRIG hørt om ham!" (25. marts kl. 22:18)
- Christian (red profile picture): "Havde vi heller ikke xD" (25. marts kl. 22:18)
- Agnete (green profile picture): "Ej, eller?? Tror faktisk måske jeg har set noget af TV-serien engang..!" (25. marts kl. 22:39)

At the bottom of the screenshot is a text input field with the placeholder "Skriv en kommentar ..." and icons for adding photos and emojis.

Ingen af Agnetes reaktioner viser nogen genkendelse, snarere tværtimod. Da de kommer ind på DukseDrengen, skriver Agnete, at hun *ALDRIG [har] hørt om ham*, på trods af at han tilsyneladende har været på dansk fjernsyn. Med brugen af versaler understreger hun både det faktum, at hun ikke er bekendt med ham, samt det overraskende i dette, når man tager heltens tv-tilstedeværelse i betragtning. Christian svarer med *Havde vi heller ikke xD*. I den følgende kommentar, der falder et stykke tid senere, reparerer Agnete dog på sit udsagn. Der er her tale om en såkaldt tredjetursreparatur (Kitzinger 2013:246 ff.), der følger efter en ellers afsluttet sekvens, hvor andre samtalepartnere har en tur mellem problemkilden og reparaturen, men i den tur ikke giver udtryk for, at noget er problematisk. Agnete foretager her reparaturen uden nogen forbindelse til, hvad Christian har skrevet. Selve reparaturen i eksemplet foretages af *eller??* og den efterfølgende sætning, mens *ej* fungerer som indleder. Hvor Agnete indtil nu i samtalen tydeligt har udtrykt, at hun intet kendskab har til superhelten, indtager hun nu den modsatte epistemiske position og tilkendegiver, at hun *måske [...] har set noget af TV-serien engang..!* Der er altså sket et tilstandsskift: Hun er gået fra at understrege sit manglende kendskab til DukseDrengen til at reparere på dette og lidt usikkert bekende, at hun muligvis kender til ham alligevel. Ved brugen af *ej* ekspliciterer hun dette lidt overraskende epistemiske tilstandsskift. Samtidig gør brugen af *ej* det muligt for Agnete at retfærdiggøre sit modsatte standpunkt: *Ej*ser ud til at signalere, at Agnete først lige har bemærket noget, opdaget noget nyt eller erindret noget – hun foretager en *noticing* ved brugen af *ej* (Sacks 1992). At det først lige er gået op for hende nu, gør det store skift fra *Har ALDRIG hørt om ham!* til *Tror måske jeg har set noget af TV-serien* mere acceptabelt. Igen spiller *ej*'s markering af nyhedsværdi altså en afgørende rolle.

De to selvreparaturindledende *ej*'er adskiller sig dermed fra de selvreparaturindledende *a(r)h*'er, vist i forrige afsnit. Selvom begge partikler kan fungere som indledere til kommentarer, der viser, at ytreren nu har repareret sit syn på tingene, bruges *a(r)h* til at vise, at en ytring er blevet genovervejet og vurderet negativt, hvorimod *ej* understreger det faktum, at reparaturen sker på basis af en ny og overraskende indskydelse. I *a(r)h*'s tilfælde er der tale om noget information, der allerede er i spil i interaktionen; dette kan ikke siges om *ej*.

Sidst men ikke mindst fungerer *ej* som en markør for noget afvisende og en overgang fra noget useriøst eller spøgefuldt til noget

mere seriøst (Schegloff 2001). Det minder således både om *nej* og om det *a(r)h*, der har et aspekt af negativ vurdering. Her har Agnete fortalt firemandsgruppen, at hun har overbelastet sit ene knæ. Britta spørger derefter jokende ind til, om det betyder, at hun nu skal have en elcykel.

23) Elcykel (A:16-08-25.1) 13-14

Britta Skal du så have en elcykel så du kan fræse op og ned atHorsens bakker uden at gøre skade på dig selv/så du kan gemme knæstyrke til [redacted]?

Synes godt om · Svar · 26. august kl. 00:30

Agnete Hah, *ej*, tror bare det hedder en uges tid hvor der ikke er så meget action! Kommer nok ud at gå, men bare sådan lidt mindre måske!

Synes godt om · Svar · 26. august kl. 12:17

Agnete anerkender først humoren i Brittass kommentar (der er mest synlig i hendes brug af udtrykket *fræse op og ned*) med et måske lidt afmålt *Hah*. Efter et *ej* svarer hun dog, at det bare *hedder en uges tid hvor der ikke er så meget action!*, og går således ikke med på Brittass humoristiske elcykel-ide. Der er altså noget afvisende i dette *ej*, og det lader på den måde til at have et vist element af negativ vurdering og skepsis. Der er dog ikke blot tale om en forslagsafvisning; *ej* minder nemlig om det engelske *no* som partikel, der markerer en overgang fra noget, der siges i spøg, til noget mere alvorligt (Schegloff 2001). Selvom Agnetes brug af det engelske *action* viser, at hun nok ikke helt har forladt det humoristiske i Brittass kommentar – en total affeining af humoren ville være meget dispræfereret – peger hendes lidt afmålte *Hah* og relativt saglige behandling af spørgsmålet (både med *tror bare det hedder en uges tid [...]* og *Kommer nok ud at gå, men [...]*) på en generel overgang til noget mere seriøst.

For at opsummere markerer de fleste eksempler på *ej* et epistemisk tilstandsskift. *Ej* kan varsle en vurdering og markere et tilstandsskift, der understreger nyhedsværdien i den vurderede information. Som reparaturindleder kan *ej* også siges at vise et epistemisk tilstandsskift, og også her er det præget af nyhedsværdi. Endelig kan *ej* bruges afvisende og til at markere en overgang fra noget spøgende til noget mere alvorligt; der lader også til at være et vist element af negativ vurdering, og altså affektiv positionering, knyttet til denne variant.

Før jeg går videre til den næste partikel, vil jeg undersøge tilfældet *arj*, der rent ortografisk minder både om *arh* og *ej*. Firemandsgruppen er i gang med at planlægge en Star Wars-temadag hos Christian og

David d. 4. maj, som er Star Wars-dag (Wikipedia.org 2017). Christian har i sit opslag spurgt, hvad resten af gruppen synes, at dagen skal indeholde. Agnete giver sit forslag i den første kommentar i uddraget og skriver umiddelbart efter endnu et forslag, *ELLER, o nu bliver det vildt: alt muligt hyggeligt der IKKE har noget med Star wars at gøre!?* :O i en ny kommentar.

24) Star Wars (A:15-04-15.1); 2-5

Agnete Star wars marathon, EVT. Kun med udvalgte film? Star wars tema-mad (om ikke andet så mad det er FORMET som ting fra Star wars - death Star popcakes, frikadeller ala Leia(s frisure)...)? Evt noget Big bang (kan man altid bruge!). Str wars temadinks (jeg er 100 på der findes opskrifter derude)!

15. april 2015 kl. 21:10 · Synes godt om

Agnete ELLER, o nu bliver det vildt: alt muligt hyggeligt der IKKE har noget med Star wars at gøre!? 😬

15. april 2015 kl. 21:11 · Synes godt om

David Arj, det er jo den perfekte anledning til at stene saga 😊

15. april 2015 kl. 21:56 · Synes godt om

Britta Kan du ikke lide star wars, Agnete? Jeg stemmer for de sidste tre(de gamle)..

15. april 2015 kl. 21:58 · Synes godt om

David giver et afvisende svar, indledt med et *Arj*, og uddyber, at dagen er den perfekte anledning til at *stene saga*, altså til at se alle filmene. Der er dog ikke tale om en helt direkte afvisning (som det ville have været med et *nej*), muligvis fordi David ikke har deontisk ret til at affeje eller acceptere et forslag på vegne af hele gruppen (jf. Stevanovic & Peräkylä 2012). Det afvisende er dog ikke til at tage fejl af: Både Davids brug af *jo*, der etablerer noget som "fælles" og derfor som noget, modtageren antages at ville kunne forstå (Emmertsen & Heinemann 2010:118), samt hans beskrivelse af dagen som *den perfekte anledning* lægger op til, at han forventer, at Agnete må kunne være enig med ham i, at det ville være en dårlig ide at lave noget andet. Der indgår altså også et vurderende element i *arj*. På dette punkt ligner det *ej* i eksempel 23, og ligesom *ej* skifter *arj* også fokus fra noget humoristisk til noget lidt mere seriøst. Den kommentar, der reageres på, er skrevet med humor, hvilket ses både i *o nu bliver det vildt*, samt muligvis brugen af versaler, brugen af *!?* og brugen af smileyen. David afviser altså både forslaget, men drejer også interaktionen tilbage på det lidt mere

”seriøse” aftaleforhandlingsspor: Siden det er Star Wars-dag, er det *jo* den *perfekte anledning* til at se filmene, og det har hele tiden været meningen, at dagen skulle stå i Star Wars’ tegn. Som også med det forrige *ej* forkaster David dog ikke helt humoren, hvilket både ses i hans smiley og udtrykket *stene saga*, som han bruger i stedet for *se filmene* eller et lignende, mindre kreativt udtryk.

Arj deler ortografiske træk med *a(r)h* og også visse funktionelle træk. *Ah* i eksempel 19 indleder muligvis en afvisning, og der er et negativt vurderende element i de to eksempler på *arh* som selvreparatur. Kombinationen af disse to elementer samt den humorafvisende funktion finder vi dog kun i *ej* og *arj*, som samtidig ikke indeholder et epistemisk element, som tilfældet er for *a(r)h*. *Arj* lader således til at have mere slægtskab med det afvisende *ej* i eksempel 23 end med *a(r)h*, og jeg kategoriserer det derfor som et *ej* af samme type som eksempel 23.

3.2.4 *Øh(m)*

Ordet *øh(m)* (og tilsvarende partikler i andre sprog, særligt *uh(m)* på engelsk, jf. fx Schegloff 2010) er meget udbredt i samtaleproget og er også blevet grundigt behandlet, både i samtaleanalysen (fx Brøcker et al. 2012), i ordbøger (DDO 2017e) og i traditionelle grammatikker (Hansen & Heltoft 2011:1137). Der er ikke hidtil påvist nogen funktionel eller distributiv forskel mellem formerne *øh* og *øhm*, og jeg finder heller ingen forskel i mit data. Derfor følger jeg Schegloff (2010), Hamann & Lange (2011) og Brøcker et al. (2012) i deres sammenskrivning af formerne til *øh(m)*.

Ofte beskrives *øh(m)* som en tøvelyd, hvis funktion er at købe tid til at planlægge eller erindre noget (Hansen & Heltoft 2011:1137). Brøcker et al. (2012) finder dog, at *øh(m)* kan udføre adskillige komplekse handlinger. Bl.a. kan partiklen i turindledende position markere, at turen med *øh(m)* (andenpardelen) eller turen umiddelbart inden (førstepardelen) er problematisk, enten i format eller indhold (jf. også Samtalegrammatik.dk, *øh(m)* 2017).

Dette fænomen finder jeg også på Facebook, hvilket er interessant på flere måder. Især er det værd at bemærke, at forekomsten af *øh(m)* på skrift på Facebook tyder på, at partiklen er langt mere indholdstung, end der traditionelt bliver lagt op til, hvilket understøtter Brøcker et al.s (2012) fund. Jeg finder i alt 8 eksempler på turindledende *øh(m)* – 6 af dem er i andenpardele, og de markerer alle, som

Brøcker et al. (2012) også finder, noget problematisk i første- eller andenpardelen af sekvensen. Det problematiske, som $\emptyset h(m)$ markerer i mit data, er af en bestemt karakter, nemlig ikke-samordnende (jf. afsnit 2.1.2). Det er ikke tilpasset den forventning, der stilles op i sekvensen, og dette kan $\emptyset h(m)$ være med til at signalere. To af mine eksempler på $\emptyset h(m)$ dukker dog ikke op i andenpardele. Ud over et knap så udtalt problematisk aspekt ser disse også ud til at have et affektivt betydningsaspekt: De vurderer noget som overraskende, forvirrende og usikkert, og derfor også negativt.

Jeg starter med den type $\emptyset h(m)$, der indleder en andenpardel. Mit første eksempel (nr. 25, placeret på næste side) er fra firemandsgruppen, der her skal mødes til en byfest. David spørger i uddragets første kommentar, hvor og hvornår gruppen mødes. Brittias svar er imidlertid hverken et tidspunkt eller det sted, gruppen aftalte at mødes – hun skriver i stedet, at hun er i på barselsbesøg i Viborg og ikke kan svare præcist på, hvornår hun er tilbage ved torvet, hvor hun bor.

25) Barselsbesøg (A:16-06-06.1); 8-11

D

David Hvad tid blev vi enige om at mødes dernede? Og hvorhenne mødes vi?

Synes godt om · Svar · 10. juni kl. 13:21

B

Britta Øhm.. jeg er i Viborg lige nu på barselsbesøg. Jeg har aftalt med dem at jeg gerne ville være tilbage ved torvet kl. 16 så jeg kunne være i byen kl.17, men den ene babs er lige blevet lagt nu #nap
Jeg håber stadig på 17. Jeg giver lige update på mine whereabouts kl.16.

Synes godt om · Svar · 10. juni kl. 14:51

A

Agnete Jeg kan være dernede omkring kvart over fem!

Synes godt om · Svar · 10. juni kl. 16:00

A

Agnete Måske bare ved indgangen? Hvad siger Britta?

Synes godt om · Svar · 10. juni kl. 16:00

Brittas kommentar er problematisk i forhold til, hvad David lægger op til. Rent strukturelt afkræver hans førstepardel, som er et spørgsmål, et svar; mere specifikt skal svaret indeholde information om mødetid og -sted. Dette leverer Brittias kommentar ikke – hun giver i stedet først en beskrivelse af, hvor hun er, og lægger med den op til en forklaring af, hvorfor hun kun kan give en foreløbig vurdering af, hvornår hun kan være i byen igen. Hendes andenpardel er således ikke-samordnende, fordi den ikke leverer, hvad der efterspørges. Kommenta-

ren er indledt med et *øhm*, der altså ser ud til at kunne signalere problemer, i dette tilfælde med andenpardelen, ligesom i mundtlige samtaler. Med sit *øhm* understreger Britta altså sin egen orientering mod sit svar som ikke-samordnende og derfor problematisk.

Øh(m) i andenpardele kan også pege på, at det er førstepardelen, der er problematisk, som i eksempel 26. Firemandsgruppen skal mødes for at se Melodi Grand Prix hos Christian og David, der dog er udenbys i løbet af dagen og derfor risikerer ikke at være hjemme, når programmet starter. David har givet Agnete en ekstranøgle, så hun og Britta, der står for at købe takeaway-mad til aftenen (jf. eksempel 13), kan låse sig ind, hvis de ikke er hjemme. David og Agnete har aftalt dette i en tidligere tråd. I nærværende tråd, der skrives næsten ti dage senere, er Britta i gang med at opklare forskellige spørgsmål om, hvor hun skal købe takeaway m.v. (eksempel 13); efter at have fået afklaring på, hvor maden skal komme fra, spørger hun i uddragets første kommentar, der er sekvensens førstepardel, hvornår hun skal komme.

26) Agnete fik nøgle (A:16-05-13.1); 1.3-1.4

→		Britta Fino....hvornår skal jeg komme i morgen med maden? Synes godt om · Svar · 13. maj kl. 19:47
		David <i>Øhm.</i> Det skal du koordinere med Agnete - hun har nøglen 😊 I skal dog være her hos os helst før vi kommer hjem (derfor Agnete fik nøgle). Synes godt om · Svar · 13. maj kl. 19:47

Davids svar leverer ikke det, Britta efterspørger (nemlig et bestemt tidspunkt), men indledes med *Øhm*, hvorefter Britta får at vide, at det er noget, hun skal koordinere med Agnete, der har nøglen. Selvom Britta ikke har deltaget i diskussionen mellem Agnete og David vedrørende nøglen, har diskussionen dog været tilgængelig for hende. David kan derfor forvente, at Britta godt ved, at han og Christian ikke er hjemme, og at Agnete er den korrekte adressat for forespørgslen om tidspunkt. Umiddelbart inden denne kommentar har Christian kommenteret på, hvilket sted gruppen skal have mad fra (se eksempel 13), og Brittass indledende *Fino* er en kvittering på dette. Resten af kommentaren kunne således også ses som rettet mod Christian (og David), og ikke Agnete, selvom tråden også er synlig for hende (jf. evt. Hayashi 2013:171 ff. om talerudvælgelse via kontekst). *Øhm* lader altså her til at påpege et problem med førstepardelen – Brittass kommentar er ikke relevant for de parter, der tolkes som modtagerne af spørgsmålet, og

er derfor ikke blot dispræfereret, men sekventielt ikke-samordnende at stille Christian og David, da det er Agnete, hun skal have fat i.

Det er værd at bemærke, at den kommentar, der indledes med *øh(m)*, bryder præferencen for progression og dermed deler træk med *altså*-indledte kommentarer. Modsat de *altså*-indledte kommentarer, som markeres som både nødvendige og retfærdige og derfor uproblematisk, er de *øh(m)*-indledte kommentarer dog netop markeret som problematiske.

Som med flere af de andre partikler forekommer der også versioner af *øh(m)*, der består af en repetition af et bogstav og/eller versaler, og som med de andre partikler med versaler eller bogstavrepetitioner lader de til at have ekstra betydningslag. Det følgende *øh* er et eksempel på dette og også et af de to *øh*'er i kollektionen, der udviser affektiv positionering og kun i mindre grad problematisk. Firemandsgruppen er i gang med at tage en Harry Potter-test, der placerer testtageren i en kombination af to af de fire skolekollegier fra bogserien. Agnete, Christian og David har postet deres resultater og bruger også tråden til at diskutere andre ting. Britta, der ikke er stor Harry Potter-fan, skriver efter lidt tid følgende kommentar:

27) Test 1 (A:16-04-19.1); 20

Britta Jeg har ingen forventninger og jeg kommer nok heller ikke helt til at forstå svaret..men hvad tror I, at jeg bliver? Jeg har brug for en pause fra specialet!

Synes godt om · Svar · 1 · 20. april kl. 21:43

Hun tager derefter testen og vender derefter tilbage til tråden med følgende kommentar:

28) Test 2 (A:16-04-19.1); 22

Britta ØØØØØH! Det er da helt forkert... Jeg fik det samme som Agnete: Ravendor. Det synes jeg ikke kan passe. Den passer meget bedre på Agnete. Viden er ikke på samme måde min force, som hos Agnete.

Synes godt om · Svar · 20. april kl. 23:00

Dette indledende *ØØØØØH!* kan, som i de forudgående eksempler, siges at introducere noget, der muligvis er problematisk – i denne sammenhæng det faktum, at Britta er forvirret over sit testresultat, som hun beskriver som *helt forkert*. Længden og versalerne, der som sagt kan fortolkes som repræsenterende lydstyrke og -længde (Crystal 2006:37), lægger desuden noget intensitet i partiklen, der gør den

mere selvstændig end de $\emptyset h(m)$ -eksempler, jeg har vist indtil nu – de har i høj grad været indledende. Denne partikel ser ud til også at udføre en affektivt vurderende handling: Ved at bruge $\emptyset\emptyset\emptyset\emptyset\emptyset H$ udtrykker Britta både overraskelse, forvirring og en anelse usikkerhed, som i dette tilfælde er negativt (da resultatet er *helt forkert*).

For at opsummere kan $\emptyset h(m)$, der indleder andenpardele, udpege noget problematisk i sekvensens første- eller andenpardel. Det problematiske vil ofte være af ret "alvorlig" karakter, da det er ikke-samordnende, enten sekventielt og/eller indholdsmæssigt. To af eksemplerne på $\emptyset h(m)$, der ikke indleder andenpardele, kan også indlede noget problematisk, dog ikke af lige så alvorlig karakter, da der ikke er ikkesamordning på spil. De udfører samtidig en negativt vurderende handling.

3.2.5 *Hm*

Partiklen *hm* er ikke lige så veludforsket som $\emptyset h(m)$, og jeg er kun bekendt med den behandling, partiklen får i DDO (2017f). Der beskrives den som en tøve- eller eftertænkksomhedsmarkør og som markør for forbehold, utilfredshed, opgivelse eller lettere uenighed. $\emptyset h$ står som synonym til *hm*.

Jeg finder 10 eksempler på kommentar- eller kommentarinternt sætningsindledende *hm* i mit data – blandt dem staves 7 med to m'er. *Hm* indleder noget problematisk og ligner måske $\emptyset h(m)$ på overfladen; der lader dog til at være en afgørende forskel mellem de to, som bedst kan udtrykkes ved at gå direkte til et eksempel.

29) Folkeuniversitetet (B:15-03-24); 0

Johanne har postet et link til en forelæsningsrække i madklubben og spørger, om de andre vil med. Efter nogle forskellige tilkendegivelser fra gruppemedlemmerne, herunder stærke tilslutninger som *Skriver det fluks i min kalender*, (se eksempel 22) skriver Eva denne kommentar:

30) Sådan lidt meh (B:15-03-24); 11

Den præfererede andenpartshandling til forslag er accept, mens den dispræfererede er et afslag; Evas kommentar er et indirekte afslag. Først mildner hun afslaget med den positive evaluering *det lyder spændende* (hvilket er meget typisk for dispræfererede handlinger, jf. Pomerantz & Heritage 2013). Dernæst afslår hun, primært ved brugen

af *men* – afslaget er ikke så direkte, da resten af sætningen kun indeholder en negativ vurdering af det sidste foredrag som *meh*, et engelsk ord, der beskriver noget ligegyldigt eller kedeligt (jf. Urban Dictionary 2017c). Det er dog svært at fortolke som andet end et afslag. Man kunne muligvis læse kommentaren som et udtryk for en umiddelbar og ikke endeligt gyldig stillingtagen, men Eva vender ikke tilbage med flere kommentarer i tråden og tager i sidste ende ikke med til forelæsningserne.

Det er væsentligt at pointere, at afslaget sker efter alle kunstens regler: Eva tager på flere måder højde for, at handlingen er dispræfereret. *Hm* indleder altså her en ytring, der er en rent sekventielt samordnende andenpandel: Selvom handlingen er dispræfereret og ikke viser tilslutning er den konditionelt relevant, og den forholder sig konstruktivt til førstepardelens indhold. Det problematiske består i, at Eva indirekte afviser forslaget, hvilket ser ud til at bunde i hendes vurdering af en af forelæsningserne som *meh*. Her står *hm* i modsætning til *øh(m)*, der i mit data ikke blot udtrykker en almindelig dispræfereret handling, men udpeger et langt større problem ved at understrege, at første- eller andenparden i sekvensen er ikkesamordnende.

Hm indleder altså noget, der er et relativt lille problem i forhold til den overordnede sekvens og kun er problematisk på grund af den dispræfererede og frasluttende (men ellers samordnende) handling, den udfører. Desuden ser de dispræfererede handlinger, som *hm* indleder, generelt ud til at være meget vagt formuleret. Ikke et eneste af eksemplerne i min kollektion indeholder fx et entydigt *nej* eller *ja* som svar på spørgsmål eller forslag. I stedet varsler *hm* det dispræfererede i handlingen på forskellig vis og giver i visse tilfælde kortere eller længere forklaringer på handlingen. Tillige efterlader *hm* ofte handlingen "åben" – det er tilfældet i flere eksempler og ses også til dels i eksemplet ovenfor, der som sagt kan læses som en ikke endeligt gyldig stillingtagen.

Hm kan også bruges ved indledning af både selv- og andenreparatur. Den nedenstående tråd (eksempel 32, placeret på næste side af layoutmæssige hensyn) er startet af Britta, der er i praktik i udlandet og netop har lagt billeder ud af en frugtafdeling i et af sine lokale supermarkeder.

31) Corny (A:15-09-29); 1-1.2

David Jeg er dybt forelsket i deres massive grøntafdeling... sig mig, smager deres frugter fantastisk? Corny, I know, men vil gerne vide 😊

Synes godt om · Svar · 29. september 2015 kl. 18:34

Britta ha ha ha, corny is good. Hm..dette er faktisk en halv lille frugt afdeling. De har hele butikker(på størrelse med jeres Lidl) som kun er frugt og grønt! Butiksnavn..

Det afhænger meget af hvad du køber. Jeg burde gå mere på frugtmarkeder her i området og købe en masse lækker frugt, men jeg er jo kun mig. Så jeg kan ikke købe så meget af gangen og jeg har ikke plads til en masse frugt i køkkenet, når jeg bor til leje i en familie. Deres juice hernede er lækker. Jeg skal vende tilbage, når jeg har haft flere frugtoplevelser.

Synes godt om · Svar · 29. september 2015 kl. 18:46

David Jeg tænker bare frisk frugt. Alt vores er jo importeret, lægges i dvale og gives modnings hormoner og jeg ved ikke hvad. At kunne spise en frisk vandmelon der rent faktisk smager af noget er en sjælden oplevelse 😊 så ja, oplev endelig en masse herlig frisk frugt på vores vegne! 😊

Synes godt om · Svar · 29. september 2015 kl. 18:53

Skriv et svar ...

Som reaktion på billederne spørger David, om frugten i landet (der har et varmere klima end Danmark) smager *fantastisk*. David antager samtidig i sin kommentar, at den frugtafdeling, der er afbildet, er *massiv*. Britta giver først en positiv vurdering af den foregående kommentars sidste element, nemlig Davids vurdering af sit eget spørgsmål som "pinligt" med *corny* (jf. Urban Dictionary 2017d og Pomerantz 1984 om positive modvurderinger af selvnedgørelser). Derefter kunne man forvente, at Britta ville give et svar på Davids spørgsmål. I stedet foretager hun en andenreparatur, som retter på Davids antagelse om, hvor stor frugtafdelingen i supermarkedet er – først derefter svarer hun på spørgsmålet. Brittas reparatur kan ses som problematisk på flere måder. For det første afviger hun fra samtals progression ved ikke at gå direkte til den næste relevante handling (et svar på spørgsmålet). Dette er dog ikke en nødvendig progressionsafvigelse, som tilfældet er, når *altså* indleder en sådan; Brittas evne eller mulighed for at svare på spørgsmålet har intet at gøre med frugtafdelingens størrelse, og i svaret selv kommer Britta heller ikke ind på det. Dertil kommer, at andenreparaturer generelt er dispræfererede (Sidnell 2010:113), hvilket

øger det problematiske element. Reparatur i sig selv er dog ikke decideret ikkesamordnende: Andeninitieret andenreparatur *forekommer* i samtaler, selvom det ikke sker så tit, og er således relevant som handling, i princippet. Problemet behandles heller ikke som særlig stort: Det er ikke kommentarens første element og er altså ikke så akut, at det ikke kan indlede den næste kommentarinterne handling. Desuden fortsætter Britta uproblematisk med at svare på selve spørgsmålet efter reparaturen, og David kommenterer ikke hendes rettelse. Med andre ord er der ikke tale om et problem, der er så stort, at det kræver en $\emptyset h(m)$ -indledning.

For at opsummere kan *hm* fungere som indleder til dispræfererede handlinger, der ofte viser fraslutning. *Hm* indleder dog handlinger, der er konditionelt relevante, og adskiller sig således fra $\emptyset h(m)$ som markør for problematiskhed i første- eller andenpardele – $\emptyset h(m)$ er mere problematisk, da det er decideret ikkesamordnende.

3.2.6 Opsummering og diskussion

Jeg har i de ovenstående afsnit givet min analyse af udvalgte eksempler på de fem partikler, jeg har undersøgt i kollektionsanalyser.

Rent distributivt indtager alle partiklerne indledende positioner – det er et resultat af min afgrænsning af analysegenstanden. De adskiller sig dog rent distributivt fra hinanden på andre måder. Forskellige partikler kan indtage forskellige pladser i sekvenser og positionere sig foran forskellige typer handlinger. $A(r)h$ kan fx, i kraft af sin funktion som reparaturkvittering, placere sig i sekvenslukkende tredje kommentarer. $\emptyset h(m)$ har en tendens til at forekomme i starten af andenpardele, men lader også til at kunne forekomme i førstepardele. Partiklerne adskiller sig altså distributivt fra hinanden, men har også mange overlap – for eksempel indleder mange af dem forskellige typer reparatur.

Disse overlap skyldes nok i høj grad deres indledende position, der som nævnt i afsnit 3.2 i mundtlige samtaler ofte indtages af markører, der afslører noget om forholdet mellem førstepardele og andenpardele i en sekvens (jf. Heritage & Sorjonen 1994). Det samme gælder for de partikler, jeg har analyseret. De forhold, de markerer, kan være sekventielle, epistemiske eller affektive og overlapper som i distribution også en del i funktion. Nogle af partiklerne peger fx på, at der sker en afvigelse fra sekvensens overordnede progression (*altså*, $\emptyset h(m)$) samt

et enkelt hm); andre markerer, at et epistemisk tilstandsskift har fundet sted ($a(r)h$, ej), at noget i sekvensen er problematisk enten strukturelt og/eller indholdsmæssigt ($\emptyset h(m)$, hm), eller at noget i sekvensen vurderes negativt ($a(r)h$, ej (og arj), $\emptyset h(m)$).

Selvom partiklerne på den måde deler visse interaktionelle træk, er det dog netop også disse træk, der kan bruges til at karakterisere dem som særskilte fra hinanden. Partiklernes interaktionelle funktioner kan illustreres i et skema, der visualiserer denne adskillelse. Mit bud på et skema følger nedenfor – en forklaring på, hvordan skemaet skal læses, følger umiddelbart efter.

SKEMA 1: INTERAKTIONELLE FUNKTIONER – OVERBLIK

		<i>Altså</i>	<i>A(r)h</i>	<i>Ej (arj)</i>	<i>Øh(m)</i>	<i>Hm</i>
Progressionsafvigelse		Δ			/	*
Markering af noget problematisk	Ikkesamordnende				/	
	Samordnende, men dispræfereret				=	$\diamond^*$
Positionering (epistemisk): Tilstandsskift	... viser ny/afklaret forståelse af information i spil		○			
	... er en reparaturkvittering		○			
	Partiklen ...					
	... indleder andenreparatur ⁹	Δ				*
	... viser nyhedsværdi for ytreren			□		
	... indleder selvreparatur ⁹	Δ	X	□		
	... reevaluerer information i spil		X			
Positionering (affektiv)	Negativ		X	+	=	
	Afvisende (bl.a. af humor i overgang til alvor)			+		
	Vurderingsvarsler (vurderer ikke selv)			□		

⁹ Reparaturinitiering kan umiddelbart virke som et mere distributivt end funktionelt kriterium. Da en reparaturinitiering imidlertid nødvendigvis må implicere et tilstandsskift (at man er blevet opmærksom på noget, der skal rettes), er det medtaget her.

Funktionerne er markeret til venstre, mens partiklerne ses foroven. Nogle af partiklerne med samme form adskiller sig en smule fra hinanden (*ej* kan fx have et aspekt af affektiv vurdering og adskiller sig både på dette og andre parametre fra den type *ej*, der viser nyhedsværdi for ytreren). Denne forskellighed markeres ved brugen af forskellige symboler i hver kolonne.

Naturligvis kan ikke alle analysens nuancer fanges i sådan et skema, da det i sagens natur er svært overhovedet at repræsentere en størrelse som sprog så lineært, som det nødvendigvis må gøres i et skema eller i andre typer modeller. Læseren henvises til analyserne for de finere detaljer.

Til trods for at ikke alle nuancer fremgår af skemaet, kan visualiseringen dog bruges til at fremhæve nogle af de væsentligste pointer i analysen. For det første opsummerer skemaet analysens fund og påpeger, at der kan skabes meningsfulde beskrivelser af partikler på Facebook ud fra deres interaktionelle funktioner. For det andet viser skemaet, at hver partikels interaktionelle funktioner kan være med til at definere og adskille partiklen fra andre partikler. Skemaet udpeger dette på forskellige niveauer: Adskillende punkter ses både horisontalt, vertikalt og i fordelingen af symboler i skemaet. Lad os starte vertikalt.

Skemaet gør det klart, at ikke alle partikler kan fungere som markører for både sekventielle, epistemiske og affektive forhold mellem pardele i sekvenser. *Altså* har fx ikke noget affektivt positionerende aspekt, visualiseret ved manglen af grønne felter i *altså*-kolonnen, og *a(r)h* indleder ikke progressionsdetours, visualiseret ved manglen af gule felter i *a(r)h*-kolonnen. *Ej* ser overordnet ud til at være mere forbundet med affektiv positionering end mange af de andre partikler, hvilket ses i den store repræsentation af grønne felter i *ej*-kolonnen. Dette er interessant, i forhold til at det i hvert fald i mundtlige samtaler også kan udføre en selvstændig vurderende handling (Tholstrup 2014) – flere undersøgelser må belyse, om det samme er tilfældet i Facebook-interaktion.

Allerede ved en vertikal læsning er det altså muligt at sige noget generelt og adskillende om partiklerne. Ser vi på skemaet horisontalt, er der også interessante adskillende træk. Ikkesamordnende problematiskhed kan fx kun vises af *øh(m)* og, hvad der er mest interessant, ikke af *hm*, der er den eneste partikel hvis kolonne også indeholder blå felter.

Sidst men ikke mindst kan symbolerne i skemaet hjælpe med at illustrere, at selv når visse partikler deler interaktionel funktion vil de ikke nødvendigvis kunne erstatte hinanden i interaktion. Både *altså*, *a(r)h* og *ej* kan indlede en selvreparatur. De tre symboler er imidlertid forskellige, hvilket illustrerer, at der indgår forskellige funktionsaspekter i hver type selvreparaturindleder. Disse deles ikke på tværs af partiklerne. *Altså*-symbolet går igen i kategorien "Progressionsdetour" og viser dermed, at en *altså*-indledning af selvreparatur samtidig kontekstualiserer reparaturen som retfærdig og nødvendig. Den har ikke et negativt aspekt, som det er tilfældet med *a(r)h*-indledte reparaturer, eller et nyheds- eller noticing-aspekt, som det er tilfældet med *ej*-indledte reparaturer.

Ved at analysere partiklerne ud fra deres interaktionelle funktioner kan vi altså ikke blot belyse, hvordan de fungerer, og dermed afdække dem som systematiske og regelmæssige fænomener i sig selv, men også vise, hvordan de adskiller sig fra hinanden. Jeg kan derfor på et overordnet plan konkludere, at det, som for mundtlige samtaler, er meningsfuldt at undersøge og kategorisere partikler efter interaktionelt forankrede kriterier.

Analysen efterlader os dog også med et par spørgsmål og nye perspektiver. Fordelingen af formerne *ah* og *arh* er for eksempel interessant. De to selvreparaturindledere i *transition space*, som også har et aspekt af negativ affektiv positionering, tager begge formen *arh*, mens *ah* overvejende fungerer som reparaturkvittering. Hvis Beate i eksempel 16 havde brugt *ah* som kvittering for afklaret information, og Britta i eksempel 19 havde brugt *arh* (og vi samtidig husker, at der muligvis er et aspekt af forslagsafvisning i dette eksempel), havde det måske været mere oplagt at opdele formerne i to adskilte partikler: *ah*, der primært viser tilstandsskifte efter afklaring af information, og *arh*, der til forskel fra *ah* ville have et stærkt affektivt aspekt. Man fristes til at diskutere, om Britta og Beate har "ment" at skrive den anden form i deres kommentarer, men en sådan diskussion ville ikke nødvendigvis lede nogen steder hen, i hvert fald med den tilgang, jeg tager til emnet i dette værk. I samtaleanalyse går man ikke "ind i hovedet" på de interagerende og forsøger at gætte, hvad de mener. Tilgangen er emisk: Man er interesseret i, hvordan de interagerende selv "forstår verden" (Steensig 2015:323) – det analyseres gennem deltagernes egen brug af og orientering mod former og kategorier. Beate og Brittas kommentarer giver analyserbar mening, samtidig med at ingen i

den faktiske interaktion orienterer sig mod formerne som misvisende eller forkerte, inklusive Beate og Britta selv.

Hvad der er helt sikkert, er, at $a(r)h$ fordeler sig i skemaet ovenfor med to symboler. Begge ligger i kategorien epistemisk tilstandsskift, men de fordeler sig samtidig forskelligt i forhold til, præcis hvilke funktioner de har, med en $a(r)h$ -variant repræsenteret i kategorien affektiv positionering. Dette åbner op for muligheden for, at der også er to versioner af $a(r)h$ i mundtlige samtaler. Et bud kunne være, at forskellen ikke ligger i vokalkvaliteten (jf. DDO 2017b, 2017c; ODT 2017a), men snarere i prosodien, med et afklaringskvitterende $a(r)h$ som en kurvet eller faldende tone (fra høj til lav), og det mere affektivt prægede $a(r)h$ som en lav, flad tone, evt. med knirkende stemme. Dette er naturligvis spekulation, men kunne danne udgangspunktet for en undersøgelse af mundtlige samtaler (jf. også afsnit 4.3).

3.3 Delkonklusion

I dette kapitel har jeg undersøgt forskellige systematiske fænomener i interaktion i Facebook-tråde, og analysen viser, hvordan de fungerer. Jeg har analyseret dem med en interaktionelt fokuseret metode i en interaktionelt funderet ramme og finder, at de har en interaktionel regelmæssighed og systematik. Dermed svarer analysen på både problemformuleringens første og andet spørgsmål: Der *findes* samtalegrammatiske elementer på Facebook, da fænomenerne har en interaktionel logik og systematik i deres funktion og distribution, og det producerer meningsfyldte resultater at analysere fænomenerne efter interaktionelt forankrede kriterier. Analysen viser således, at deklarative spørgsmål fungerer som opklarende spørgsmål med stærke moralske aspekter, mens de fem forskellige partikler i kommentar- og sætningsindledende position viser noget om det sekventielle, epistemiske eller affektive forhold mellem forskellige dele af sekvensen. De finere detaljer af fænomenernes funktioner kan læses i analysen ovenfor.

Samtidig viser analysen, at det på et metodisk plan virker at bruge samtaleanalyse og samtalegrammatik til at analysere Facebook-interaktion. Særligt tydeligt bliver det, at der er en klar sekventialitet i interaktionen, der i langt de fleste tilfælde ligner den, vi ser i mundtlige samtaler; både konditionel relevans, opbygningen af sekvenser omkring nærhedspar og præferenceorganisering er i spil. Det er denne

organisering der overhovedet gør det muligt at bruge metoden. Fremtidige undersøgelser kunne gå mere i dybden med, i hvilke tilfælde sekvensstrukturen ikke minder om den, vi ser i mundtlige samtaler. Det ligger uden for dette værk at beskæftige sig i dybden med dette.

4 Diskussion: Årsager og perspektiver

Dette værk udfolder et hidtil uudforsket emne – samtalegrammatik på skrift på Facebook – og viser i kraft af analyserne, at det er et relevant emne at udforske: Analyserne viser nemlig både, at metoden (samtaleanalyse) og rammen (samtalegrammatikken) fungerer i praksis, at der rent faktisk findes samtalegrammatiske elementer på Facebook, og at det er meningsfuldt at analysere Facebook-interaktion med interaktionelt forankrede kriterier. Analysen kan således svare på problemformuleringens to første spørgsmål, som beskrevet i delkonklusionen i 3.3.

Tilbage står problemformuleringens sidste to spørgsmål: *hvorfor finder vi samtalegrammatiske fænomener på Facebook, og hvilke perspektiver giver analysens resultater på vores videre undersøgelser og generelle forståelse af hhv. skriftlig interaktion online og samtalegrammatik?* Denne diskussion vil tage udgangspunkt i disse spørgsmål og behandle dem fra forskellige vinkler i hvert sit underafsnit.

Før disse underafsnit mener jeg dog, det er værd at diskutere og afklare præcist, hvor bredt analysen egentlig favner. Det er vigtigt at påpege, at jeg med mine analyser *ikke* påstår, at de samtalegrammatiske systematikker, jeg finder, nødvendigvis kan generaliseres til al skriftlig interaktion på internettet, eller for den sags skyld al kommunikation i Facebook-tråde på dansk. Undersøgelsen giver kun et billede på, hvordan disse fænomener fungerer i de to Facebook-grupper, jeg har undersøgt, og langt flere undersøgelser af samtalegrammatiske fænomener på Facebook er nødvendige, før vi kan lave egentlige generaliseringer om det specifikke medie og evt. andre digitale medier. Jeg udelukker dog ikke, at analyserne giver et godt billede af, hvordan kommunikationen *kunne* se ud i andre kommentartråde, og muligvis også på andre medier end Facebook. Det er der flere grunde til. For det første viser de interagerende i begge grupper tydeligt deres forståelse af fænomenerne i deres orientering mod dem, som vist i analysen. For det andet gælder disse analyser på tværs af to særskilte Facebook-grupper som ikke kender hinanden indbyrdes. For det

tredje viser min præsentation og beskrivelse af de grammatiske elementer en interaktionel logik og systematik der er klar og forståelig, og fænomenerne er altså forståelige ud over de enkelte grupper. Der er altså under alle omstændigheder tale om nogle normative systematikker, og der kan dårligt være tale om normer for de individuelle grupper. Derudover afslører analysen, at Facebook-interaktionen i hvert fald sekventielt er organiseret meget lig mundtlige samtaler, og det er ikke usandsynligt at vi ville kunne finde denne organisering i andre medier; årsagen til dette skal findes det samme sted som årsagen til, at samtalegrammatiske elementer overhovedet findes på Facebook.

4.1 Hvorfor findes samtalegrammatik på Facebook?

Efter at have fået et bekræftende svar på spørgsmålet om, hvorvidt samtalegrammatiske elementer overhovedet findes på Facebook, samt en analyse af, hvordan elementerne fungerer, må det være nærliggende at spørge, hvorfor. Hvordan kan det overhovedet være, at vi finder fænomener på skrift på Facebook, der ellers hører mundtlige samtaler til, og hvordan det kan være, at de ser ud til i høj grad at fungere som i mundtlige samtaler? Er det, fordi vi forsøger at skrive som vi taler på internettet, som det ofte anbefales at gøre? "Skriv som et menneske," anbefaler kommunikationsrådgiver Nanna Friis, der specialiserer sig i web-tekster (Friis 2012), i et blogindlæg på sin hjemmeside; i samme blogindlæg bemærker hun om sit valg af en bestemt leverandør af et produkt:

Jeg valgte dem, fordi jeg straks kunne fornemme menneskerne bag teksterne [på deres hjemmeside]. Fordi de skriver i et sprog, der er naturligt og ligetil. Næsten som en samtale. (friiskommunikation.dk 2015)

Det er muligt, at dette spiller en vis rolle; når vi skriver på en måde, der "læne[r] [sig] så tæt op ad det talte sprog, at man kan fornemme, at der sidder et menneske bag [teksten]," (friiskommunikation.dk 2015) skaber det en følelse af nærhed, hvilket Friis også kommer ind på i sit blogindlæg. Det lidt vage koncept "nærhed" har spillet en ikke uvæsentlig rolle i den hidtidige udforskning af talesprogsagtige elementer i skriftsproget på internettet (jf. Jensen 2014), og jeg vil ikke udelukke, at de interagerende i denne undersøgelses to Facebook-grupper bevidst anlægger en stil, der ikke er formel – de er trods alt venner og gode bekendte, og de skriver i en hverdagssituation, hvor det er relevant at bruge hverdagsskriftsprog (Stæhr 2015). Men nærhed er

netop blot knyttet til stil eller genre. Alle tekster kan skrives i forskellige genrer eller stile alt efter, hvilken situation de skal indgå i. Som vist i analyserne lader der dog til at være en alt for kompleks systematik og sammenhæng mellem det samtalegrammatiske element og de kommentarer, det forekommer i og omkring, til, at genre eller stil kan give en fyldestgørende forklaring (jf. evt. Jørgensen 2017).

Jeg mener dog stadig, at de interagerende trækker på deres kendskab til mundtlige samtaler, når de skriver på Facebook, men ikke som Friis foreslår. Det er svært at forestille sig, at medlemmerne af de to Facebook-grupper i undersøgelsen "genopfinder" samtalegrammatikken på skrift hver gang de bruger den – særligt ikke når begge analyser sandsynliggør, at de konkrete fænomener fungerer stort set på samme måde i begge medier. Det er klart at de trækker på *ressourcer* de kender fra samtaler, som det må være tilfældet med stort set alle aspekter af skriftsprog – det er et sekundært system, der skal kunne repræsentere det primære sprogmedium, talen (Crystal 2008:300). Vi kan komme tættere på et svar på spørgsmålet i overskriften ved at spørge, hvad "ressourcer" i denne sammenhæng kan betyde. Set i det bredest mulige perspektiv kan det betyde kommunikativ kompetence. Chomskys klassiske skelnen mellem kompetence og performance (hhv. vores kognitive evne til at skabe korrekte grammatiske sætninger og det, i Chomskys optik, til tider fejlfyldte produkt vi faktisk ytrer, jf. fx Chomsky 1965) blev i 60'erne og 70'erne udfordret af Dell Hymes (1966), der understregede, at hvad der i virkeligheden er bemærkelsesværdigt ved sprog, er menneskers kommunikative kompetence, altså evner til at tilpasse og tolke ytringer i interaktion, så de fx passer til situationen og til det formål interaktionen har (jf. Hymes 1972). Når samtaleanalysen afdækker forskellige normer, strukturer og præferencer i samtaler, arbejder den netop med at afdække elementer af vores kommunikative kompetence, da en del af kompetencen er at kunne navigere i de udtalte rammer en interaktion stiller op; den arbejder med at afdække menneskers interaktionelle kompetence (Steensig 2015:324).

Alle besidder en interaktionel kompetence, en evne til at orientere sig i de interaktionelle mekanismer, der er på spil og konstant genskabes i en samtale. Disse mekanismer lader til i høj grad at være de samme i Facebook-tråde, som de er i mundtlige samtaler, som vist i analysen. Der er altså i både mundtlige samtaler og i de kommentar-tråde, jeg har undersøgt, tale om interaktionelt sprog: Mennesker, der

interagerer med hinanden, og hvis kommunikation er organiseret efter bestemte interaktionelle principper. Når medlemmerne af de to Facebook-grupper fx bruger deklarativt formulerede spørgsmål, betyder det altså, at de interaktionelle rammer i den pågældende situation gør en deklarativ formulering mere relevant og anvendelig end andre formuleringer, fx en interrogativ, til at opnå den pågældende interaktions mål. Sekventialiteten er en af de konkrete interaktionelle mekanismer, de interagerende orienterer sig imod. Som vist i analysen er der en overbevisende og stærk sekventiel organisering i kommentartrådene, og de sekvenser, der udfolder sig, gør det på måder, der er både forudsigelige i forhold til, hvad vi ellers ved om interaktion, meningsfulde for de interagerende og forståelige for os, der ser på dem udefra.

4.2 Er sproget i kommentartrådene samtalesprog?

Så årsagen til at vi kan finde elementer af samtalegrammatik på skrift, er altså, at både det mundtlige samtalesprog og den skriftlige kommunikation, vi finder på Facebook, er interaktionelt. Begge er underlagt de samme interaktionelle mekanismer. Vil det så sige, at det sprog, vi finder på Facebook, er det samme som det samtalesprog, DanTIN undersøger?

Det første underspørgsmål her er, om vi vil finde, at alle samtalegrammatiske elementer er de samme på tværs af mundtlige samtaler og Facebook-tråde. Svaret på dette må nødvendigvis være nej, i høj grad på grund af mediernes forskellighed. Som nævnt i afsnit 2.1.3 gør skriftlig kommunikations asynkrone natur, at visse regelmæssigheder, der i den grad er en del af samtalegrammatikken i mundtlige samtaler, ikke forekommer på skrift. Det gælder fx forskellige minimalresponsformer, særligt dem, der ikke viser andet, end at en samtalepartners tale er forstået, og at den talende kan fortsætte (fortsættelsesacceptmarkører eller *continuers*, fx Goodwin 1986). Et andet eksempel er organiseringen af latter, der er et systematisk redskab i samtaler og derfor også bør undersøges i samtalegrammatikregi. Latter kan i mundtlige samtaler forekomme som latterstavelser i ord, der bl.a. er med til at vise, at det er i orden for samtalepartnere at grine af det, man siger (Jefferson 1979); selvom former som *Haha* forekommer hyppigt i starten og slutningen af kommentarer, ser jeg i data ikke et eneste forsøg på at repræsentere latter midt i ord. Det er heller ikke muligt at trække på andre lydmæssige ressourcer som fx smilende stemme

(Steensig 2001:106), indåndinger og lignende. Med al sandsynlighed er der altså nogle elementer af samtalegrammatikken, vi ikke vil finde i skriftsproget online.

Diskussionen kan sådan set også vendes om. Der er et utal af ressourcer tilgængelige på skrift på Facebook, som ikke er tilgængelige på samme måde i samtaler. Det gælder konkrete elementer i samtalerne, fx smileys, men også interaktionens organisering: Facebook giver relativt uhindret mulighed for mange indskudte sekvenser og tematiske spor i en interaktion, uden at det gør meget ved samtalsammenhængskraft (Paulus et al. 2016). Ved hjælp af hyperlinks og tagging kan interaktionen trække tråde ud til andre steder uden for interaktionen på en måde, der ikke kan lade sig gøre i mundtlige samtaler (jf. evt. Crystal 2006:210 ff.), og en Facebook-interaktion kan tåle længere pauser end en mundtlig samtale kan – interaktionen på Facebook er altså ikke i samme grad begrænset af tid og rum, som en mundtlig samtale er.

Det er vigtigt at understrege, at analysen ikke forsøger at argumentere for, at skriftlig kommunikation på Facebook og mundtlige samtaler er præcis det samme. Hvert medie er sit eget og skal derfor også undersøges i sin egen ret og på sine egne præmisser. Skriftlig interaktion online kan noget, som hverken skriftsproget i bøger og aviser eller mundtlige samtaler kan, og mundtlige samtaler kan noget, som ingen type skriftsprog kan. Det ændrer dog ikke på relevansen af at eksperimentere med et medies ramme i et andet medie (se også afsnit 4.3), og det ændrer ikke på, hvad mine analyser viser: Grammatiske fænomener i begge medier kan analyseres i en samtalegrammatisk ramme. Men kan skriftsproget på Facebook så kaldes samtalsprog?

DanTIN-gruppen foretrækker ordet samtalsprog frem for talesprog om sin undersøgelsesgenstand, fordi det både understreger, at gruppen ikke undersøger monologisk talesprog, og at den mening og grammatiske logik, der er gruppens fokus, netop skabes i interaktion. Ser man det interaktionelle som det mest væsentlige betydningselement i ordet samtalsprog, er svaret på ovenstående spørgsmål ja: Den kommunikation, der foregår i Facebook-tråde, i hvert fald i de to grupper jeg har undersøgt, er interaktionel, og netop derfor finder vi samtalegrammatiske elementer. De kan analyseres og defineres meningsfuldt efter interaktionelle kriterier på samme måde som samtalegrammatiske elementer i mundtlig interaktion. Vi kan kalde skriftsproget på Facebook for samtalsprog. Der kan dog være en pointe i

at skelne mellem mundtligt og skriftligt samtaleprog, siden DanTINs brug af ordet både understreger interaktionaliteten, men også i forhold til medium stiller det i modsætning til skriftsprog. At bruge ordet samtaleprog til både at understrege mundtlighed og interaktionalitet er nyttigt når gruppen, som den plejer, arbejder med mundtligt samtaleprog, men i sideprojekter – som fx dette værk – og i situationer, hvor værkets resultater og overvejelser skal kommunikeres ud, må det være relevant at skelne mellem skriftligt og mundtligt samtaleprog. Mundtlig og skriftlig interaktion eller interaktionel mundtlig og skriftlig kommunikation kunne også være gode navne. Ved at bruge ordet samtaleprog understreges det dog ikke blot, at værket har rødder i DanTINs projekt, men at det adopterer DanTINs teoretisk-metodiske ramme og koncept om samtalegrammatik, samt at det er stærkt tilknyttet "moderprojekterne" DanTIN og Samtalegrammatik.dk. Denne tilknytning kommer ikke blot undersøgelser af samtalegrammatik i skriftlig online interaktion til gode, men kan også gavne moderprojekternes selvforståelse.

Undersøgelsen bidrager nemlig til en udvidet konceptuel forståelse af samtalegrammatikken og dens undersøgelsesgenstand, samtaleproget. Hvor DanTIN hidtil udelukkende har fokuseret på at beskrive, hvordan grammatiske elementer fungerer i mundtlige samtaler og hvordan dette adskiller sig fra skriftsproget, åbner projektet op for, at visse typer skriftsprog i virkeligheden er underlagt de samme interaktionelle mekanismer. Dette understøtter i virkeligheden mere projektet, end det undergraver det, efter min mening: At samtalegrammatiske fænomener findes flere steder, hvor der findes interaktionelt sprog, og at de opfører sig på samme måde, understreger, at der er tale om et fænomen, der er værd at udforske, og om et koncept, der er funktionsdygtigt og brugbart.

4.3 Feedback-loop

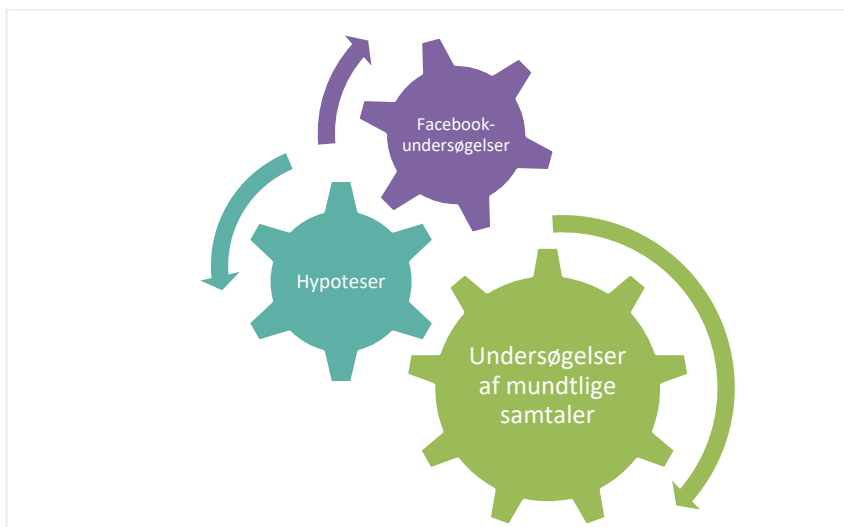
Dette leder os til en af de største og mest interessante muligheder denne undersøgelse åbner op for, nemlig hvad vi kunne kalde et positivt feedback-loop mellem DanTIN-gruppens undersøgelser af mundtlig samtalegrammatik og undersøgelser af samtalegrammatik i online skriftlig interaktion. Med feedback-loop forstår jeg gensidig inspiration og informering på en række områder; mere om det nedenfor.

Værkets analyse har som sagt peget på, at de samtalegrammatiske elementer, vi finder i Facebook-kommentartråde, i høj grad opfører

sig, som de gør i mundtlige samtaler. Samtidig fastslår denne diskussion, at samtalegrammatiske elementer primært findes på Facebook, fordi trådene er underlagt interaktionelle vilkår, rammer og mekanismer – især sekvensorganisering – der i høj grad ligner mundtlige samtaler. Derfor er det logisk at antage, at brugerne i de to Facebook-grupper i høj grad trækker på de samtalegrammatiske elementer, de allerede kender fra mundtlig samtalegrammatik, når de tager dem i brug på Facebook. Finder vi et samtalegrammatisk element i ét medie, er der altså en vis sandsynlighed for, at vi også vil kunne finde det i det andet. Med disse pointer in mente vil jeg prøve at udfolde ideen om et feedback-loop med konkrete eksempler; lad os først overveje analysen i afsnit 3.1, deklarativt formulerede spørgsmål. Dette er, som også nævnt i analysekapitlet, et stort set uudforsket emne, både i traditionel dansk grammatik og i samtalegrammatikken/samtaleanalyser af dansk. Efter undersøgelsen af elementet på Facebook er det nu muligt at gå til mundtligt samtaledata med analysens resultat som hypotese, og Facebook-analysen har således skabt fokus på et endnu uudforsket element samt informeret en mulig fremtidig udforskning af det i mundtligt samtalesprog. Som min pilotundersøgelse af mundtligt samtaledata viser, er der netop en mulighed for, at spørgsmålene fungerer meget lig hinanden i de to medier, altså som opklarende spørgsmål med stærke moralske aspekter.

Omvendt kan udforskningen af mundtligt samtalesprog også informere udforskningen af skriftligt samtalesprog på Facebook og give det et udgangspunkt eller en hypotese at teste og undersøge ud fra. Dette perspektiv er kommet til udtryk i partikelanalysen i kapitel 4, hvor analysen i flere tilfælde bygger på eksisterende undersøgelser. Her kunne analysen af samtalegrammatiske elementer i mundtligt samtalesprog således informere undersøgelsen af, hvordan visse elementer fungerer på skrift på Facebook.

Feedback-loopet kan illustreres således:

Figur 2: Samtalegrammatisk feedback-loop

Figuren skal forstås på følgende måde: Når et af de to tandhjul "Undersøgelser af mundtlige samtaler" eller "Facebook-undersøgelser" drejer, genererer det bevægelse i tandhjulet "Hypoteser". Det sætter derefter gang i bevægelser i det næste tandhjul. Undersøgelser af samtalegrammatiske fænomener i både mundtligt og skriftligt samlingsprog kan skabe nye ideer og ny information om former og funktioner, som vi efterfølgende kan lede efter og undersøge i det andet medie. Det er vigtigt at fastslå, at figuren ikke implicerer nogen afhængighed de to felter imellem; naturligvis kan undersøgelser foretages i begge felter uden at fodre undersøgelser i det andet felt, og samtidig vil jeg igen understrege, at jeg ser mundtlige samtaler og skriftligt samlingsprog på Facebook som forskellige.

Den sammenhæng, jeg har påvist i værket, ville kunne bruges på denne gensidigt givtige måde, som i endnu højere grad ville kunne udvide vores forståelse af, hvad samtalegrammatik er og kan, hvordan skriftlig interaktion på Facebook fungerer, og hvordan skriftligt og mundtligt samlingsprog kan være forbundet.

Parallele undersøgelser motiveret af feedback-loopet ville samtidig kunne understøtte og bekræfte undersøgelser i de enkelte felter, og ikke blot tjene som inspiration til nye undersøgelser. For at tage et konkret eksempel fra analysen er det interessant, at tøv-elementerne $\emptyset h(m)$ og hm , som ellers ofte bliver dømt ude af skriftsproget,

findes på Facebook. Dette understøtter tidligere samtalegrammatiske undersøgelser af i hvert fald $\emptyset h(m)$ som et betydningsbærende element med stærk systematik og ikke blot en tilfældig tøvetyd.

Jeg vil opfordre til, at der udføres flere undersøgelser af samtalegrammatik i skriftligt samtaleprog, og at hypoteser og inspiration fra de to medier udveksles via dette feedback-loop, da dette, som vist, ville kunne give os nye indsigter på flere felter, der samtidig ville kunne understøtte hinanden.

4.4 Opsummering

Dette værks analyser rejser i min optik et væld af interessante diskussionspunkter, men jeg har begrænset mig til de tre ovenstående, der giver et svar på problemformuleringens sidste to spørgsmål.

For det første svarer diskussionen på, hvorfor vi finder samtalegrammatiske fænomener på Facebook. Svaret er, at både de kommentartråde, der indgår i analysen, og mundtlige samtaler er interaktionelle; begge medier er underlagt interaktionelle organiseringsmekanismer.

Værket giver nye perspektiver på både vores forståelse af skriftsproget i Facebook-tråde og på konceptet samtalegrammatik. Skriftsproget i Facebooktråde kan ikke blot forstås som interaktionelt, men som samtaleprog. Det indeholder analyserbare samtalegrammatiske fænomener, der netop kan afdækkes ved at undersøge kommunikationen fra et interaktionelt perspektiv. Inklusion af en skriftsprogsvariant i begrebet samtaleprog er ny for DanTIN-gruppen; den udfordrer og udvider rammerne for konceptet. Det faktum, at vi nu kan tale om mundtligt og skriftligt samtaleprog, lægger op til langt flere undersøgelser af forskellige aspekter af samtalegrammatikken i begge medier, som kan inspirere og understøtte hinanden.

5 Perspektivering

Jeg har med min analyse og diskussion besvaret problemformuleringens fire spørgsmål (jf. afsnit 3.3 og 4.4). I dette kapitel vil jeg se fremad og kort udpege nogle af de mest oplagte emner at arbejde videre med på baggrund af værkets analyser og resultater. Disse emner ligger til dels inden for den generelle udforskning af dansk samtalegrammatik, af hvordan sprog på internettet fungerer og af kombinationen af disse felter, men har også bredere tværfaglige og anvendte perspektiver.

Det mest oplagte næste skridt for fremtidige undersøgelser er udforskningen af flere samtalegrammatiske elementer på Facebook. Helt konkret kunne det være flere undersøgelser af andre spørgsmålsformer, herunder indirekte hv-spørgsmål, som jeg finder flere af i data. Flere partikelundersøgelser er også en mulighed, både af de samme partikler i andre positioner end indledende og af helt andre partikler; jeg har i mit arbejde løbende noteret mere end 30 forskellige partikler i brug i de to grupper, herunder velkendte partikler som *nå*, *jamen* og *okay*, partikler der ellers udelukkende er fundet i mundtlige samtaler, fx *ntødh* (i data stavet *nøh*; jf. ODT 2017d), og partikler der indtil videre primært findes på internettet, særligt forskellige forkortelser som fx LOL (*laugh(ing) out loud*), men som i min erfaring også høres i mundtlige samtaler. Naturligvis kunne det også være interessant at brede undersøgelsen ud til andre samtalegrammatiske fænomener, både nogle der er blevet undersøgt i mundtlige samtaler (fx ordstilling i *fordi*-ytringer, jf. Mikkelsen 2011) og nogle der ikke er, fx af gentagelsers funktion. Et andet oplagt næste skridt er undersøgelser af samtalegrammatikken i nye Facebook-grupper, i Messenger og på andre sociale medier med varierende synkronitetsgrad – findes samtalegrammatikken der? Er den udbredt? Er den anderledes, og hvis ja, i hvilke tilfælde? Udforskningen af disse spørgsmål kunne give os en bedre ide om, hvor generelt man kan tale om fænomenet, i endnu højere grad udbygge vores forståelse af både samtalegrammatikken og organiseringen af interaktionelt skriftsprog på de sociale medier og gavne et udforskningsmæssigt feedback-loop.

Det kunne også være interessant at undersøge, hvilke andre ressourcer mundtligt og skriftligt samtalesprog deler, og om "lånet" af ressourcer nogensinde går den anden vej: Bruges der i mundtligt samtalesprog for eksempel kropslige tegn, der minder om smileys og ikke blot om almindelig, "ledsagende" gestik? I hvor høj grad indgår de i mundtlige samtaler, og kan der påvises en sammenhæng mellem dem og smileys?

Værkets resultater lægger dog ikke blot op til yderligere undersøgelser af samtalegrammatikken i skriftligt og mundtligt samtalesprog – de kan også på sigt være anvendelige i et bredere perspektiv.

DanTIN-gruppen arbejder på, at Samtalegrammatik.dk kan blive en ressource for undervisere af dansk som andetsprog. En særlig del af hjemmesiden med samtalegrammatisk undervisningsmateriale er i

skrivende stund under opbygning. For samtaleproget er dette specielt relevant, da den skriftsprogsgrammatik, der så ofte undervises i, ikke dækker mundtlige samtalers systematik fyldestgørende. Nogle gange undervises der i regler, der ofte ikke bruges i mundtlige samtaler – Mikkelsen (2011) finder fx, at det i samtaler er langt mere almindeligt at bruge helsætningsordstilling efter *fordi*, selvom mange stadig ser dette som et regelbrud i skriftsproget. På samme måde som undervisning i mundtlig samtalegrammatik kunne give et mere balanceret billede af de systematikker, der er på spil i dansk, kunne den indsigt, at nogle af disse systematikker også bruges i visse interaktionelle, hverdagssproglige skriftsprogs kontekster som Facebook, give studerende et bedre billede af og greb om brugen af interaktionelt dansk skriftsprog.

Samtaleanalyse bliver ofte brugt i undersøgelser af mere institutionelle situationer som fx læge-patientsamtaler (se fx Tarber 2014, Nielsen 2016). Disse undersøgelser er bl.a. anvendelige til forbedring af kommunikationen mellem læger og patienter, hvor et gnidningsfrit og klart samtaleforløb er helt essentielt. Flere forskellige institutioner og organisationer tilbyder nu rådgivning via chat på deres hjemmesider; det gælder almindelige, praktiserende læger, men også forskellige organisationer. En Google-søgning viser, at bl.a. Børnetelefonen (boernetelefonen.dk 2017), Ungdommens Røde Kors (urk.dk 2017), Psykiatrifonden (psykiatrifonden.dk 2017), TUBA (rådgivning til børn og unge der er vokset op i familier med alkohol- eller stofmisbrug; tuba.dk 2017), LGBT Danmark (lgbt.dk 2017) og Livslinien (rådgivning til selvmordstruede; livslinien.dk 2017) tilbyder chatrådgivning med terapeuter og frivillige, hvis man har brug for hjælp – og dette er blot et udpluk af resultaterne. Flere af disse organisationer henvender sig primært til børn og unge, men som den digitalt indfødte generation bliver ældre kunne man forestille sig, at udbuddet af chatrådgivninger vil stige. Digital CA er allerede på vej ind i dette felt (jf. Paulus et al. 2016), og selvom vi indtil videre kun har fastslået samtalegrammatikens eksistens i to Facebook-grupper, er chat ligeledes interaktionelt, og jeg vurderer sandsynligheden for, at samtalegrammatiske elementer derfor også kan findes her, som stor. En kortlægning af, hvordan bestemte samtalegrammatiske elementer fungerer i interaktionelle, semi-synkrone og nær-synkrone skriftlige situationer kunne måske, ligesom det også er målet i meget samtaleanalyseforskning i institutio-

nelle kontekster, forbedre rådgivernes forståelse af kommunikationsformen og give dem en bevidsthed om den mulige signalværdi i bestemte samtalegrammatiske konstruktioner, hvilket kunne hjælpe dem i deres rådgivningsproces.

Rådgivning foregår også på Facebook. Her er der dog oftest tale om kunderådgivning eller anden kundekontakt. Flere firmaer svarer regelmæssigt på forskellige typer kundekontakt på deres Facebook-sider, og det samme gør større offentlige institutioner som fx Politiet (facebook.com, *Politi*2017) og SKAT (facebook.com, *SKAT*2017). Disse organisationers kontakt med kunder og offentligheden kunne muligvis også drage nytte af flere undersøgelser af samtalegrammatikken i skriftligt samtaleprog.

6 Konklusion

Dette værk har eksperimenteret med og udforsket mulighederne i at bruge samtalegrammatikken, et koncept, der hidtil udelukkende har været fokuseret på og brugt i forbindelse med mundtlige samtaler, som ramme i udforskningen af skriftsprog på Facebook. Motiveret af en undren over, at samtalegrammatiske fænomener muligvis fandtes på skrift, har værket gennem en række kollektionsanalyser og en diskussion af nogle af analysens implikationer svaret på den problemformulering, der blev stillet op i indledningen.

Først og fremmest viser værket, som svar på problemformuleringens første spørgsmål, at samtalegrammatiske fænomener – altså fænomener, der påviseligt har en interaktionelt forankret systematik og logik i deres distribution og funktion – findes i Facebook-kommentartråde. Værkets analyse viser samtidig, at fænomenerne kan analyseres ved brugen af termer og koncepter taget direkte fra klassisk samtaleanalyse. Sidstnævnte er måske ikke helt overraskende: Digital samtaleanalyse har eksisteret i et stykke tid og er i stadig vækst. Hvad der er helt nyt, er derimod, at samtalegrammatikken kan bruges som ramme for meningsfulde, givende undersøgelser af skriftlig interaktion på internettet, til trods for at den netop har fokus på, at grammatikken i mundtlige samtaler adskiller sig fra skriftsproget. Desuden er det også noget nyt, at konkrete samtalegrammatiske fænomener findes på Facebook.

Værket præsenterer seks kollektionsanalyser af et udvalgt sæt samtalegrammatiske fænomener, nemlig deklarativt formulerede

spørgsmål og fem partikler i kommentar- og sætningsindledende position. Analysen svarer på problemformuleringens andet spørgsmål om, hvordan fænomenerne fungerer i de to Facebookgrupper i undersøgelsen. Overordnet slår værket fast, at en meningsfuld analyse af fænomenernes funktioner og handlinger kan opnås ved at undersøge dem efter interaktionelt forankrede kriterier – altså i en samtalegrammatisk ramme. Deklarativt formulerede spørgsmål, et hidtil uudforsket grammatisk fænomen i dansk, fungerer i Facebook-grupperne som opklarende spørgsmål i tilfælde, hvor spørgeren allerede har adgang til næsten al den viden, der skal til for at kunne besvare spørgsmålet selv, men pga. små uklarheder i informationen og forskellige hensyn til epistemiske og moralske forhold alligevel vælger at stille et spørgsmål. Analysen præsenterer også en lille pilotundersøgelse af deklarativt formulerede spørgsmål i autentiske mundtlige samtaler, der peger på, at spørgsmålene udfører de samme slags handlinger i begge medier. De fem partikler *altså*, *a(r)h*, *ej*, *øh(m)* og *hm* i kommentarindledende eller kommentarinternt sætningsindledende position blev også analyseret. Nogle af dem – *altså*, *ej* og *øh(m)* – var allerede velbehandlede i samtaleanalyser af mundtlige samtaler, og værkets analyser viser, at de udfører lignende handlinger på Facebook: *Altså* kan indlede en retfærdig detour fra samtals progression, mens *øh(m)* signalerer problemer ved første- eller andenparden i sekvensen. *Ej* kan, som også vist i tidligere analyser af mundtlige samtaler, indlede en vurderende handling; derudover blev flere funktionsaspekter af partiklen udfoldet i værkets analyser, og disse kan nu efterprøves på mundtlige samtaler. *A(r)h* og *hm*, der henholdsvis analyseres som markering af epistemisk tilstandsskifte og markering af noget dispræfereret, havde ikke på samme måde en analytisk ballast fra mundtlig samtaleanalyse, der kunne trækkes på. Analysen af deres forekomst på Facebook viser dog, at en meningsfuld beskrivelse af disse partikler – og også de tre andre – kan opnås ved at tage udgangspunkt i deres interaktionelt forankrede funktioner. Dertil kommer, at en analyse, der tager udgangspunkt i interaktionelle kriterier, tydeligt kan vise, hvordan partiklerne adskiller sig fra hinanden, selv i de tilfælde, hvor deres funktioner tilsyneladende overlapper. Dette blev illustreret i et skema, hvor forskellene mellem partiklerne trådte frem i flere dimensioner.

Årsagen til, at vi finder samtalegrammatiske elementer på Facebook foregribes lidt i analysen, men udfoldes for alvor i diskussionskapitlet. Her besvares problemformuleringens to sidste spørgsmål, henholdsvis hvorfor vi finder samtalegrammatiske fænomener på Facebook, og hvilke perspektiver undersøgelsen har for vores forståelse af både skriftsproget på Facebook og samtalegrammatik som koncept. Netop i kraft af, at samtalegrammatik og samtaleanalyse fungerer som ramme for undersøgelsen, afsløres Facebook-kommunikation som interaktionel. Det skal ikke blot forstås i den forstand, at forskellige mennesker interagerer med hinanden på mediet, men som et essentielt vilkår for den kommunikation, der foregår. Interaktionen i kommentartrådene på Facebook er underlagt mange af de samme interaktionelle mekanismer og vilkår for organisering, som mundtlige samtaler er – særligt kommentartrådenes klare sekventialitet fremhæves i løbet af værket. Således kan vi også kalde sproget på Facebook for samtalesprog, hvilket giver os en ny og udvidet forståelse af, hvad både skriftsproget i kommentartrådene og samtalegrammatik som koncept er og kan. Diskussionskapitlet præsenterer i forlængelse af disse fund også ideen om et positivt feedback-loop mellem undersøgelser af samtalegrammatik i mundtlige samtaler og på Facebook, der kan inspirere nye studier og give opbakning til eksisterende undersøgelser i begge medier. Dette ville være til gavn både for studiet af samtalegrammatik på et overordnet plan, studiet af enkelte samtalegrammatiske træk i de to særskilte medier og studiet af, hvad og hvordan skriftsproglig kommunikation på internettet er. I perspektivering udfoldes desuden flere ideer til mulige fremtidige undersøgelser samt bredere, tværfaglige og anvendte perspektiver for undersøgelsens resultater.

Formålet med dette værk har været at undersøge et hidtil uudforsket område ved at eksperimentere med, om en samtaleanalytisk tilgang og samtalegrammatisk ramme kunne bruges til at undersøge eventuelle samtalegrammatiske fænomener på Facebook, og at diskutere, hvad fremtidig forskning kunne få ud af disse resultater. Undersøgelsen har i den grad båret frugt, og formålet kan siges at være blevet opfyldt. Dermed har værket lagt grundlaget for feltet samtalegrammatik i skriftligt samtalesprog, som jeg vil anbefale flere undersøgelser af i fremtiden. Det vil forbedre vores forståelse af feltet og af den metode og ramme, det opererer i, og gavne undersøgelser af

både mundtligt og skriftligt samtaleprog med et feedback-loop af inspiration, hypoteser og understøttende undersøgelser. Der tegner sig en spændende fremtid i undersøgelsen af samtalegrammatikken i mundtligt og skriftligt dansk samtaleprog, til gavn for begge medier og for det nye felt, værket skriver sig ind i.

7 Referencer

- Blakemore, D. 2006. Discourse Markers. I: L. R. Horn & G. Ward (ed.): *Handbook of Pragmatics*. Oxford: Blackwell, 221- 240.
- Brøcker, K. K., M. G. T. Hamann, M. Jørgensen, S. B. Lange, N. H. Mikkelson & J. Steensig. 2012. Samtalesprogets grammatik: fire fænomener og nogle metodiske overvejelser. *NyS* 42, 10-40.
- Boernetelefonen.dk. 2017. *Chat*. <https://bornetelefonen.dk/chat> (link tjekket d. 02/04-17)
- Chomsky, N. 1965. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, MA: MIT Press
- Christensen, R. Z. & L. H. Christensen. 2009. *Dansk Grammatik*. Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Crystal, D. 2006. *Language and the Internet*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press
- Crystal, D. 2008. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, 6th ed. Oxford: Blackwell Publishing
- Den Danske Ordbog (DDO)*. 2017. URL: <http://ordnet.dk/ddo/> (link tjekket d. 30/03-17)
- DDO. 2017a. *partikel*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=partikel> (link tjekket d. 30/03-17)
- DDO. 2017b. *ah*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=ah> (link tjekket d. 30/03-17)
- DDO. 2017c. *arh*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=arh> (link tjekket d. 30/03-17)
- DDO. 2017d. *ej*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=ej> (link tjekket d. 30/03-17)

- DDO. 2017e. *øh*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=%C3%B8h> (link tjekket d. 30/03-17)
- DDO. 2017f. *hm*. URL: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=hm> (link tjekket d. 30/03-17)
- Emmertsen, S. & T. Heinemann. 2010. Realization as a device for remedying problems of affiliation in interaction. *Research on Language and Social Interaction* 43 (2), 109-132.
- Facebook.com. 2017. *Politi*. Officiel Facebookside for Rigspolitiet. URL: <https://www.facebook.com/politi/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Facebook.com. 2017. *SKAT*. Officiel Facebookside. URL: <https://www.facebook.com/SKATdanmark/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Facebook Newsroom. 2017. URL: <http://newsroom.fb.com/company-info/> (link tjekket 02/04-17)
- Friis, N. 2012. *Kort, klart og klikbart – web-tekster, der virker*. København: Handelshøjskolens Forlag
- friiskommunikation.dk. 2015. *Skriv som et menneske*. URL: <http://www.friiskommunikation.dk/skriv-som-et-menneske/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Garfinkel, H. 1967. *Studies in Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press
- Georgakopoulou, A. & T. Spilioti. 2015. Introduction. I: Georgakopoulou, A. & T. Spilioti (eds.): *The Routledge Handbook of Language and Digital Communication*. New York: Routledge, 1-16
- Giles, D., W. Stommel, T. Paulus, J. Lester & D. Reed. 2015. Microanalysis Of Online Data: The methodological development of “digital CA”. *Discourse, Context and Media* 7, 45-51
- Goffman, E. 1983. The interaction order. *American Sociological Review* 48, 1-17
- Goodwin, C. 1986. Between and within: Alternative sequential treatments of continuers and assessments. *Human Studies*, 9, 205-217

- Hamann, M. G. T. & S. Lange. 2011. *Øh(m) i dansk talesprog*. Upubliceret emneopgave. Aarhus: Lingvistik, Aarhus Universitet
- Hansen, Å. 1967. *Moderne dansk*. København: Grafisk Forlag
- Hansen, E. & L. Heltoft. 2011. *Grammatik over det Danske Sprog*. Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Hayashi, M. 2013. Turn Allocation and Turn Sharing. I: Sidnell, J. & T. Stivers. *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden, MA: Blackwell, 191-209
- Heinemann, T. 2009. Two answers to inapposite inquiries. I: J. Sidnell (ed.): *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 159-186
- Heinemann, T. 2010. The question-response system of Danish. *Journal of Pragmatics* 42, 2703–2725
- Heinemann, T. 2015. Negation in interaction, in Danish conversation. *Skrifter om Samtalegrammatik* 2 (12) (URL: http://samtalegrammatik.au.dk/fileadmin/samtalegrammatik/sos/2/Heinemann_2015_Negation_in_interaction_in_Danish_conversation.pdf, link tjekket d. 30/03-17)
- Heinemann, T. & Steensig. 2018. Justifying departures from progressivity: The Danish turn-initial particle *altså*. I: J. Heritage & M.-L. Sorjonen (Eds.): *Turn-initial particles across languages*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 445-475
- Heritage, J. 1984a. *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press
- Heritage, J. 1984b. A Change of State Token and Aspects of Its Sequential Placement. I: J. Maxwell Atkinson & J. Heritage (eds.). *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press, 299-345.
- Heritage, J. 1988. Explanations as Accounts: A Conversation Analytic Perspective. I: C. Antaki (ed.): *Analyzing Lay Explanation: A Case Book of Methods*. London: Sage, 127-144.
- Heritage, J. 1998. Oh-prefaced Responses to Inquiry. *Language in Society* 27, 291-334.

- Heritage, J. 2002. The Limits of Questioning: Negative Interrogatives and Hostile Question Content. *Journal of Pragmatics*, 34, 1427-1446.
- Heritage, J. 2013. Epistemics in Conversation. I: Sidnell, J. & T: Stivers (eds.). *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden, MA: Blackwell, 370-394
- Heritage, J. & D. R. Watson. 1979. Formulations as conversational objects. I: G. Psathas (ed.): *Everyday Language: Studies in Ethnomethodology*. New York: Irvington Publishers, 123–162.
- Heritage, J. & G. Raymond. 2012. Navigating epistemic landscapes: acquiescence, agency and resistance in responses to polar questions. I: Jan-Peter de Ruiter (ed.). *Questions: formal, functional and interactional perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 179-192
- Heritage, J. & M. Sorjonen. 1994. Constituting and maintaining activities across sequences: *and*-prefacing as a feature of question design. *Language in Society* 23, 1-29.
- Herring, S. (Ed.) 2011. Computer-Mediated Conversation, Part II. *Language @Internet* 8
- Hymes, D. 1966. Two types of linguistic relativity. I: Bright, W. (red.): *Sociolinguistics*. Haag: Mouton, 114–158.
- Hymes, D. 1972. On communicative competence. I: Pride, J.B. & J. Holmes (red.): *Sociolinguistics: Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin, 269–293
- Iorio, J. 2015. Vernacular literacy: orthography and literacy practices. I: Georgakopoulou, A. & T. Spilioti (eds.): *The Routledge Handbook of Language and Digital Communication*. New York: Routledge, 166-179
- Jefferson, G. 1979. A technique for inviting laughter and its subsequent acceptance declination. I: Psathas (ed.): *Everyday Language: Studies in Ethnomethodology*. New York: Irvington, 79-96
- Jefferson, G. 2004. Glossary of transcript symbols with an introduction. I: Lerner, G. H. (ed): *Conversation Analysis: Studies from the first generation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins: 13-31

- Jensen, E. S. 2000. *Danske sætningsadverbialer og topologi i diakron betydnings*. PhD-afhandling. København: Københavns Universitet
- Jensen, E. S. 2014. Tale er tale; skrift er skrift: om skriftsproget i de nye medier. *NyS* 46, 11-38
- Jensen, J. L. & J. Tække. 2013. *Facebook – fra socialt netværk til meta-medie*. Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Jørgensen, M. 2015. "Hvad" i dansk talesprog. *Skrifter om Samtalegrammatik* 2 (6). http://samtalegrammatik.au.dk/fileadmin/samtalegrammatik/sos/2/Joergensen_2015_Hvad_i_dansk_talesprog.pdf, link tjekket 30/03-17)
- Jørgensen, M. 2016. ODT og Samtalegrammatik.dk - Potentielle partnere i udforskningen af dansk samtaleprog. *Skrifter om Samtalegrammatik* 3 (2). (http://samtalegrammatik.au.dk/fileadmin/samtalegrammatik/sos/3/Jorgensen_2016_ODT_og_Samtalegrammatikdk.pdf, link 30/03-17)
- Jørgensen, M. 2017. Skrift vs. tale på internettet. *Journal of Language Works* 2 (2), pp. 5-18
- Kirchmeier-Andersen, S. 2015. Hvordan kan man undersøge sproget i de nye medier? I: Rathje, M. (ed.): *Nye medier. Sprogbrug, data og metode. NoSSinK-symposium, København 11. – 12. april 2013*. København: Sprognævnets Konferenceseerie
- Kitzinger, C. 2013. Repair. I: J. Sidnell & T. Stivers (eds.): *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden, MA: Blackwell, 229-256
- Labov, W. & D. Fanshel. 1977. *Therapeutic Discourse: Psychotherapy as Conversation*. New York: Academic Press.
- Lgbt.dk. 2017. *Rådgivning*. URL: <http://lgbt.dk/radgivning/> (link tjekket d. 02/04-17)
- Livslinien.dk. 2017. *Chat*. URL: <http://www.livslinien.dk/chatraadgivning> (link tjekket d. 02/04-17)
- Maynard, D. 2013. Everyone and No One to Turn to: Intellectual Roots and Contexts for Conversation Analysis. I: J. Sidnell & T. Stivers (eds.): *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden, MA: Blackwell, 11-31

- Maynor, N. 1994. The language of electronic mail: written speech? I: Michael B. Montgomery & Greta D. Little (eds.). *Centennial usage studies*. Tuscaloosa: University of Alabama Press. 48-54
- McKinlay, A., R. Procter, O. Masting, R. Woodburn & J. Arnott. 1994. Studies of turn-taking in computer-mediated communications. *Interact. Comput.* 6 (2).
- Mikkelsen, K. 1911. *Dansk ordføjningslære: med sproghistorisk tillæg: håndbog for viderekomne og lærere*. København: Lehmann & Stage
- Mikkelsen, N. H. 2011. Betydningsforskelle ved brug af helsætning efter fordi. I: I. Schoonderbeek Hansen, & P. Widell (eds.): *13. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog: Aarhus Universitet 14. - 15. oktober 2010*. Aarhus: Nordisk Institut, Aarhus Universitet, 13-24
- Nevile, N. 2015. The embodied turn in research on language and social interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 48 (2), 121-151
- Nielsen, S. B. 2016. How doctors manage consulting computer records while interacting with patients. *Research on Language and Social Interaction*, 49 (1), 58-74.
- Ordbog over Dansk Talesprog* (ODT). 2017. URL: <http://odt.hum.ku.dk/> (link tjekket d. 30/03-17)
- ODT. 2017a. *arh*. URL: <http://odt.hum.ku.dk/form/arh/> (link tjekket d. 02/04-17)
- ODT. 2017b. *arh5*. URL: <http://odt.hum.ku.dk/form/arh/arh5> (link tjekket d. 02/04-17)
- ODT. 2017c. *ej*. URL: <http://odt.hum.ku.dk/form/ej/> (link tjekket d. 02/04-17)
- ODT. 2017d. *ntødh*. URL: <http://odt.hum.ku.dk/form/ntoedh/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Paulus, T., A. Warren & J. N. Lester. 2016. Applying conversation analysis methods to online talk: A literature review. *Discourse, Context & Media*, 1-10

- Pedersen, H. 2015. *Jamen som svarindleder efter hv-spørgsmål. Skrifter om Samtalegrammatik* 2 (2). (http://samtalegrammatik.au.dk/fileadmin/samtalegrammatik/sos/2/Pedersen_2015_Jamen_som_svarindleder_efter_hv-spørgsmål.pdf, link tjekket d. 30/03-17)
- Psykiatrifonden.dk. 2017. *Chat*. URL: <http://www.psykiatrifonden.dk/faa-hjaelp/chat.aspx> (link tjekket d. 02/04-17)
- Pomerantz, A. 1984. Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred/dispreferred turn shapes. I: J. M. Atkinson & J. Heritage (eds.). *Structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 57-101
- Pomerantz, A. & J. Heritage. 2013. Preference. I: Sidnell, J. & T. Stivers (eds.): *The Handbook of Conversation Analysis*, 10-228
- Raymond, G. 2010. Grammar and social relations: Alternative forms of yes/no – type initiating actions in health visitor interactions. I: A. F. Freed & S. Ehrlich (eds.), *'Why do you ask?': The function of questions in institutional discourse*. New York: Oxford University Press, 87 – 107
- Sacks, H. 1984. Notes on methodology. I: J. M. Atkinson & J. Heritage (eds.). *Structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 21-27
- Sacks, H. 1987. On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. I: G. Button & J.R.E. Lee (eds.): *Talk and social organisation*. Clevedon: Multilingual Matters, 54-69
- Sacks, H. 1992. *Lectures on conversation*. Oxford: Basil Blackwell, vol. 1 & 2.
- Sacks, H., E. A. Schegloff & G. Jefferson. 1974. A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50 (4), 696-734.
- SamtaleBank. 2017. URL: <http://samtalebank.talkbank.org/> (link tjekket d. 28-03-17)
- SamtaleBank. 2017. *Anne og Beate*. URL: http://samtalebank.talkbank.org/browser/index.php?url=Sam2/anne_og_beate.cha (link tjekket d. 28-03-17)

- SamtaleBank. 2017. *Fyrene*. URL: <http://samtalebank.talk-bank.org/browser/index.php?url=Sam4/fyrne.cha> (link tjekket d. 28-03-17)
- SamtaleBank. 2017. *Transskriptionssystem*. URL: <http://www.talk-bank.org/CABank/codes.html> (link tjekket 29-03-17)
- Samtalegrammatik.dk*. 2017. URL: <http://samtalegrammatik.au.dk/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Samtalegrammatik.dk. 2017. *øh(m)*. URL: <http://samtalegrammatik.au.dk/> (link tjekket d. 30/03-17)
- Schegloff, E. A. 1992. Repair after Next Turn: The Last Structurally Provided Defense of Intersubjectivity in Conversation. *American Journal of Sociology* 97 (5), 1295-1345
- Schegloff, E. A. 1996. Turn organization: one intersection of grammar and interaction. I: Ochs, E., E. A. Schegloff & S. A. Thompson (eds.): *Interaction and grammar*. Cambridge: Cambridge University Press
- Schegloff, E. A. 2001. Getting serious: Joke → serious 'no'. *Journal of Pragmatics* 33, 1947-1955
- Schegloff, E. A. 2007. *Sequence Organization in Interaction*. Cambridge, NY: Cambridge University Press
- Schegloff, E. A. 2010. Some Other "Uh(m)"s. *Discourse Processes*, 47, 130-174
- Schegloff, E. A. & H. Sacks. 1973. Opening up Closings, *Semiotica*, 8, 289-327
- Schegloff, E. A., G. Jefferson & H. Sacks. 1977. The Preference for Self-correction in the Organization of Repair in Conversation. *Language* 53, 361-382
- Sidnell, J. 2010. *Conversation Analysis. An Introduction*. Malden, MA: Wiley-Blackwell
- Sidnell, J. & T. Stivers. 2013. *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden, MA: Blackwell

- Steensig, J. 2001. Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag
- Steensig, J. 2015. Konversationsanalyse. I: Brinkman, S. & L., Tanggaard (eds.): Kvalitative metoder: En grundbog, 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag
- Steensig, J. & T. Heinemann. 2013. When 'yes' is not enough - as an answer to a yes/no question. In B. Szczepek Reed & G. Raymond (Eds.): *Units of Talk. Units of Action*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 207-241
- Steensig, J., K. K. Brøcker, C. Grønkjær, M. G. T. Hamann, R. Puggaard, M. Jørgensen, M. H. Kragelund, N. H. Mikkelsen, T. Mølgaard, H. F. Pedersen, S. S. Sørensen & E. Tholstrup. 2013. The DanTIN project – creating a platform for describing the grammar of Danish talk-in-interaction. I: Heegård, J. & P. J. Henrichsen (eds.): *New Perspectives on Speech in Action. Proceedings of the 2nd SJUSK Conference on Contemporary Speech Habits*. Frederiksberg: Samfundslitteratur Press. http://samtalegrammatik.au.dk/file-admin/samtalegrammatik/Steensig_et_al_2013_The_DanTIN_project.pdf (link tjekket 28-03-17)
- Stevanovic, M. & A. Peräkylä. 2012. Deontic Authority in Interaction: The Right to Announce, Propose, and Decide. *Research on Language and Social Interaction* 45 (3), 297-321
- Stivers, T. 2005. Modified Repeats: One Method for Asserting Primary Rights From Second Position. *Research on Language and Social Interaction* 38 (2), 131-158
- Stivers, T. 2008. Stance, Alignment, and Affiliation During Storytelling: When Nodding Is a Token of Affiliation. *Research on language and social interaction* 41(1), 31–57
- Stivers, T. & M. Hayashi. 2010. Transformative answers: One way to resist a question's constraints. *Language in Society* 39 (1), 1-25.

- Stivers, T., L. Mondada & J. Steensig. 2011. Knowledge, morality and affiliation in social interaction. I: T. Stivers, L. Mondada & J. Steensig (Eds.): *The Morality of Knowledge in Conversation*. Cambridge: Cambridge University Press, 3-24
- Stæhr, A. 2015. Sociale medier og hverdagssprog. I: Gregersen, F. & T. Kristiansen (Eds.) *Hvad ved vi nu – om danske talesprog?* København: Sprogforandringscentret, 153-164
- Sørensen, S. S. 2015. Turfinalt eller i spørgsmål i dansk interaktion. I: I. S. Hansen og T. T. Hougaard (Eds.): *15. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog: Aarhus Universitet, 9.-10 oktober 2014*, 377-398
- Tarber, C. 2014. Emotional Distress in the General Practice. A Conversation Analytic Study. Aarhus: Aarhus Universitet. Upubl. ph.d.-afhandling.
- The Free Dictionary. 2017. gotcha. URL: <http://www.thefreedictionary.com/gotcha> (link tjekket d. 02/04-17)
- Tholstrup, E. 2014. "Ej hvor fint" - En undersøgelse af den danske interjektion *ej*. *Skrifter om Samtalegrammatik* 1 (3). http://samtalegrammatik.au.dk/fileadmin/samtalegrammatik/Tholstrup_2014.pdf (link tjekket 28-03-17)
- Thompson, S. A., B. A. Fox & E. Couper-Kuhlen. 2015. *Grammar in Everyday Talk: Building Responsive Actions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tuba.dk. 2017. *Chat*. URL: <http://tuba.dk/chat> (link tjekket d. 02/04-17)
- Urban Dictionary. 2017a. *.P.* URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=%3AP&defid=3972044> (link tjekket d. 02/04-17)
- Urban Dictionary. 2017b. *.3.* URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=%3A3> (link tjekket d. 02/04-17)
- Urban Dictionary. 2017c. *meh.* URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Meh> (link tjekket d. 30/03-17)
- Urban Dictionary. 2017d. *corny.* URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=corny> (link tjekket d. 02/04-17)

Urk.dk. 2017. *Ung på Linje og Ung Online*. URL: <http://www.urk.dk/hvad-goer-vi/mentoring-og-raadgivning/ungpaalinje-og-ungonline/> (link tjekket d. 02/04-17)

Wikipedia.org. 2017. *Star Wars day*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Star_Wars_Day (link tjekket d. 02/04-17)

Yates, S. 1996. Oral and written linguistic aspects of computer conferencing: a corpus based study. I: Susan Herring (ed.): *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*. Amsterdam: John Benjamins, 30-46